ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8. ΤΗΛ. 30:461 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΕΙΡΗΝΗ

Ἕνα ἀπὸ τὰ βράδυα αὐτῆς τῆς ἑβδομάδας, ὅπου ἡ καλοκαιρινὴ βροχὴ ἄπλωσε ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ τὸν πρῶτο φθινοπωρινὸ μανδύα της, βρέθηκα στὴν ἐξοχή.

Σὰν οἱ ἀστραπὲς ἔπαψαν ν' αὐλακώνουν τὸν οὐρανό, οἱ χοντρὲς σταγόνες νὰ δέρνουν τὰ φυλλώματα τῶν δέντρων, τὸ νερὸ νὰ κελλαρύζει στὰ πρόχειρα αὐλάκια καὶ πίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, καθὼς ξεσχίστηκαν τὰ μουντὰ παραπετάσματά τους, οἱ μυριάδες τῶν ἄστρων τῆς ἀσέληνης νύχτας ξανάρχισαν τὰ φωτεινὰ γνεψίματά τους, ἡ συντροφιὰ μας κάθισε στὴ βεράντα τοῦ φιλικοῦ σπιτιοῦ. Τὸ χῶμα εὐώδιαζε. Τὰ δέντρα ἀκίνητα ἔμοιαζαν ν' ἀπολαμβάνουν τὸ ἀκαρτέρευτο αὐτὸ δῶρο τ' οὐρανοῦ, ποὺ ἦρθε νὰ τὰ ξεκουράσει ἀπὸ τὰ καυτερὰ φιλιὰ τοῦ θερινοῦ ἡλίου. Οὔτε ἡ μικρότερη πνοὴ δὲν τάραζε τὴν ξαφνικὴ αὐτὴ εἰρήνη. Οἱ ἄνεμοι ἔμοιαζαν νὰ εἶχαν ἀποσυρθεῖ μακρυά, κάπου στὶς γύρω κορυφὲς τῶν βουνῶν. Ἡ γῆ ἀναρριγοῦσε, καθὼς ἐπάνω στὴ φλογισμένη σάρκα της πέρασε τὸ δροσερὸ χάδι τῶν συννέφων.

Ὁλόκληρη ἡ συντροφιά μας ἔμενε ἀμίλητη. Κανεὶς δὲν εἶχε ὄρεξη νὰ ταράξει τὴ γαληνημένη αὐτὴ ὥρα μὲ ἄσκοπα λόγια. Ἡ ξεκούραση ἀπὸ τὶς τολμηρὲς ἀνησυχίες, ἀπὸ τὶς μάταιες φιλοδοξίες, ἀπὸ τὰ βασανιστικὰ ὄνειρα, χαρίζονταν τόσο ἁπλόχερα καὶ τόσο ὡραῖα ἀπὸ τὸν βουβὸν κόσμον τῆς φύσης.

Ἦταν μιὰ ἀνάπαυλα, μιὰ παρένθεση, μιὰ φυγὴ ἀνάμεσα στὶς μιζέριες τῆς χτὲς καὶ τοὺς ἀγῶνες τῆς αὔριο. Ἡ φτωχὴ ἀνθρώπινη ζωὴ εἶχε ξεφύγει γιὰ μιὰ ὥρα, γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπὸ τὸν κατ' ἀνάγκη κοινωνικό ρόλο της, καὶ ταξίδευε, μέσα στὴ σιωπηλὴ νύχτα, σὲ κόσμους πιὸ καλόγνωμους, πιὸ φιλικούς. Τὰ μάτια γύρω σου δὲ σπιθοβολοῦσαν πιὰ καμμιὰ ἀνταύγεια ἀπὸ τὸ μέσος τῆς πρωτόγονης ζούγκλας ἢ τὴν ποινηρία χίλιετηρίδων δουλείας. Μαζὶ μὲ τὴν ψυχὴ εἶχε ξελαγαρίσει καὶ τ' ἀνάβλεμμά τους.

Δὲν ξέρω πιὸ ἄγιες ὧρες ἀπ' αὐτές, ὅπου ἡ εἰρήνη, ἡ χιλιοτραγουδημένη ἀπὸ τὰ χείλια ὅλων τῶν λαῶν αὐτὴ θεά, ὅταν ὁ πόνος κι' ἡ συμφορὰ τοὺς κάνουν νὰ συνέλθουν ἀπὸ τὴν κολασμένη τρέλλα τους, ἔρχεται καὶ κάθεται ἐκεῖ δίπλα μας νὰ μᾶς παρηγορήσει γιὰ ὅ,τι ἀπάνθρωπο, γιὰ ὅ,τι ἠλίθιο, γιὰ ὅ,τι ἀποπνιχτικὸ στενεύει τὰ ὅρια τῆς ζωῆς μας.

Τὸ βαθύτερο νόημα μιᾶς τέτοιας νύχτας μπορεῖς νὰ τὸ συλλάβεις ἀκόμα καλύτερα, ἂν ἔλαχε νὰ εἶσαι ἀπ' δσους, μέσα στὰ ἀδυσώπητα κύματα τῶν γενεῶν ποὺ ἔρχονται καὶ παρέρχονται, πίστεψαν κι' ἐργάστηκαν νὰ χαρίσουν, στοὺς διπλανούς τους καὶ στὸν ἑαυτό τους τὴν εὐτυχία μιᾶς τέτοιας εἰρήνης. Βέβαια ἡ πραγμάτωσή της στὶς μέρες μας εἶναι ἀνέφικτη. Ὅμως μὴν ἀπελπίζεσαι πώς δὲν πρόκειται νὰ σοῦ δοθεῖ νὰ τὴ χαρεῖς ἀντικειμενικά, μιὰ κ' εἶναι στὸ χέρι σου νὰ τὴν ὁλοκληρώρεις ὑποκειμενικά. Γύρεψε τὴν εἰρήνη αὐτὴ μέσα σου. Φτιάξε στὸ νοῦ σου καὶ στὴν ψυχή σου τὴν πρόσφορη γῆ, ποὺ θὰ μπορέσει σ' αὐτὴ νὰ ριζώσει, ν' ἀναπτυχθεῖ καὶ ν' ἀνθίσει. Δὲν ὑπάρχει κέρδος καλύτερο γιὰ καγέναν ἄνθρωπο, παρὰ νὰ φτάξει, ἂν κάποτε σταθεῖ καὶ κοιτάξει γυμνὸ τὸν ἑαυτό του, στὴ διαπίστωση, πώς δὲ δολοφόνησε μέσα του τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση. Ἀπὸ τέτοια εἰρηνικὰ λουλούδια, ποὺ ἄνθησαν τοὺς χυμούς τους ποὺ θράφηκαν ἀπὸ τ' τοιες συνειδήσεις, θὰ φτιαχτεῖ, μιὰ μέρα, κάποτε, τὸ γιορτερὸ στεφάνι τῆς ἀνθρωπότητας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ἡ Ζήρεια ἀπὸ τὸν Χελμό. Οἱ ψηλὲς κορφές της ὑψώνονται ἐπάνω ἀπὸ μιὰ θάλασσα ἀπὸ σύννεφα. (Φωτογραφία Δ. Μπερκέτη).

Ὅ,τι βλέπουμε

Η ΔΙΑΛΕΞΗ ΤΟΥ ΛΥΚ ΝΤΥΡΤΕΝ

Τὴν περασμένη Τρίτη δόθηκε, στὸ χειμερινὸ θέατρο Ἀλίκης, μπροστὰ σὲ πυκνὸ καὶ ἐκλεκτὸ ἀκροατήριο ἡ διάλεξη τοῦ Γάλλου συγγραφέα Λὺκ Ντυρτέν. Ὁ ξένος ὁμιλητὴς σκιαγράφησε, μὲ πνεῦμα καὶ ζωντάνια, τὰ πορτραῖτα τῶν συγχρόνων συγγραφέων τῆς πατρίδας του: Βαλερύ, Κλωντέλ, Ζίντ, Ντυαμέλ, Βιλντράκ, Ρομαίν. Οἱ περισσότεροι εἶναι ὄχι μονάχα γνωστοί του, ἀλλὰ στενοὶ φίλοι του. Μᾶς τοὺς παρουσίασε στὴν καθημερινή τους ζωή, στὶς ἐπιστημονικὲς ἢ πεζὲς ἀσχολίες τους. Μᾶς φανέρωσε τὴν ἀνθρώπινη πλευρά τους, ἐκείνη ἀκριβῶς ποὺ δὲ μᾶς δίνουν τὰ βιβλία τους.

Τὴν τόσο ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ διάλεξη ὁ φίλος Γάλλος συγγραφέας παρεχώρησε εὐγενικὰ στὸ περιοδικό μας καὶ θὰ τὴ δημοσιέψουμε ὁλόκληρη σὲ μετάφραση ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο μας.

ΜΙΑ ΔΕΞΙΩΣΗ

Τὴν περασμένη Τετάρτη δόθηκε στὴ Λέσχη Καλλιτεχνῶν μιὰ μικρὴ δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ συγγραφέα Λὺκ Ντυρτέν, τοῦ καθηγητῆ τῆς νεοελληνικῆς στὴ σχολὴ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν τοῦ Παρισιοῦ Ἀνδρέα Μιραμπέλ, τοῦ τεχνοκρίτη Πιὲρ Βὸρμς καὶ τῆς δημοσιογράφου καὶ συνεργάτιδος τῶν «Νουβὲλ Λιτεραίρ» Ζανὶν Ἐρὸν ντὲ Βιλφώς.

Στὴ δεξίωση αὐτή, ποὺ ὀργανώθηκε ἀπὸ τὴν «Ὁμάδα Τέχνης» καὶ τὸ περιοδικό μας, παρευρέθηκαν τὰ πιὸ ζωντανὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τὶς καλὲς τέχνες τοῦ τόπου μας. Ἡ δεξίωση αὐτή, ποὺ διεξήχθηκε μέσα στὴν πιὸ χαρούμενη συναδελφική ἀτμόσφαιρα, ἀποδεικνύοντας ἔτσι ἀκόμα μιὰ φορά, πώς ἡ ἀληθινὴ διανόηση δὲν ἔχει πατρίδα, εἶχε καὶ πρακτικὰ ἀποτελέσματα. Ἐτέθηκαν οἱ βάσεις μιᾶς ἐργασίας γιὰ τὴν καλλίτερη γνωριμία, ἀπὸ τὸ ναλλικὸ ἀναγνωστικὸ κοινό, τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Οἱ ξένοι μας ἀντελήφθηκαν, πώς δὲν ἔχουμε νὰ ἐπιδείξουμε μονάχα τὴ μεγάλη πνευματικὴ κληρονομιὰ τῶν προγόνων μας, μὰ πώς κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιο αὐτὸν οὐρανὸ ὑπάρχει μιὰ ἄλλη ζωντανὴ δύγχρονη πνευματικὴ πραγματικότητα, ποὺ διεκδικεῖ νὰ κατακτήσει κι' αὐτή, διακαωματικὰ πιά, κάποια θέση κάτω ἀπὸ τὸν παναιθρώπινο ὁρίζοντα τῆς σκέψης.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Σ' ὅλη σελίδα δημοσιεύουμε ἐκτενέστατο ἀναλυτικὸ σημείωμα γιὰ τὸ ἔργο τοῦ σύγχρονου Ἀργεντινοῦ λογοτέχνη Ἐδ. Πογέα, καθὼς καὶ τὴ μετάφραση ἑνὸς χαρακτηριστικοῦ κομματιοῦ ἀπὸ ἕνα ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ Ἀργεντινοῦ συγγραφέα, ποὺ εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ γράψει εἰδικὰ γιὰ τὰ «Ν. Γ.» ὁ κ. Μιχαὴλ Πολίτης, γνωστὸς στὸ ἀναγνωστικό μας κοινὸ ἀπὸ τὸ ἄρθρο του «Ἡ Νεοελληνικὴ λογοτεχνία στὴν Ἀργεντινή», ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ προηγούμενο φύλλο μας.

Ὁ κ. Πολίτης, ἔχοντας ζήσει πολλὰ χρόνια στὴν Ἀργεντινή, ἀπὸ ὅπου γύρισε μόλις πρὶν ἀπὸ λίγον καιρό, εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ γνωριστεῖ στενὰ μὲ τοὺς φιλολογικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς κύκλους τῆς μακρυνῆς αὐτῆς χώρας, ποὺ στέκεται σήμερα στὴν πρωτοπορία τῶν προοδευμένων κρατῶν καὶ ἀνέλαβε σὲ σειρὰ ἄρθρων του στὸ περιοδικό μας κι' ἐκλεκτῶν μεταφράσεών του, νὰ γνωρίσει στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ τοὺς χαρακτηριστικώτερους πνευματικοὺς ἐκπρόσωπους αὐτῆς τῆς χώρας.

ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΑΡΙΣΙΟΥΣ

Σὲ προηγούμενο φύλλο μας γράψαμε πώς οἱ φιλολογικοὶ κύκλοι τοῦ Παρισιοῦ εἶχαν συγκινηθεῖ μὲ τὴν εἴδηση ποὺ ἀναγράφτηκε στὸν τύπο σχετικὰ μὲ κάποια πρόθεση τοῦ γνωστοῦ σκηνοθέτη Γκαστὸν Μπατύ, νὰ διασκευάσει καὶ ν' ἀνεβάσει στὸ θέατρο τὸ ἔργο τοῦ Προύστ.

Ὁ Γάλλος σκηνοθέτης ἔρχεται τώρα, μὲ μιὰ ἐπιστολὴ ποὺ ἀπηύθυνε ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ ποὺ μένει, στὸν Πὼλ Μωράν καὶ ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ «Μαριάν» τῆς περασμένης ἑβδομάδας, νὰ διαψεύσει μὲ τὸν πιὸ κατηγορηματικὸ τρόπο τὴ διάδοση αὐτή. Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὸν Πὼλ Μωράν ἀποσποῦμε τὰ παρακάτω χαρακτηριστικὰ κομμάτια:

«Στὸ χωριουδάκι ποὺ μένω δὲν παίρνω οὔτε τὸν «Ἄργο» τοῦ τύπου, οὔτε τὶς Παρισινὲς ἐφημερίδες κ' ἔτσι δὲν ξέρω ποιός, ποὺ γύρευε νὰ ψαρέψει τὸ καθημερινό του δημοσιογραφικὸ λαυράκι, ἔβαλε σὲ κυκλοφορία αὐτὴ τὴ φανταστικὴ, τὴ χιουμοριστικὴ καὶ τὴν κακόηθη εἴδηση. Τὴν πρωτοπληροφορήθηκα ἀπὸ τὸν Γκαστὸν Γκαλιμάρ, ποὺ μοῦ ἔγραψε πώς τὰ δικαιώματα μιᾶς διασκευῆς τῶν ἔργων τοῦ Προύστ τοῦ ἀνήκουν. Τοῦ ἀπάντησα πώς ποτὲ δὲν εἶχε περάσει ἀπὸ τὸ μυαλό μου ἕνα τέτοιο παράδοξο σχέδιο, ποὺ ἀσφαλῶς προϋποθέτει ἀπόλυτη ἄγνοια τοῦ θεάτρου.

»Ξέρω πώς δὲ θὰ πάψουν νὰ μοῦ καταλογίζουν οὔτε στὸ μέλλον, ἰδέες ἐντελῶς ἀντίθετες ἀπὸ τὶς δικές μου. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ποὺ δὲν τοὺς ἔχω παρὰ μονάχα συμπάθεια, θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ μὲ κατηγοροῦν, πώς περιφρονῶ τὸ κείμενο ἑνὸς θεατρικοῦ ἔργου καὶ πώς πιστεύω πώς τὸ πᾶν εἶναι ἡ σκηνοθεσία».

ΣΟΦΙΑ ΝΑΛΚΟΦΣΚΑ

Ἡ Πολωνικὴ Ἀκαδημία ἀριθμεῖ στὰ μέλη της καὶ μιὰ γυναῖκα. Εἶναι ἡ μυθιστοριογράφος Σοφία Ναλκόφσκα. Ἡ φιλολογική της δόξα ἔχει ξεπεράσει ἀπὸ καιρὸ τὰ σύνορα τῆς πατρίδας της. Τὰ ἔργα της ἔχουν μεταφραστεῖ στὶς κυριώτερες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες: γαλλικά, ἀγγλικά, γερμανικὰ κλπ. Τὰ πιὸ γνωστὰ μυθιστορήματά της εἶναι: «Κακοὶ ἔρωτες», «Σπίτι γυναικῶν», «Τὰ τείχη τοῦ κόσμου», τὸ «Σύνορο».

Ἡ Ναλκόφσκα βρίσκεται τώρα στὸ Παρίσι. Ἕνας δημοσιογράφος τὴ συνάντησε στὸ περίφημο Καρτιὲ Λατὲν μπροστὰ στὰ ὑπαίθρια βιβλιοπωλεῖα.

— Μάταια, τοῦ εἶπε σὲ σχετικὴ ἐρώτησή του, ὑπόσχουμαι στὸν ἑαυτό μου νὰ περάσω μπροστὰ ἀπ' αὐτὰ γρήγορα δίχως νὰ σταθῶ. Τὰ καταφέρνω νὰ χάνω καθημερινὰ περισσότερο ἀπὸ μιὰ ὥρα χαζεύοντας καὶ ψάχνοντας. Κάθε φορὰ λέγω: «Εἶναι ἡ τελευταία φορά». Κι' ὅμως τὴν ἑπομένη φεύγω πάλι, μὲ τὴ βαθειὰ λύπη, πώς δὲ μπορῶ ν' ἀγοράσω ὅλ' αὐτὰ τὰ βιβλία.

Σ' ἐρώτηση τοῦ δημοσιογράφου τί τῆς κάνει περισσότερο ἐντύπωση στὸ Παρίσι, ἀποκρίθηκε:

— Τὸ ξέρω τὸ Παρίσι ἀπὸ καιρό. Ἐπεσκέφθηκα πολλὲς φορὲς τὰ μνημεῖα του καὶ τὰ μουσεῖα του. Ἐκεῖνο ποὺ μὲ συγκινεῖ ἰδιαίτερα εἶναι ἡ θαυμαστὴ ζωντάνια αὐτῆς τῆς πολιτείας. Ἐδῶ εἶναι ζωντανὸς ἀκόμα κι' ὁ θάνατος. Πουθενὰ ἄλλοῦ στὸν κόσμο οἱ μεγάλοι νεκροὶ δὲν εἶναι ἔτσι καὶ τόσο παρόντες, ἀκόμα καὶ μέσα στὴν καθημερινὴ ζωή, ὅπως στὸ Παρίσι!

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

Τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα», ἔπειτα ἀπὸ δεκάμηνη ζωή, ἀντιμετωπίζουν μιὰ κρίση στὸ πεζὸ οἰκονομικὸ πεδίο. Δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ μιὰ ἐπιχείρηση. Ὅπως εἶναι πασίγνωστο, οἱ πνευματικὲς πραγματικότητες τοῦ τόπου μας, δὲν ἀφήνουν, δυστυχῶς, ἕνα τέτοιο στάδιο δράσης γιὰ ἕνα φιλολογικὸ περιοδικό. Οἱ ἀνωγνῶστες μας θὰ ἔχουν βέβαια ἀντιληφθεῖ, πώς ὁ φιλικὸς κύκλος ποὺ ἐκδίδει τὰ «Ν.Γ.» ἔκανε καὶ κάνει τὶς βαρύτερες θυσίες. Τώρα ὅμως βρίσκεται μπροστὰ σὲ μεγαλύτερες δυσκολίες. Ἡ μεγάλη αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ χαρτιοῦ στὴν παγκόσμια ἀγορά, μᾶς φέρνει μπροστὰ στὸ σκληρὸ δίλημμα: εἴτε νὰ σταματήσουμε τὴν ἔκδοσή μας, εἴτε ν' αὐξήσουμε τὴν τιμὴ τοῦ φύλλου.

Ἐπειδὴ τὰ «Ν.Γ.» ἔχουν τὴν ἐντύπωση πώς δημιούργησαν μιὰ συνειδητὴ ἀνάγκη στὸ κοινό τους, ποὺ τὸ πιστεύουν γιὰ τὸ πιὸ ζωντανὸ καὶ τὸ πιὸ ἐκλεκτὸ τοῦ τόπου μας, προτίμησαν τὴ δεύτερη λύση. Νὰ ζητήσουν δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες τους, νὰ συμμερισθοῦν ἕνα μέρος ἀπὸ τὶς θυσίες τοῦ φιλικοῦ κύκλου ποὺ τὰ ἐκδίδει.

Στὴν περίπτωση βέβαια ποὺ τ' ἀναγνωστικό μας κοινὸ θ' ἀνταποκριθεῖ στὴν παραπάνω μας προσδοκία, τὰ «Ν.Γ.» θὰ αἰσθανθοῦν πώς ἔχουν κι' αὐτὰ μιὰν ἄλλη βαρύτατη ὑποχρέωση: νὰ καλυτερέψουν ἀκόμα τὴν ἔκδοσή τους.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΧΟΜΕΝΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ Η ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΤΩΝ "ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ" ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΔΡ. 4

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ, χρονικὰ τῆς παγκόσμιας πνευματικῆς κίνησης. ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Η ΩΡΑΙΑ ΖΕΛΙ — Τοῦ κ. Ἠλία Ζιώγα
Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΑΡΧΗ, διήγημα — Τοῦ Ἀλεξάνδρου Πούσκιν
ΝΕΟΙ ΑΡΓΕΝΤΙΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ: Ἐδουάρδος Μαγέα — Τοῦ κ. Μιχαὴλ Πολίτη
ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΓΟΥΕΛΣ — Τῆς Ζανὶν Ντελπέτς
ΠΟΙΗΣΗ — Τῶν κ. κ. Ἀλέκου Φωτιάδη, Μάριου Βαγιάνου, Γιώργου Σαραντάρη, Μήτσας Γεωργαντᾶ.
ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ — Τοῦ Ζὸζὲ
ΠΡΩΙΝΟ ΑΣΤΡΟ — Τῆς Ἄντας Νέγκρι
Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡ — Ἀπόδοση τῆς κ. Ν. Βικτωράτου
ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ — Τῆς κ. Ἄγγελ. Παναγιωτάτου
Ο ΜΟΤΣΑΡΤ ΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ — Μετάφραση Δ. Δ.
ΕΥΤΥΧΩΣ ΕΠΤΩΧΕΥΣΑΜΕΝ, κριτική — Τοῦ κ. Πέλου Κατσέλη
ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ — Τοῦ κ. Ν. Πορφύρη
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ — Τοῦ κ. Σ. Φ.
ΚΑΙΣΑΡ ΜΠΙΡΟΤΩ, μυθιστόρημα — Τοῦ Ὀνορὲ ντὲ Μπαλζὰκ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ
Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ — Τοῦ Μιχαὴλ Ζοστσένκο
ΤΙ ΛΕΝΕ ΟΙ ΕΚΔΟΤΕΣ — Ἔρευνα τοῦ κ. Θ. Προδρόμου
Ο ΕΝΑΣ ΑΝΤΙΚΡΥΣΤΟΝ ΑΛΛΟΝ — Τῆς κ. Τατιάνας Σταύρου
ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ — Τῆς Δ. Ἰωάννας Βανσεβερὲν
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, κριτική — Τοῦ κ. Γ. Μυλωναγιάννη
ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

«Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΩΝ ΒΥΘΩΝ»

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μετάφρασης στὰ Γαλλικὰ τοῦ μυθιστορήματος «Eyless in Gaza» (Γαλλικὸς τίτλος «Εἰρήνη τῶν βυθῶν», ἐκδότης Πλὼν) τοῦ μεγάλου Ἄγγλου μυθιστοριογράφου Ἄλδους Χώξλεϋ, ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Ἔντμὸν Ζαλοὺ δημοσίευε μιὰ θαυμασία κριτική, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποσποῦμε τὶς παρακάτω χαρακτηριστικὲς περικοπές :

«Ἡ φόρμα ποὺ παρουσιάζει ὁ Ἄλδος Χώξλεϋ στὸ μυθιστόρημά του «Εἰρήνη τῶν βυθῶν» εἶναι ναίκας, ἀπὸ τὴν κατάγηση τῆς ἐυφυέστατη. Δὲν εἶναι ἕνας ἐλάχιστος ἔπαινος γιὰ ἕνα μυθιστοριογράφο ἡ διαπίστωση, πὼς βρῆκε μιὰ νέα ἐντελὼς φόρμα. Στὸ μυθιστόρημά του αὐτὸ τὰ ἐπεισόδια ἐκτυλίσσουνται ὡσὰν ὁ χρόνος νὰ μὴν ὑπῆρχε. Παράδειγμα : Τὸ πρῶτο κεφάλαιο γίνεται στὶς 30 Αὐγούστου 1933. Τὸ κύριο πρόσωπο τοῦ ἔργου, ὁ Ἀντώνη Μπέαβις, κυττάζει ἕνα ἠλεκτρικὸ μὲ φωτογραφίες. Βλέπει τὴν εἰκόνα τῆς μητέρας του ποὺ μόλις γνώρισε, τῆς Μαίρη Ἀμπερλέϋ ποὺ στάθηκε ἡ ἐρωμένη του τῶν εἰκοσί του χρόνων κλπ. Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ μπαίνει ἡ Ἔλεν Λέντβιρς, ἡ νέα ἐρωμένη τοῦ, ποὺ εἶναι κόρη τῆς Μαίρη Ἀμπερλέϋ. Κεφάλαιο Β' : Τὸ ἡμερολόγιο τοῦ Μπέαβις μὲ ἡμερομηνία 4 Ἀπριλίου 1934. Μαθαίνουμε τὶς θεωρίες του. Εἶναι ἕνας κοινωνιολόγος. Κεφάλαιο Γ' : 30 Αὐγούστου 1933. Παρευρισκόμεθα σὲ μιὰ συνομιλία τοῦ Μπέαβις καὶ τῆς Ἔλεν Λέντβιρς στὴν ταράτσα ἑνὸς ξενοδοχείου. Κεφάλαιο Δ' : 6 Νοεμβρίου 1902: Ἡ κηδεία τῆς μητέρας τοῦ Μπέαβις. Κεφάλαιο ΣΤ' : 8 Δεκεμβρίου 1926 : Ἐπεισόδιο τῶν νεανικῶν χρόνων τῆς Ἔλεν Ἀμπερλέϋ καὶ τῆς ἀδερφῆς της Τζόϊς. Μὲ τὸν ἴδιο πρωτότυπο αὐτὸν τρόπο εἶναι ἐκτεθειμένα κι' ἄλλα τ' ἄλλα κεφάλαια τοῦ βιβλίου.

»Ὁρίστε, θὰ ἔλεγε κανεὶς γριναράκι. ἕνας τρόπος νὰ γίνει, γίνει, χωρὶς λόγο, μπερδεμένο ἕνα μυθιστόρημα... Κι' ὅμως ! κάθε ἄλλο συμβαίνει, παιρὰ αὐτό. "Ογι μόνο εἴκολα συνηθίζουμε σ' αὐτὴν τὴν ἀντιστροφὴ τῶν γεγονότων, μιὰ γρήγορα ἀρχίζει νὰ μᾶς εὐχαριστεῖ καὶ νὰ μᾶς θέλγει. Ἀσφαλὼς κατανοοῦμε καλύτερα ἕνα πρόσωπο, ὅταν τὸ βλέπουμε σὲ δυὸ περιστατικά, παραλλαγὲς ἢ διαφορετικά, ποὺ τὰ χωρίζει ἀπόσταση δέκα χρόνων. Αὐτὸ τὸ σύνολο, ποὺ φαίνεται κατ' ἀρχὰς ἀσύνδετο, μᾶς χαρίζει, ἀντίθετα, τὴν πιὸ ἰσχυρὴ ἐντύπωση σύνθεσης. Σ' ἕνα τέτοιο ἀποτέλεσμα ἀσφαλὼς δὲν ἔφθασαν οὔτε τὰ μεγαλύτερα μυθιστορήματα, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸ φυσιολογικὸ ξετύλιγμα τοῦ χρόνου, ὅπως : «Middle march» τοῦ Ζώρζ Ἔλιοτ, «Πόλεμος καὶ Εἰρήνη» τοῦ Τολστοΐ, «Σ' ἀναζήτηση τοῦ χαμένου καιροῦ» τοῦ Προύστ.

»Δὲν ὑπάρχουν μέθοδοι γιὰ νὰ εἶναι κανεὶς ἀληθινός. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Ρακίνα δὲν εἶναι ἡ ἀλήθεια τοῦ Τζέιμς Τζόϊς. Κι' ὅμως τὴν πραγματοποίησαν κ' οἱ δυὸ. Διαφορετικὰ τίθεται τὸ ζήτημα: ὁ ἄνθρωπος μᾶς ἀποκαλύπτεται πιὸ ὁλοκληρωτικὰ σὲ μιὰ τραγῳδία, ὅπου ὅλη ἡ ζωϊκὴ ὑπαρξή του κ' ἡ συνείδησή του βρίσκουνται μέσασὲ μιὰ ὑπερένταση («Οἰδίπους Τύραννος», «Ἄμλετ», «Φαῖδρα», «Πὲρ Γκριό», «Δαιμονι σ μ ἔνοι»), ἢ μέσα στὰ γεγονότα τῆς καθημερινῆς του ζωῆς («Στὴν ἀναζήτηση τοῦ χαμένου καιροῦ» ἢ τὰ «Κύματα» τῆς Βιρτζίνιας Βοὶλφ) ; Ὁ Χώξλεϋ τόσο στὸ «Εἰρήνη τῶν βυθῶν», ὅπως καὶ στ ὸ «Κοντραπούντο», ἐκμεταλλεύθηκε καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ μέσα. Μᾶς περιγράφει τὴν καθημερινὴ ζωὴ τοῦ κεντρικοῦ του ἥρωα, τοῦ Ἀντώνη Μπέαβις. Ὅμως τὴ ζωὴ αὐτὴ τηδιασχίζουν τραγικὰ γεγονότα : μιὰ αὐτοκτονία, μιὰ ἔκτρωση, ἕνας ἀκρωτηριασμὸς κ α ὶ παριστάμεθα στὴν καταστροφὴ μιᾶς θαυμασίας γυναίκας, ἀπὸ τὴν κατάρρηση τῆς μορφίνης. Ὅμως ὅλ αὐτὰ τὰ τραγικὰ ἐπεισόδια δὲν πλαισιοῦνουν τὸν μῦθο. Τὰ πάντα, ὅπως γίνεται καὶ στὴν πραγματικότητα, ἀκολουθοῦν, ἔπειτα ἀπὸ τὸ δράμα, τὸν δρόμο τους.

»Ὁ ἐρωτισμὸς πάλι παίζει ἕνα σημαντικὸ ρόλο μέσα στὸ «Εἰρήνη τῶν βυθῶν». Ὁ ἐρωτισμὸς, ἰσοαμε τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα, δὲν ὑπῆρχε μέσα στὰ ἔργα τῆς φαντασίας, παρὰ σὰν κάτι τὸ διασκεδαστικό. Τώρα παρουσιάζεται μ' ἕνα ἐπιστημονικὸ ντύμα. Γιὰ τίποτα στὸν κόσμο δὲ θὰ δέγονταν ὁ Χώξλεϋ νὰ ἀποδεχτεῖ πὼς ὁ ἔρωτας εἶναι αἴσθημα. (Ἀπὸ τὴν πλευρὰ αὐτὴ ὁ Χώξλεϋ συγγενεύει μὲ τοὺς συγγραφεῖς τῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς. Κατέγεται ὅμως ἀπὸ κάποιον Εὐρωπαϊκὸ συνομπισμὸ, ὅταν μᾶς παρουσιάζει τὴν "Ἔλεν Λέντβιρς νὰ σπάζει στὰ γέλια βλέποντας τὸ «Ἠπιοῦ τῶν Νεκρῶν» τοῦ Μπαϊκλίν). Ὁ ἐρωτισμὸς τοῦ Χώξλεϋ δὲ μᾶς ἀφήνει οὔτε στιγμὴ νὰ ξεγελαστοῦμε μὲ ἠλίθιους αἰσθηματισμούς. Μᾶς διαφωτίζει ἐπάνω στὸ ἀληθινὸ περιεχόμενο τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων τῶν ἡρώων του. "Οσοι ἀπ' αὐτοὺς λυτρώνουνται ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ ἐρωτισμοῦ, πέφτουν στὸ ἄλλο ἄκρο : στὸν πουριτανισμό. Κατέγουνται ἀπὸ ἕνα ἀσθενικὸ τρόμο μπροστὰ στὶς σεξουαλικὲς σχέσεις. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ὁ εἰλικρινὴς καὶ δυναμικὸς ἐρωτισμὸς τοῦ Χώξλεϋ ὁδηγάει σὲ μιὰ κάθαρση.

»Μᾶς κατατοπίζει ἐπάνω στὶς ἠθικολογικὲς τάσεις τοῦ Ἀντώνη Μπέαβις, ποὺ καθὼς εἴπαμε εἶναι ἕνας κοινωνιολόγος. Ὁ Μπέαβις εἶναι ἕνας φανατικὸς εἰρηνιστής. Ὅμως τελικὰ ἀναγνωρίζει πὼς τότε μονάχα θὰ πολεμοῦ οἱ πόλεμοι, ὅταν οἱ ἄνθρωποι θὰ διαβοῦν εἰρηνικὰ ὄγι μόνο μὲ τὸν διπλανό τους, παρὰ μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τους.

»Τὸ μυθιστόρημα αὐτὸ τοῦ Χώξλεϋ ἔχει πολλὲς καὶ ἐξαιρετικὲς ἀρετές. Ἡ πιὸ σημαντικὴ γιὰ μένα εἶναι ἡ ἱκανότητά του νὰ ζωγραφίζει τὴν πραγματικότητα, μὲ μιὰ σπάνια πεῖρα γιὰ ἕνα μυθιστοριογράφο. Μπορεῖ μερικοὶ νὰ περιφρονοῦν αὐτὴ τὴν ἀρετή. "Οσοι ὅμως πιστεύουν σ' αὐτὴ, ἀσφαλὼς θὰ τοποθετήσουν πολὺ ὑψηλὰ στὴν ἐκτίμησή τους τὴν «Εἰρήνη τῶν βυθῶν». Ἡ ἀνάλυση τῶν χαρακτήρων τῶν πέντε ἢ ἑξῆ κεντρικῶν προσώπων τοῦ μυθιστορήματος, εἶναι ἔξοχα ὁλοκληρωμένη. Ἐπίσης τὸ βιβλίο αὐτὸ ἔχει δυὸ ἢ τρεῖς θαυμάσιες σκηνές. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς εἶναι ἡ σκηνὴ ὅπου ἡ Ἔλεν Λέντβις, ἀπονοητεωμένη ἀπὸ πολλοὺς ἄνδρες, βάζει ἕνα γνωστό της νὰ διαβάσει δυνατὰ σὲ μιὰ συγκέντρωση στὸ σπίτι της καὶ μπροστὰ στὴν ἄντρα της, τὸ γράμμα τοῦ τελευταίου ἐρωμένου της. Ἐλάχιστες σκηνὲς τόσο δυνατὲς καὶ τόσο συναρπαστικὲς ὧσαν αὐτὴ, ἔχω συναντήσει στὴν παγκόσμια φιλολογία.

* * *

ΣΑΡΛ ΠΛΙΣΝΙΕ

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης ἑνὸς τόμου διηγημάτων μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «Παραποιημένα διαβάσματα» (ἐκδοτικὸς οἶκος Κορέα, Παρίσι), ποὺ συνάντησαν τὴν καλλίτερη κριτική, τοῦ Βίλγου ποιητῆ καὶ μυθιστοριογράφου Σάρλ Πλισνιέ, κάνουμε μιὰ σύντομη ἀνασκόπηση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου του.

Τὸ ποιητικὸ στάδιό του τὸ ἄρχισε στὸ 1913. Μετὰ τὸν πόλεμο προσεχώρησε στὸν ὑπερρεαλισμό. Ἡ ἀντίθεση μὲ τὸ προηγούμενο ἔργο του ἦταν φανερή: ἀντὶ τὸ ἔκφραστικὸ ἔργο τῶν χρόνων τῆς ἀρρώστησε. Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἀρρώστησε. Τὸν μετέφερεν στὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δὲ θέλησε νὰ ἐγεί ζωντανὸς — κ' ἔσβυσε μέσα στὸ νοσοκομεῖο. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ συμβαίνει αὐτὸ — οὔτε βέβαια ἡ τελευταία. Ἐξήντα-τεσσάρων χρονῶ ὅταν εἶναι ἕνας καλλιτέχνης, ἀσφαλὼς ἔχει μπροστά "Ἀλλ' ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς, δὲν θὰ λησωνηθεῖ καὶ νι' ἄλλους λόγους, κυρίως δὲ γιὰ τὴν ἐνδιάφερη τόση τοῦ νὰ συμβάλει ὁπωσδήποτε στὴν καλλιτεχνικὴ ἀκόνιση τοῦ τόπου. "Ας μὴν ξεγνοῦμε λοιπὸν. ὅτι τὸ ἔργο τοῦ γλύπτου Βιτσάρη. σδλες του τῆς λεπτομέσειες ἐξεταζομένες, τὸ γνωρίσαμε γάκις στὸ Θωμόπουλο. Σ' αὐτὸν ἐπίσης ὀφείλουμε τὴ δεύτερα περίοδο τοῦ Χαλεπᾶ, ποὺ ὁς γνωστὸν ἔσασε τὴν ἀνεκτίμητη ὀμφίνη του. Στὸν Θωμόπουλο ἐπίσης χρωστᾶμε ὅ,τι πεοίπου γράφτηκε γιὰ τὸ ζωγράφο Πάνο Σαβέϊδη — χωρὶς νὰ τελειώνουν ἐδῶ αὐτὲς τοῦ οἱ προσπάθειες: Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐξιστορηθοῦν ὅλες. νἀναλυθεῖ τὸ ἔργο του καὶ νὰ ξεδιπλωθεῖ σὲλες της τὶς πτυχὲς ἡ γλυντικὴ του ἰδιοσυγκασία. χρειάζεται ὁ χῶρος ἑνὸς ὁλόκληροι βιβλίου — πράγμα βέβαια, ποὺ κάποτε θὰ γίνει.

ΗΛΙΑΣ ΖΙΩΓΑΣ

ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΥ κ. ΗΛΙΑ ΖΙΩΓΑ

Ὁ Θωμόπουλος

Τὴν περασμένη Πέμπτη, στὶς 2 Σεπτεμβρίου, πέθανεν ὁ γλύπτης Θωμᾶς Θωμόπουλος. Ἦταν ἀπὸ τὴ Σμύρνη, ὅπου γεννήθηκε στὰ 1873. Ἀπὸ μικρὲς ἡρθε στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μάθει τὴ γλυπτική. Ὕστερα ἀπὸ ἐπιτυχεῖς σπουδές, ἔρχεται ὡς ὑπότροφος τοῦ Κράτους, στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Γερμανία, ὅπου συμπλήρωσε τὴ μόρφωσή του. Στὰ 1911, διορίσθηκε καθηγητὴς στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν. Στὴ θέση αὐτὴ παρέμεινε ὡς τὶς ὕστατες στιγμές του. Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἀρρώστησε. Τὸν μετέφεραν στὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δὲ θέλησε νὰ ἐγεί ζωντανὸς — κ' ἔσβυσε μέσα στὸ νοσοκομεῖο. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ συμβαίνει αὐτὸ — οὔτε βέβαια ἡ τελευταία. Ἐξήντα-τεσσάρων χρονῶ ὅταν εἶναι ἕνας καλλιτέχνης, ἀσφαλὼς ἔχει μπροστά νὰ λησωνηθεῖ καὶ νι' ἄλλους λόγους, κυρίως δὲ γιὰ τὴν ἐνδιάφερη τόση τοῦ νὰ συμβάλει ὁπωσδήποτε στὴν καλλιτεχνικὴ ἀκόνιση τοῦ τόπου. "Ας μὴν ξεγνοῦμε λοιπὸν. ὅτι τὸ ἔργο τοῦ γλύπτου Βιτσάρη. σδλες του τῆς λεπτομέσειες ἐξεταζομένες, τὸ γνωρίσαμε γάκις στὸ Θωμόπουλο. Σ' αὐτὸν ἐπίσης ὀφείλουμε τὴ δεύτερα περίοδο τοῦ Χαλεπᾶ, ποὺ ὁς γνωστὸν ἔσασε τὴν ἀνεκτίμητη ὀμφίνη του. Στὸν Θωμόπουλο ἐπίσης χρωστᾶμε ὅ,τι πεοίπου γράφτηκε γιὰ τὸ ζωγράφο Πάνο Σαβέϊδη — χωρὶς νὰ τελειώνουν ἐδῶ αὐτὲς τοῦ οἱ προσπάθειες: Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐξιστορηθοῦν ὅλες. νἀναλυθεῖ τὸ ἔργο του καὶ νὰ ξεδιπλωθεῖ σὲλες της τὶς πτυχὲς ἡ γλυντικὴ του ἰδιοσυγκασία. χρειάζεται ὁ χῶρος ἑνὸς ὁλόκληροι βιβλίου — πράγμα βέβαια, ποὺ κάποτε θὰ γίνει.

ΗΛΙΑΣ ΖΙΩΓΑΣ

Η ΩΡΑΙΑ ΖΕΛΙ

ΤΟΥ ΖΑΝ ΚΑΣΟΥ

Ἡ ἀρχαιότητα εἶναι μπουκλαρισμένη, σύμφωνα μὲ μιὰ φράση τοῦ Κοκτώ. Ὁ ρωμαντισμὸς πάλι εἶναι ὡσειδής.Βλέπουμε νὰ δίνει τὸ τελευταῖο αὐτὸ σχῆμα σ' ὅλα τὰ πορτραῖτα του. Σ' αὐτὸ, στὸ τέλος τῆς ἐνδοξῆς σταδιοδρομίας του, στὶς στιγμὲς τὶς πιὸ δυνησιακὲς τῶν θαυμάσιων γεραιτῶν του, θὰ ὁπογραμμίσει ὅλες τὶς ὀργιαστικὲς σπογγυλότητες, ὅπως στὸν πίνακά του «Γυφτικὸ λουτρό». Πρόσωπο στρογγυλό, μαλλιὰ κυματιστά, μπράτσα καμπύλα, γλυοτοὶ ἀρμονικοί. Ποιθενὰ ἡ παραμικρὴ γωνία. Ὅλοι, στὶς γυναῖκες αὐτὲς μᾶς θυμίζουν τὴν τεμπελιά, τὸν ὕπνο καὶ τὸν ἔρωτα. Ἡ τεχνική του ἔχει σκοπὸ καὶ κατάληξη ἕνα ἐγκυρὸ ἡδονισμό. Ὁ Ζὰν-Δομινὶκ Ἔγκρ στάθηκε, στὴ ζωγραφική, ἕνας αὐτοαγνωμένος κ ἀ ῖτε. "Ενας Γκαῖτε σκοτεινός, ὁποὺ δὲν ἤξερε πὼς ὁ ἀλύγιστος δογματισμός του κι' ὁ ἀνυπόφορος ἀκαδημαϊσμός του, δὲν ἦταν ἄλλο παρὰ μιὰ σοφία ποὺ ἀναζητᾶει ν' ἀνακαλύψει τὸν ἑαυτό της. Κατέγονταν ἀπὸ μιὰ κρυφὴ εὐτυχία, ποὺ κάθε στιγμὴ γύρευε νὰ ξετεντωθεῖ καὶ νὰ δοθεῖ. Τὸν θεῖο ἐπικουρισμὸ ποὺ τὸν ἀνακαλόπτουμε μέσα στὸ «Τουρκικὸ λουτρό», ποὺ στέκετα ἀκ μιὰ ὑπέρταση ἐξομολόγησή του. Τὸ ἴδιο ὅμως συμβαίνει καὶ μὲ τὰ νωτικὰ του πορτραῖτα. Ἰδιαίτερα στὸν πίνακά του «Ἡ ὡραία Ζελὶ», ποὺ εἶναι ἀνεκμφιβήτητα ἕνα ἀπὸ τ' ἀριστουργήματά του.

* * *

Στὴν στρογγυλοπρόσωπη ἐφραΐα Ζελὶ» βρίσκουμε τὴν ἴδια ἀγάπη τοῦ ζωγράφου, γιὰ τὶς μαλακὲς καμπυλότητες. Πόσο χαριτωμένα μᾶς φαίνεται αὐτὴ ἡ γυναῖκα, ποὺ.ἡ μαόρη σὲ σχῆμα ἐρωτηματικὸ μπούκλα τοῦ μαλλιοῦ της ποὺ ἀναδιπλώνεται ὁπὸ μέτωπό της, τὴν κάνει τόσο αἰνιγματικὴ! Μὲ πόση χάρη τ' ὡραῖο αὐτὸ κεφάλι στηρίζεται ἐπάνω στὶς στρογγυλότητες τῶν ὤμων ποὺ μᾶς εἶναι φανερὲς κάτω ἀπὸ τὸ σάλι ποὺ φορᾶει. Μὲ πόσο θέλγητρο μισανοίγει τὸ στόμα της ὄχι γιὰ νὰ μιλήσει, ὄχι γιὰ νὰ πεῖ μάταια λόγια, παρὰ μόνο γιὰ ν' ἀνασάνει καὶ νὰ μᾶς χαρίσει ἕτσι τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ ὡραία αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἔχει ἕνα ζωντανὸ κορμί, ποὺ χάρισε, ποιὸς ξέρει σὲ πόσους, τὴν ἐρωτικὴ εὐτυχία !

Σὲ ἄλλους ὅμως πίνακές του, ὁ χορὸς τῶν καμπυλοτήτων, εἶναι γιὰ τὸ "Ἐγκρ μονάχα ἕνα πνευματικὸ παιχνίδι. Φτάνει τότε ἴσαμε τὰ γεωμετρικὰ σχήματα. Μὲ τὴν «Ὡραία Ζελὶ», ἀντίθετα, ἡ ὥρα, ἡ στιγμὴ, ἡ χαρὰ, κρατοῦν ὅλα τὰ δικαιώματά τους. Εἶναι ἕνα ἔργο τῆς νεότητάς του, ἀλλὰ στὴν πιὸ πλατειὰ σημασία τῆς λέξης. Εἶναι τὸ ἔργο μιᾶς ἀνοιξης. "Οπως μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους πίνακες τοῦ Γκόγιας, εἶναι κ' αὐτὸ γεμάτο δροσιά. Τὸ παράδοξο πορτραῖτο του τὸν ἔδειξε. Βιβλίο, μᾶς θυμίζει τὴ Τζοκόντα. Μιὰ γαλλικὴ ὅμως Τζοκόντα. "Αλλα ἔργα του, ὅπως τὸ πορτραῖτο τῆς κ. Σεζὸν, πολύτιμο ἀπόκτημα τοῦ μουσείου τῆς Νάντης, φανερώνουν ὅλες τὶς ἱκανότητες μιᾶς ἰσχυρῆς πιὰ ὡριμότητας.

"Ὅμως ὁ πίνακάς του «Τούρκικο λουτρὸ» θὰ κρατᾶει πάντα· μιὰ ξεχωριστὴ θέση μ'σα σ' ὅλα τὰ ἔργα ποὺ βγῆκαν ἀπὸ τὴν παλέτα του. Σ' αὐτὸν σμίγει ἡ πραγματικότητα μὲ τ' ὄνειρο, ἡ νοημοσυνὴ μὲ τὴ φαντασία, τὸ πνεῦμα μὲ τὴν ὕλη. Θὰ παραμείνει μιὰ ἀπὸ τὶς μοστηριώδεις κορυφὲς τῆς τέχνης. Μὰ καὶ τὶ τρανὸ γνῶρι ἔχει τὴν ἀξία του. Κ' ἐλάχιστα εἶναι τόσο γοητευτικὰ, ὡσὰν ἐκεῖνο ποὺ τραγοῦδησε μὲ τὰ χρώματά του ὁ "Ἐνγκρ, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ματιῶν τῆς Ὡραίας Ζελί.

ΖΑΝ ΚΑΣΟΥ

(*) Βλέπε τὸν παραπάνω πίνακα στὴν τελευταία σελίδα.

ΤΟ ΞΕΝΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΑΡΧΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Λ. Κ.

[Δημοσιεύουμε ἕνα μικρὸ ἀριστούργημα τοῦ μεγάλου συγγραφέα Ἀλεξάνδρου Πουσκιν, ποὺ τὰ ἔργα του, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐκατονταετηρίδας του, ἀπασχολοῦνε σήμερα τὸ διανοούμενο κόσμο ὅλης τῆς Εὐρώπης. Τὰ ἔργα του καθημερινὰ μεταφράζουνται σ' ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ κόσμου. Πάνω στὴν ὀπόθεση τοῦ σημερινοῦ μας διηγήματος, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ δημοσιεύεται στὰ ἑλληνικά, ὁ γαλλικὸς κινηματογράφος γυρίζει τὶς ἡμέρες αὐτές, στὸ Μπιγγιανκοὺρ τῶν Παρισίων, μιὰν ἐξαιρετικὴ ταινία, ποὺ γρήγορα θὰ παιχτεῖ καὶ στὴν Ἑλλάδα. Πρωταγωνιστοῦν ὁ Χάρρυ Μπάρ καὶ ὁ διάσημος Γάλλος ἠθοποιὸς Μπουκό].

Καὶ ποιὸς δὲν ἔστειλε ποτέ του στὸ διάβολο, τοὺς διάφορους σταθμάρχες, ποιὸς δὲν ἐτσακώθηκε μαζί τους ; Ποιὸς ἀπὸ μᾶς, σὲ στιγμὲς ὀργῆς, δὲν ἐζήτησε νὰ τοῦ δώσουνε τὸ μοιραῖο βιβλίο, γιὰ νὰ ἀραδιάσει μέσα τὰ ἀνώφελα παράπονα περὶ τῆς... «ἰδιοτροπίας, τῆς βαρβαρότητας καὶ τῆς ἀβελτηρίας τοῦ σταθμάρχου» ; Ποιὸς δὲν τοὺς θεωρεῖ «τέρατα τῆς φύσεως», ἐφάμιλλα μὲ τοὺς στρεψόδικους δικολάβους, ἢ μὲ τοὺς ληστὲς τοῦ παραφωμιθιοῦ ; "Ας εἶμαστε ὅμως δίκαιοι, ἄς προσπαθήσουμε νὰ μποῦμε στὴ θέση τους, καὶ ἴσως τότε νὰ τοὺς κρίνουμε μὲ μεγαλείτερην ἐπιείκεια.

Τὶ εἶναι ἕνας σταθμάρχης ; Εἶναι ἕνας ἱερομάρτυρας 14ης κατηγορίας, ποὺ μόνον ὁ βαθμός του τὸν σώζει ἀπὸ τὸ ξυλοκόπημα, κ' ὄχι βέβαια πάντοτε. Ποιὰ εἶναι τά καθήκοντα τοῦ σατράπου αὐτοῦ, ὅπως εἰρωνικὰ τὸν ὀνομάζει ὁ πρίγκηψ Βιάζεινσκυ. Δὲν εἶναι μήπως πραγματικὰ κάτεργα ;

Δὲ βρίσκει ἡσυχία οὔτε τὴν ἡμέρα, οὔτε τὴ νύχτα. Ὁ ταξιδιώτης ἐεσπάνει ἐπάνω του γιὰ ὅλη τὴ σκάση ποὺ τράβηξε στὸ μακρυνὸ μελαγχολικὸ ταξίδι. Ὁ καιρὸς ἀνυπόφορος, ὁ δρόμος κακὸς, ὁ ἀμαξᾶς πεισματάρης, τὰ ἄλογα δὲν προχώρουν, γιὰ ὅλα αὐτὰ φταίει ὁ σταθμάρχης. Μπαίνοντας στὸ φτωχὸ τοῦ, ὁ ταξιδιώτης τὸν βλέπει σὰν ἐγθρό. Κρλὰ βέβαια ἀν μπορέσει καὶ γλυτώσει γρήγορα ἀπὸ τὸν ἀπρόσκλητον αὐτὸν μουσαφίρη. "Αν τύχει ὅμως καὶ δὲν ὑπάρχουν ἔτοιμα ἄλογα ;... Θεὸς φυλάξει! Τὶ βρισιές, τὶ ἀπειλὲς,θὰ ἐκσφενδογισθοῦν ἐναντίον τοῦ σταθμάρχη ! Μέσα στὴ βροχὴ καὶ στὴ λάσπη, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τρέχει στὴν αὐλὴ τοῦ σταθμοῦ. Μέσα στὴν ἀθεόφοβη παγωνιά, τρέχει στὸ δωμάτιό του, νὰ ξεκουραστεῖ ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπὸ τὶς ἀγριοφωνάρες καὶ τὴ φασαρία τοῦ ἐξαγριωμένου ταξιδιώτη.

Φτάνει π.χ. ἕνας στρατηγός. Ὁ σταθμάρχης τρέμει ὁλόκληρος καὶ τοῦ δίνει τὰ δύο τελευταῖα του ἄλογα. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο οἱ σταθμάρχες δὲ μὲ λογαριάζανε πάρα πολύ, καὶ πολλὲς φορὲς ἔπαιρνα μὲ τὸ σπαθί μου, ἐκεῖνο ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου δικαιωματικὰ μοῦ ἀνῆκε. Ὅπως ἤμουνα νέος καὶ θερμόαιμος, ἀγαναγτοῦσα γιὰ τὴν ταπεινότητα καὶ τὴ δουλοπρέπεια τοῦ σταθμάχρη ὅταν αὐτὸς παραγωροῦσε σὲ κανένα ἀνώτερο ὁπδλλληλο τὴν ἀμαξα ποὺ εἶχεν ἑτοιμάσει γιὰ μένα.

Ἐπὶ πολὺν καιρὸ τὸ ἴδιο δὲ μποροῦσα νὰ συνηθίσω ἐπίσης καὶ ὅταν στὸ τραπεζί κανενὸς δικοκητοῦ, ὁ δοῦλος περνοῦσε τὴ σειρά μου καὶ μὲ ἄφηνε γιὰ νὰ σερβίρει κανέναν ἄλλον ἀνώτερό μου. Τώρα συνήθισα πιά... τόσο τὸ ἕνα, ὅσο καὶ τὸ ἄλλο μοῦ φαίνουνται πράγματα πολὺ φυσικά.

Πράγματι, τὶ θὰ γινόταν ἂν ἀντὶ τὸν τόσο βολικὸ κανόνα : «ὁ βαθμὸς νὰ σέβεται τὸ βαθμό», ἐφαρμόζαν ἄλλο κανόνα, π.χ. : «ἡ ἐξυπνάδα νὰ σέβεται τὴν ἐξυπνάδα κατὰ τὴ σειρὰ τῆς ἀξίας τῆς» ; Τὶ φασαρίες ποὺ θὰ ἐγεμε ! Καὶ οἱ ὑπηρέτες ποιὸν θὰ σερβίριζαν πρῶτο καὶ ποιὸν τελευταῖο ; "Επανέργουμαι ὅμως στὸ διήγημά μου.

"Εκανε ζέστη τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Τρία γλυκιστρα ἀπὸ τὸ σταθμὸ Χ... ἄργισε νὰ ψυχαλίζει, καὶ σὲ λίγα λεπτὰ μιὰ ραγδαία βροχὴ μ' ἔβρεξε ὡς τὰ κόκκαλα. Ὁ-ταν ἔφτασα στὸ σταθμὸ ἡ πρώτη μου δουλειὰ ἦταν ν' ἀλλάξω ἀμέσως τὰ βρεμένα φορέματά μου καὶ δεύτερο νὰ παραγγείλω τσαί.

— "Ε ! Ντούνια,—φώναξεν ὁ σταθμάρχης,—βάλε τὸ σαμοβάρι, καὶ τρέξε νὰ φέρεις κρέμα.

Σ' αὐτὸ ἐπάνω, βγῆκε πίσω ἀπὸ τὸ διάφραγμα ἕνα κορίτσι 14 χρονῶ, κι' ἔτρεξε μέσα στὸ δωμάτιο. Μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωση ἡ πατέρα της ἄνα ποτηρι πόντσι, καὶ στὴν Ντούνια ἕνα φλιτζάνι τσαί, καὶ ἀργίσαμε νὰ κουβεντιάζουμε καὶ οἱ τρεῖς μας σὰ νὰ εἴμαστεν παλιοὶ γνωστοί.

Τὰ ἄλογα εἶχαν ἑτοιμαστεῖ πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ σὰ νὰ μὴν ἤθελα νὰ ἀπογωριστῶ τὸ σταθμάρχη καὶ τὴν κόρη του. Τέλος τοὺς ἀπογαιρέτησα. Ὁ πατέρας μοῦ ἐυχήθηκε καλὸ ταξίδι, καὶ ἡ κόρη μὲ προβόδισε ὡς τὴν ἄμαξα. Στὴν ἔξοδο στάθηκα καὶ τῆς ζήτησα τὴν ἄδεια νὰ τὴ φιλήσω. Ἡ Ντούνια δέχτηκε... Πολλὰ φιλιὰ μπορῶ νὰ μετρήσω.

«ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ γνώρισα τὸ (πρῶτο μου φιλί...»

κανένα ὅμως δὲν ἀφῆκε τόσο μακροχρόνια, καὶ τόσον εὐχάριστη ἐνθύμηση.

* * *

Περάσανε μερικὰ χρόνια καὶ οἱ περιστάσεις μὲ ξαναφέρανε στὸν ἴδιο ἐκεῖνο σταθμὸ, στὰ παλιὰ ἐκεῖνα λημέρια. Θυμήθηκα τὴν κόρη τοῦ γέρου σταθμάρχη, καὶ γάρηκα μὲ τὴ σκέψη πὼς θὰ τὴν ξαναδῶ καὶ πάλι. Σκέφτηκα ὅμως πὼς τὸν παλιὸ τὸ σταθμάρχη μπορεῖ νὰ τὸν ἔχουν μεταθέσει. Ἡ Ντούνια, σίγουρα θὰ παντρεύτηκε. Ἡ σκέψη μήπως πέθανε ὁ ἕνας ἢ ὁ ἄλλος, κι' αὐτὴ ἀκόμα πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου, καὶ πλησιάζα στὸ σταθμὸ μ' ἕνα θλιβερὸ προαίσθημα. Τὰ ἄλογα σταματήσανε.

ΝΕΟΙ ΑΡΓΕΝΤΙΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΜΑΓΕΑ

Προλογικό σημείωμα τοῦ κ. ΜΙΧΑΗΛ ΠΟΛΙΤΗ καὶ μετάφραση ἑνός κομματιοῦ ἀπό ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ Ἀργεντινοῦ συγγραφέα.

Στό Μπουένος Αἴρες, τήν πρωτεύουσα τῆς Ἀργεντίνας, τήν κοσμόπολη μέ τά δυόμισυ ἑκατομμύρια κατοίκους, μέ τούς οὐρανοξύστες καί τίς μπουάτ, μέ τίς πλατειές λεωφόρους καί τά καταπράσινα πάρκα στή μεγαλύτερη Ἱσπανόγλωσση, ἀλλά ὄχι καί καθ' ὁλοκληρία Ἱσπανοκατοικημένη, πόλη τοῦ κόσμου, ἔχομε ἕνα σωρό καλούς φίλους πού δυστυχῶς ἐλάχιστοι Ἕλληνες, ἀκόμα κι' ἀπό κείνους πού ζοῦν στή Νότια Ἀμερική, φρόντισαν νά συνδεθοῦν μαζύ τους, νά τούς γνωρίσουν, αὐτούς καί τό ἔργο τους.

Ἕνας ἀπό τούς φίλους μας τούτους πού κάνουν ὅτι μποροῦν γιά νά διαδώσουν στόν τόπο τους τήν ἀγάπη γιά τήν Ἑλλάδα — τήν ἀρχαία καί τή νεώτερη — εἶναι ὁ Ἐδουάρδος Μαγέα, πού ἀπό χρόνια διευθύνει τό Κυριακάτικο φιλολογικό παράρτημα τῆς «Νασιόν», τῆς σπουδαότερης ἐφημερίδας τοῦ Μπουένος Ἄιρες, καί ἴσως τῆς Νότιας Ἀμερικῆς ὁλόκληρης. (Δέ θάταν ἴσως ἄσκοπο νά γίνει γνωστό σέ εὐρύτερο κόκλο ὅτι τό παγκόσμιας περιωπῆς φύλλο αὐτό ἱδρύθηκε ἀπό τόν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς μεγάλο Ἀργεντινό πολιτικό Βαρθολομαῖο Μίτρε πού ἐχρημάτισε καί Πρόεδρος τῆς Ἀργεντινῆς Κυβέρνησης. Ὁ σημερινός διευθυντής τῆς «Νασιόν», Δρ. Λούτς Μίτρε, ἐγγονός τοῦ Βαρθολομαίου, ἀκολουθώντας τήν οἰκογενειακή παράδοση, ἔχει τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας του ἀνοιχτές γιά ὅτι σχετίζεται μέ τήν Ἑλλάδα, τήν τέχνη καί τά ἐράμματά της, καί μέσα στήν ἀτέλειωτη σειρά τῶν διαλεχτῶν συνεργατῶν τοῦ φύλλου βλέπουμε νά φιγουράρουν τά ὀνόματα γνωστῶν Ἀργεντινῶν καί ξένων φιλελλήνων).

Στήν ἐλευταία μου συνάντηση, μέ τόν Μαγέα, τόν περασμένο Ἀπρίλη, στήν ὁποία κανονίσαμε τό πρόγραμμα τῶν συνεργασιῶν σ' Ἑλληνικά θέματα πού θά στέλνω ἀπό δῶ γιά νά δημοσιεύονται στό Κυριακάτικο εἰκονογραφημένο φιλολογικό παράρτημα τοῦ φύλλου, ἀφοῦ μοῦ ἐξέφρασε τό θαυμασμό του γιά τήν ἐξπρεσιονιστική τέχνη τῶν Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν ζωγράφων, μέ ἀποχαιρέτησε μ' ἀκόλουθα λόγια : «Λείβετε τόν Πλάτωνα· εἶναι ἡ μεγαλύτερη πηγή ἐμπνεύσης». Καί τό μότι μου ἔπεσε ἄθελα πάνω σέ μιά Γαλλική ἔκδοση τοῦ «Συμπόσιου» τοῦ Πλάτωνα ποῦ βρισκότανε ἀπάνω στό γραφεῖο του, ἀνάμεσα σέ μιά στίβα λογῆς λογῆς βιβλία : φιλοσοφικά, φιλολογικά, κριτικῆς γιά τέχνη, γραμμένα Ἱσπανικά, Γαλλικά, Ἀγγλικά καί Ἰταλικά, βιβλία ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, ὅλων τῶν σχολῶν, ὅλων τῶν τάσεων. Γιατί γιά τόν Μαγέα καί τούς ὁμοειδέστερ τους, ὅλες οἱ ἰδέες εἶναι σεβαστές, ὅλες οἱ ἀπόψεις πρέπει νά μελετιῶνται ἐλεύθερα καί ἀξίες προκατάληψη σ' πραγματικά θέλομε νά φτάσομε στήν ἀλήθεια.

Ν' ὀχς ἀκόμα, μόλις 35 χρόνων, ὁ Μαγέα δίνει τήν ἐντύπωση ἑνός ὠριμου, φτασμένου ἀνθρώπου. Μιά ἐλαφριά δόση εἰρωνείας στόν τόνο τῆς φωνῆς του, στό χαμόγελό του, ἀμέσως δίνει τόπο στή μεγαλύτερη ἐπιείκεια γιά κάθε τι τό οὐσιαστικά ἀνθρώπινο. Λιγομίλητος, μετρημένος στίς ἐκφράσεις καί κινήσεις του, φιλοφρονέστατος, μέ τό διαπερασικό που βλέμμα μπαίνει βαθειά στήν ψυχή τοῦ περιβάλλοντός του. Τή στιγμή ποῦ μιλάει «προσπαθεῖ ν' ἀναλύσει τό μυστικό ποῦ κρύβει ὁ ἀντιπερπός του. Τό ἴδιο στά διηγήματά του, ποῦ εἶναι μᾶλλον διηγήματα ἤθεῶν παρά πλοκῆς, βλέπομε ὅτι ἡ προτίμησή του πάει πότεο στήν ψυχολογική ἀνάλυση παρά στή γλαφυρή, ἀλλά οὐσιαστικά κοῦφια, περιγραφή ἐπιφανειακῶν γεγονότων.

Μόνο σέ μιά Βαβέλ σάν τό Μπουένος Ἄιρες, στό χωνευτῆρι αὐτό τόσων φυλῶν, τόσων διαφορετικῶν ἰδιοσυγκρασιῶν, μπορεῖ κανείς νά μελετήσει πραγματικά τόν ἄνθρωπο. Ἀπ' ὅλες τίς μεριές τῆς ὁδοῦς ἀεφτάνουν ἐκεῖ βαπόρια γιομάτα κόσμο, ποῦ ἀφίνοντας πίσω τά προγονικά του τζάκια ἔρχεται νά φκιάξει καινούργιες ρίζες σ' Ἕναν τόπο ζωντανό, σέ διαρκῆ ἐξέλιξη, ποῦ ἀπό στιγμή σέ στιγμή ἀλλάζει, γίνεται ἀγνώριστος. Σ' ἕνα τέτοιο περιβάλλον, ὅπου ἡ πάλη γιά τήν ἐπικράτηση εἶναι δύσκολη, ὁ ἄνθρωπος ἢ θά ἐξακολεθεῖ μιά γιά πάντα ἢ θά ἐπιτύχει τελειώτικα. Τό πῶς θά καταφέρει αὐτό τό τελευταῖο εἶναι ἄλλο ζήτημα. Στόν ἀγῶνα ὅμως γιά τήν ὕπαρξη πέφτει ἡ μάσκα τῆς συμβατικότητας καί τῆς ὑπολοποροσωπίας, κι' ὁ ἄνθρωπος ζητᾶει νά ἐπιπλεύσει ἀκολουθώντας τή φωνή τοῦ ἐνστίκτου του. Κλείνεται τότες στόν δικό του ἐσωτερικό κόσμο, ἀπομονώνεται κι' ἐνεργεῖ σύμφωνα μ' ὅτι τοῦ ὑπαγορεύει ἡ διαύθηση του, τό ὑποσυνείδητό του.

Αὐτό τό ἀνθρώπινο ὑλικό, τοῦτα τά διόμισι ἑκατομμύρια ψυχές — ἑνησιάν ποῦ παραδέρνουν προσπαθώντας νά κρατηθοῦν στήν ἐπιφάνεια, νά μή ρουφηχτοῦν ἀπ' τόν ἀ-

Eduardo Mallea

κεανό τῆς ὁυσκολοδάμαστης κοσμοπολῆς, μᾶς παρουσιάζει ὁ Μαγέα, ἀριστοτεχνικά, στίς διάφορές τους ψυχικές καταστάσεις, στή συλλογή του διηγημάτων ποῦ κυκλοφόρησε πρόσφατα καί τό γενικό τίτλο «Ἡ Πόλη δίπλα στόν ἀκίνητο ποταμό» δηλαδή τό ἀπέραντο Μπουένος Ἄιρες ποῦ εἶναι ξαπλωμένος δίπλα στό γκρίζο καί μελαγχολικό Ρίο ντέ λά Πλάτα.

Στό προηγούμενό του ἔργο, τό «Εὐρωπαϊκό Νοκτοῦρνο», ποῦ πῆρε πρόπερσι τό ἀπό 3000 Πέσος (κάπου 100.000 δραχμές) πρῶτο βραβεῖο πρόξας τῆς πόλης τοῦ Μπουένος Ἄιρες ὁ Ἥρωας τοῦ ἔρωτος, ὁ Ἀδριάν, ποῦ δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν ἥρωο τόν συγγραφέα, βρίσκεται στήν Εὐρώπη καί παρακολουθεῖ ἕνα συνέδριο τῶν κορυφαῖων ἐκπροσώπων τῆς σκέψης τοῦ γέρικου κόσμου. Μέ λόγια ἀδρά μᾶς περιγράφει τήν ἀβεβαιότητα καί τό χάος ποῦ κυριαρχεῖ στή σημερινή Εὐρωπαϊκή διανόηση. Δίχως νά πάρει ἐνεργό μέρος στή συζήτηση, ἀντίς νά ταχθεῖ σ' ἕνα ὁρισμένο στρατόπεδο, προτιμᾶ ὁ ἥρωας νά μείνει ἐπιφυλακτικός καί νά πάει νά ζητήσει τήν ἐμπνευσή του σέ μερικούς πίνακες τοῦ Τζιάν Μπελλίνι, τοῦ Μπενότσο Γκοτσόλι κι' ἄλλων πρωτιτῆφ ποῦ στολίζουν τά Μουσεῖα τῆς Φλωρεντίας.

Δέν εἶναι ὅμως κάπως συμβολική ἡ στάση αὐτή τοῦ ἥρωα τοῦ Μαγέα, ἡ μᾶλλον τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα; Δέν μοιάζει μέ τή στάση τῆς Νότιας Ἀμερικῆς γενικά μπρός στή σκοτεινή κι' ἀβέβαιη κατάσταση τῆς σημερινῆς Εὐρώπης, μπρός στή σύγχυση τῶν ἀλληλοσυγκρουόμενων ἰδεῶν καί θεωριῶν ποῦ κυριάρχεῖ τοῦς χαρακτηριστικό εἶναι ἡ ἀδιαλλαξία καί ποῦ πολλές φορές οὔτε ἐλικρινές εἶναι, οὔτε ἐμπνέονται ἀπό καλή μ' ἕνα παραπάτημα ἀπό τραντοτόθέλησης; Μπρός στή νύχτα ποῦ περνάει ἡ Εὐρώπη, ὁ Νοτιοαμερικάνος ἀντικειμενικός παρατηρητής προτιμᾶ νά μείνει ἀμόλυντος, προτιμᾶ νά ἀντλήσει ἀπό τή μητέρα ἤπειρο μονάχα τό φῶς ποῦ ἀχτινοβολᾶν τά ἀκατάλυτα ἐκεῖνα ἔργα τῆς τέχνης καί τῆς σκέψης, ποῦ δσες θέλλες κι' ἄν ἐξαπολυθοῦν, δσες ἐπιδρομές βαρβάρων κι' ἄν προσπαθήσουν νά τά ξεθεμελιώσουν, δσα συστήματα καί θεωρίες μποῦν σ' ἐφαρμοχῆ γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα, αὐτά πάντα θά μένουν ἀψηλά καί θά φέγγουν σά φάροι τήν ἀνθρωπότητα, ὁροι γίνονται τρανοτόροι. Ἐλπίζω ἀργότερα νά μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νά παρουσιάσω στό Ἑλληνικό διανοούμενο κοινό κάτι πιό αὐτόκιο, κανένα διήγημα ὁλόκληρο τοῦ Μαγέα, ποῦ θά ἐπιτρέπει νά σχηματίσει ὁ ἀναγνώστης μιά τελειωτική ἰδέα γιά τό ὁ.γγραφικό ταλέντο τοῦ Ἀργεντινοῦ φίλου μας.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΟΛΙΤΗΣ

.....

"Αφισε τήν πόρτα τῆς κρεββατοκάμαρας ἀνοιχτή κι' ἀναμμένο τό φῶς τοῦ κομοδίνου, κι' ἔπεσε ἀνάσκελα πάνω στό κρεββάτι, ταπταλαωρομένη, μ' ὅλο τό μπόί της. Κι' εἶχε δά μπόί ; Ἕνα σῶμα, ἕνα μέτρο κί' ἑβδομήντα, λυγερό, καλοφκιαγμένο, λαστιχωτό γάμπες γερές σά Μαινάδας· στήθεια λεπτά καί σφιχτά σάν παιδιοῦ μεγαλωμένου στόν ἀνοιχτόν ἀγέρα (ὅταν σηκώνεται καί περπατάει σφύζουνε μαζί της, μά εἶναι σχεδόν ἴσια,σάν τά στήθεια ἑνός ἔφηβου). Εἰκοσιεφτά χρανῶ —κι' αὐτό δέν εἶναι ὅλο : εἰκοσιεφτά χρόνια δίχως νεκρῆς μέρες, οὔτε μιά μέρα, οὔτε μιά βδομάδα, εἰκοσιεφτά χρόνια ὁλοζώντανα, στητά, καί μέ τί ἀγησυχία καί τί παραφορά στήν περιέργεια ! Πάθος περιέργειας, λάμια, βιάση; φούρια νά δεῖ, νά μυρίσει, ν' ἀκούσει, νά αἰστανθεῖ. Εἰκοσιεφτά χρόνια ρωτώντας στόν ἑαυτό της : τί εἶναι αὐτό τό καινούργιο πρᾶμα, ἡ ζωή ; Μπουγτισμένη ἀπό τοῦτο, μπουγτισμένη ἀπό τό ἄλλο. Ἀξαφνα, μιά περιέργεια ἀνθρώπινη, ἄξαφνα μιά περιέργεια νεώγραφική, ἀξαφνα μιά περιέργεια γιά γεγονότα, ἰδέες, βιβλία—καί σέ λιγάκι, σχεδόν ἀμέσως ὕστερ' ἀπ' ὅλ' αὐτά : μιά κούραση, μιά πλήξη, μιά ἀνάγκη ἀς τότε ἄγνωστη γιά κάτι διαφορετικό. Εἶναι μήπως ἐκεῖνη ποῦ ἀλλάζει, βουβή, ἡ τά πράματα ; Ἐκείνη ἡ μύτη, ἐκεῖνο τό μέτωπο,ἐκεῖνη ἡ ματιά, ἐκεῖνος ὁ τρόπος νά εἶναι ἄνδρας, αὐτός ἡ ἐκεῖνος ὁ ἄνδρας, ὅλα αὐτά ἦταν μήπως ἔτσι, τά ἴδια γνέβε, τήν προηγούμενη μέρα ; Ἤ μήπως ἄλλαξαν ; Ἐκείνη ἡ φυσιογνωμία πού ἀχτινοβολοῦσε ἀπό ἐξυπνάδα εἶναι τώρα βλάκικη ἐκείνη ἡ γιομάτη σωστή κι' ὡμορφιά μορφή ποῦ φαινόταν νά περιλαβαίνει τόν κόσμο ὁλάκαιρο, εἶναι ἄβεια, δέν κλείνει μέσα της τίποτ' ἄλλο ἀπό μιά ἀγιάτρευτη βαρεμάρα, τήν πάστα τῆς πλήξης' ἐκεῖνος ὁ τρόπος νά νοιώθει δυνατά καί νά θωπεύει τήν ἐπιδερμίδα μ' ξξυπνάκτ κί' ἀρρεκνιά τρυφερότητα, σε τί μεταβλήθηκαν ἀργότερα ;—δέν εἶναι πιά παρά ἡ ἐξωτερική προέκταση μιᾶς στείρας ἀβιαφορίας, μιᾶς ἐνδάμυχης ψυχρότητας. Ἄ, τί ἀηδία ! Φτάνει πιά ἡ ἀνθρωπότητα, ἐπιστροφή στά βιβλία. Τί εἶναι τοῦτο ; «Ἀνατομία τῆς Μελαγχολίας» τοῦ Burton—στήν ἀρχή : θυμάσια, καταγνωτευμένη ἀπό τή βαθειά παρατηρητικότητα, τήν ὀξυδέρκεια καί τό ταλέντο (τί κίνηση, τί ζωή, ἀπό τό γκρίζο κείμενο ξεπετιέται ὁ ζωντανός ἄνθρωπος, ὁ Burton, τόσο περίεργο !). Δημόκριτος ὁ νεώτερος γιατρός τῆς ψυχῆς :

«Give not way to solitariness and idleness, in moderate exercise nas most forcible cause of melancholy», (μή δίνεις τόπο στήν ἀπομόνωση καί τήν τεμπελιά· ἡ μέτριά τους ἐξάσκηση εἶναι μιά ἀποτελεσματική αἰτία μελαγχολίας. Τά Ἐγγλέζικα εἶναι στό κείμενο τοῦ Μαξέα)· ματαιοδοξία, ὑπερηφάνεια, ἀπόλαυση, φιλοδοξία, φιλότιμο, μελέτη, μόρφωση, φτώχεια, ἀνάγκη, ταιγνίδι, βουλιμία – ὅλα αἰτίες μελαγχολίας... ὅλα, εἶναι καλοί δρόμοι ποῦ ἀγουν στό ἴδιο τέρμα· ἀλλά, ὁλόκληρο τό βιβλίο εἶναι ἐπίσης μελαγχολικό. ἀποπνέει μιά μυστοτσία καί μιά πλήξη...ἄ, ὄχι, κύριε Μπουρτον, ὄχι· κάτι ἄλλο : ρομάντζα καί γουβέλλες, Δ.Χ. Λόρενς, Χάξλεῦ, Γκάρνετ, Χέμινγουέϊ, ἄλλες τόσες στροφές τοῦ ἴδιου τροχοῦ, κι' ὁ τροχός ἐπιμένει, ὁ τροχός δέ διασκεδάζει, ὁ τροχός στέκει ἀκίνητος. Καί τοῦτη ἡ ἐκείνη ἡ ἔκθεση ; αὐτοί ἡ ἐκείνοι οἱ πίνακες ; Μέσ' ἀπ' τό πέλαγο τῆς μετριότητας μόλις τρεῖς - τέσσερις γλυτώνουν ἕνας Πικάσσο, ἕνας Πικάσσο, ἕνας Μπρᾶκ. Ἀξίζει τόν κόπο νά τούς ἀγοράσει κανείς, τούς ἀγοράζουν· ἄλλά ἀργότερα, ὅταν εἶναι πιά ἐκεῖ, ἀρχίζουν νά γύνουν τό φαρμάκι τους, νά πηγαίνουν κατά διαβόλου, νά ξεδιαλύνουν τό προπατορικό παράπτωμα,νά φιλτράρουν πρός τά ἔξω τό «προσεδέ», τό ψέμα, τοῦτον ἡ ἐκεῖνον τόν τεχνικό ὑπολογισμό πάνω στόν ὁποῖο στέκεται, στηρίζεται, ὅλη ἡ πλαστική μάζα... ὄχι !... Ἀλλά, τί ἄλλα πράματα ὑπάρχουν ; Ὁ πλανήτης εἶναι μεριμνοί ἐπιδέξια φκιαγμένοι πίνακες, μέχρι τό Σαϊντ - Ὀνορέ, μέχρι τή Μπόντ Στρήτ, μέχρι τή Βία ντέ Κοντόττι, μέχρι τή Rue de la Boetie—μερικά κεφάλια μ' ἕναν ἀέρα σπανιο κι' ἔξυπνο—μερικά βιβλία ποῦ ἔχουν ἤδη διαβαστεῖ —μερικά, ἐλλόγιστα, μετρημένα στά δάχτυλα; μέρη στίς ἀμμουδιές τῆς Μεσογείας, ὅπου μπορεῖ κανείς νά μείνει κάτω ἀπό τό λομπερό μπλάβο οὐρανό, κυττάζοντας τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τό σύννεφο ποῦ προχωράει στό ἄπειρο. Ἔξω ἀπ' αὐτά, τίποτε ἄλλο ἀπό μιά δίχως τέλος ἐπανάληψη ἀσχήμιας, γυδαιότητας, βλακείας. Οἱ ἴδιες χειρονομίες, τά ἴδια λόγια, ὁ ἴδιος τρόπος νά φεύδεται καί νά δικαιολογεῖται ἡ ἀνθρωπότητα ὁλάκερη. Ἔτοῦτος δῶ ποῦ κυττάζει νά μήν πάθει τίποτε τό αὐτοκινητάκι του, κι' ὁ ἄλλος ποῦ περιφορεῖ τό μικρό του σύστημα ἀπό ἀνηθικότητες, καί οἱ δύο τους μονάχο σκοπό ἔχουν νά καταφέρουν νά λειτουργεῖ ἡ κοινωνία μέ τάξη γιά νά διατηρηθεῖ ἐκεῖνο τό αὐτοκινητάκι, γιά νά περισωθεῖ ἐκεῖνο τό μικρό σύστημα ἀπό ἀνηθικότητες. Λίγο πειράζει ἄν ἐκείνη ἀρκετή ἐτοιμότητα πνεύματος γιά νά πιάσει μέ τά δυό της χέρια τό ἀνδρίκιο ἐκείνο πρόσωπο ποῦ τή στιγμή ἐκεῖνη στεκόταν ἀκίνητο κί' ἀαμήχανο σά μιά μάσκα ἀπάνθρωπη, καί νά τοῦ πεῖ : «Μά — ὥστε αὐτό εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ζητᾶς μέ λόγια, ὅσο φρόνιμα, ὅσο καλορραμένα, ὅσο συνετά καί πειστικά κι' ἄν εἶναι αὐτά ; ἄν δέν εἴχες μλήσει, θά μποροῦσε ἀκόμα νά ἐξελιχτεῖ φυσικά πρός ὀφελός σου ἡ ἀνάγκη ἐκείνη ν' ἀποτινάξεις τούς ξένους χαρακτῆρες στούς ὁποίους κάποτες ἀφίνομε νά ἐγκαταλειφθοῦμε. Ἀλλά, ἐσύ πρόδοθῆκες μιλώντας—οὔτ' ἐνα τόσο δά κομματάκι σκιερό μέσα σ' ἕνα σῶμα ποῦ μοῦ κόστιζε ἤδη νά δεγθῶ ὡς σῶμα φυσικά μονάχα! "Ὀχι, ὄχι, ὄχι». Κι' ἔμεινε ἡ μάσκα ἀντίκρυ της, ἀκίνητη κι' ἀμήχανη, ἀγονούμενη νά ἀπαντήσει μέ μιά ἁπλῆ γειρονομία τήν ἐκπληξη ποῦ τῆς προξενοῦσε ἡ ἀποτυγία τῆς πιό ἀλάνθαστης, φοβεῆς. προμελετημένης διαλεκτικῆς της.

Κι' ἐκείνη ἐπίσης ἔμεινε ὄξω νά γελάσει. Ξοπλωμένη στό κρεββάτι, ἕνα μπρούτζινο σῶμα μέ γκοῖζα μάτια, ἡ Δάφνη.

Μετάφραση ΜΙΧ. ΠΟΛΙΤΗ

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Τώρα ποῦ οἱ μοῦστοι ἀργίσανε καί βγῆκαν κ' οἱ βαρέλες
κι' ἀπό τήν πλάζ τραβηχτηκαν οἱ ὡμορφες κοπέλλες.
οἱ ὀλόγυμνες, ἀμάν !

Κ' οἱ κυηγοί μας πάνοπλοι δονεῖν μ' ὁμοβροντίες
γιά ἕνα τσαλαπετεινό τις ἀῆρες τις ποντίες,
ἀπέμεινε στή θάλασσα μονάχος ὁ Τοξότης,
τῆς πλάζ ὁ Δόν Κιχώτης,
τό κῦμα νά χαρεῖ
καί μ' ὄφος μελαγχολικό, εἶπε : Τά πάντα ρεῖ.

ΤΟΞΟΤΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ 5

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο ΓΟΥΕΛΣ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΤΗΣ ΖΑΝΙΝ ΝΤΕΑΜΠΕΤΣ

Τίποτε ἀπ' τό ἐξωτερικό τοῦ Γουέλς δέ φανερώνει τόν πρωφήτη τῆς καταστροφῆς, τόν γεμάτο σαρκασμό ὁρκωτιστή. ὅπως θά μποροῦσε νά τόν φανταστεῖ ὁποιος ἐδιάβασε τόν «Πόλεμο τῶν Κόσμων» ἢ τούς «Καιροὺς ποῦ ἔρχονται». Ἀνάστημα μέτριο, ὀλότισο, μέ ὅλα τά ἐξῆντα ἐννιά του χρόνια, στήθος πλατύ ποῦ ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά μικρά του χέρια καί τό κεφάλι, ποῦ μαλλιά καλοχτενισμένα, ἀνάμεσα στό γκρίζο καί στό ξανθό ἀκόμα. Ἔτσι ὁ κ. Γουέλς ποῦ μποροῦσε νά περάσει γιά ἐπαχρώτης μεγαλέμπορας, ἴσως διαδσαμένος λιγάκι, ἀν μέσα στά ὁλοκάθαρα μάτια του δέν ὑπαρχε κείνη ἡ πειθαχημένη λάμψη, στά φρύδια του κείνη ἡ μεγαλόπρεπη ἀπροσωπικότητα καί κάτω ἀπ' τό πυκνό μουστάκι του ὁ στόμα αὐτό τό λαβωμένο καί θοσσανισμένο μαζύ! Μιλεεί ἀργά, τόσο ποῦ νά σέ νευριάζει, λές καί θέλει νά χαρεῖ πρόστα αὐτός τή σκέψη του κι' ὕστερα νά τήν πεῖ ἀπλωμένη καί στό συνοφιλιάτη του. Πρέπει νά τόν κυττάξεις ὅλη τήν ὥρα ποῦ σοῦ μιλεί.

Ὁ Γουέλς

Ὁ Γουέλς εἶναι ἕνα τρανταχτό παράδειγμα γῆς ἀποκαινιάκητης περιέργειας, τῆς ἀνάγκης γιά δημιουργία πάνω σ' ἕνα ρυθμό πάντα καινούργιο. Ἀνάγκη ποῦ ὅσο ζυγόνουν τά γεράματα γίνεται δυνατότερη γιά μερικούς συγγραφεῖς σάν τόν Μπέρναρ Σόου καί τό Γουέλς, οἱ ὁποῖοι, θγαλμένοι ἀπ' τό λαό μ' ἔχουνας ξοδέψει τά καλλίτερα χρόνια τοῦς στόν ἀγῶνα τοῦ ψωμιοῦ, νομίζουν πώς ἡ ζωή τοῦς τάχει κλεμμένα αὐτά τά χρόνια. Καί τώρα, μέ τήν ὁ.κ. Γουέλς ποῦ μποροῦσε νά περάσει γιά ἐπαχρώτης μεγαλέμπορας, ἴσως διαδσαμένος λιγάκι, ἀν μέσα στά ὁλοκάθαρα μάτια του δέν ὑπαρχε κείνη ἡ πειθαχημένη λάμψη, στά φρύδια του κείνη ἡ μεγαλόπρεπη ἀπροσωπικότητα καί κάτω ἀπ' τό πυκνό μουστάκι του ὁ στόμα αὐτό τό λαβωμένο καί θοσσανισμένο μαζύ! Μιλεεί ἀργά, τόσο ποῦ νά σέ νευριάζει, λές καί θέλει νά χαρεῖ πρόστα αὐτός τή σκέψη του κι' ὕστερα νά τήν πεῖ ἀπλωμένη καί στό συνοφιλιάτη του. Πρέπει νά τόν κυττάξεις ὅλη τήν ὥρα ποῦ σοῦ μιλεί.

Τίποτε δέν ἀγάπησα οὔτε τούς «Καιροὺς ποῦ ἔρχονται», οὔτε τόν «Ἄνθρωπο ποῦ κάνει θαύματα».

— Εἶνε ἀποφασισμένο νά διαζύγιό σας μέ τήν πλούσια χήρα ποῦ μοῦ εἴπατε;

— Γιά τήν ὥρα ζοῦμε χωριστά. δέν ξέρω τί μπορεῖ νά γίνει ἀργότερα, ἀπαντᾶ ὁ Γουέλς. Ὅπως κι' ἄν ἔχει τό πρᾶμα, δέν ἔχω καμμιά ἐπιθυμία νά τή συγκρίνω μέ τό θέατρο.

ΤΟ ΞΕΧΑΣΜΕΝΟ ΠΑΚΕΤΟ

— Πῆγα στήν "Ἔνθεση γτές. Εἶνε πολύ παράξενο τό θέαμα. Στήν ἀρχή εἶχα τήν ἐντύπωση πώς βρισκόμουνα μέσα σ' ἕνα νεκιώο φτιαγμένο γιά τό γύρισμα κάποιου ἔργου τοῦ Γουέλς. Δέν εἶχα δίκιο νά συγκινηθῶ; Ὑστερα, ἔχασα λίγο τά νερά μου κι' ἐνόμισα πώς, ἔνσι ποῦ γίνεται συχνά, ὁ σκηνοθέτης δέν εἶνε καταλάβει τί ἀκριβῶς ἤθελα. Στό τέλος ὅμως εἶδα πολύ θιορφα πράγματα.

— Ποιά εἶνε ἡ γνώμη σας γιά τό ἀγγλικό περίπτερο;

— Δέν εἶδα κανένα ἀγγλικό περίπτερο. Εἶδα ἕνα μεγάλο πακέτο βρασμένο στήν πρωτιπαία. Ἕνα πακέτο ποῦ δέν τό εἶχαν ἀνοίξει, καί ποῦ πάνω του τά παιδάκια ἐζωγράφιζαν διάφορα πράγματα γιά νά πεσνοῦν τήν ὥρα τους. Καί, νιά νά πῶ τήν ἀλήθεια, οἱ ζωγραφιές ἦσαν πολύ μεγάλες γιά τήν ἡλικία τους.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Μιά ἐρώτηση μεθγεται σεῦ στόμα. Δέν «τολμῶ ὅμως νά τήν κάμω, χωρίς προλόγους.

— Μιά ἀπ' τίς μεγαλύτερες σας ἔγγνοιες. κ. Γουέλς, τώρα καί 37 χρόνια, ἤτανε νά προφητεύφετε τό μέλλον καί ν' ἀναζητήσετε τόν τρόπο ποῦ ἡ αὐτόν ἡ ἐπιστημονική πρόοδος θά ἀλλαζε τήν ὄψη τοῦ κόσμου καί τήν ἀνθρώπινη σκέψη. Κι' ἡ πραγματικότητα ἐβεβαίωσε μέ πολύ ἀνησυχτικό τρόπο τά προγνωστικά ποῦ ἔγραψατε στήν «Ἱστορία τῶν ἡμερῶν ποῦ ἔρχονται» (1899) στίς «Προκαταβολές» (1900)... Ἡ φαντασία σας σάς ἔκανε νά γράψετε στίς ἀρχές τοῦ 1914 τόν «Κόσμο χωρίς ἥλιο». ποῦ μιλοῦσε κι' ὅλας γιά τήν εἰσβολή στό Βέλγιο. πράγμα ποῦ εἶχε κάμει τότε ἑόσο μεγάλη ἐντύπωση στήν ἀγγλική κοινή γνώμη. Καί μ' ὅλες τίς προσπάθειες ποῦ καταβάλλετε ἀπ' τό 1917 γιά τή δημιουργία μιᾶς "Ἑλεύθερης Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἔχετε προβλέψει τώρα καί λίγα χρόνια. Ἕναν παγκόσμιο πόλεμο γιά τό 1940. Τά τελευταῖα γεγονότα, ὁ Ἱσπανικός πόλεμος, ἡ σινο—ἰαπωνική ρῆξη, μπῆκε σάς ἔκαμαν ν' ἀλλάξετε γνώμη;

— Τήν ἐποχή ποῦ ἐγώ προέλεγα τόν κατακλυσμό αὐτό, ἐνόιεζα πώς ὁ πόλεμος ποῦ μέλλοντος θά ἐγκαψε ἀνέπιος ὅλα τά ἔθνη σέ δυό στοατόπεδα. Σήμερα τό πταφέτεγμα τῆς Ἱσπανίας, θά μ' ἔκανε νά ἐδώ τά πράγματα μᾶλλον σά μιά σειρά ἀπό τοπικές συγκρούσεις, τούς ἐπιμέλιους νά βοηθοῦνται ἀπ' τά ἀκμαῖα ἔθνη ποῦ τούς σιμπαθοῦν. Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει μεγάλος φόβος, ἡ συνέχεια νά μᾶς φέρει ἐκεῖ ποῦ ἐνώ εἶχα προφητεύει. Τούς «Καιοοὺς ποῦ ἔρχονται» ἐγώ εἶχα περιγράψει τόν κόσμο σπλάσο σέ συμμορίες γιάγκστερς, οἱ ὁποῖοι θά ἔφτανε νάχουν ἀεροπλάνα καί μπόμπες γιά νά κοατοῦν τήν τυραννία τους.

Ὁ Γουέλς σκέφτεται λίγο καί ξεφωνίζει:

— Ἄ, ζοῦμε σέ πολύ ἀνήσυχη ἐποχή.

Κι' ἀμέσως, θλέποντάς με ὄχι πολύ εὐπαριστιεμένη ἀπ' τήν ἀνησυχία γιά τήν ποίαν μοῦ ἐμίλησε, ποσθέτει:

— Ἔξερετε, δέν ἐγώ καμμιά ἀπαίτηση νά εἶμαι ἀλάθητος. Ἀπ' τό 1900, ἐπέστευα πώς εἶχε γίνει ἐπιτυχτικῆ ἀνέγκη ἡ πολιτική ἀναδιοργάνωση τοῦ κόσμου. Ἄς εἶχαν ἀντιχρήσεις οἱ σημερινοί πολιτικοί μου. Δέ θά πίστευα ὅμως ποτέ πώς ἡ Ρωσσία θά ἤτανε ἡ πρώτη χώρα ποῦ θάσβυνε τό παρελθόν γιά νά προσπαθήσει νά ποσσαμόσει τό κοινωνικό σύστημα στίς καινούργιες ἀπαιτήσεις τῆς σύγχρονης τεχνικῆς. Δέ μπορῶ νά ἄλλον κι' νά κοίνω αὐτή τήν ποσσκόβεια. Ὁ Λένιν μέ εἶνε ὁνομάσει ἀθεόφοβο ἀστό». Καί εἶμαι ἀναγνωρισμένος νά ἀναγνωρίσω καί τήν ἀλήθεια τῆς κρίσης του καί τήν ἀδυναμία μου νά μιλήσω γιά τή σημερινή φοσιοῦ ποσσκαθεια.

Δέ θέλω νά κοατήσω πολύ πολύ τό Γουέλς. Ἐπιθυμῶ ὅμως νά πῶ λίγα λόγια ἀκόμα γιά τή δυνατή αὐτή ποσσωπικότητα. Γνῶς ποιοδήλοβη, ἀπαλλήλος σ' ἕναν φωτογραφίστικο στά δεξιά [illegible] τοῦ κ. Γουέλς, γέ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6)

Ποίηση

ΑΠ' Τ' ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Ὁ ἥλιος μέσ' ἀπ' τ' οὐρανοῦ τά γαλαξένια πλάτη
μυριανοιμμένος ἔλαμψε στή φλογισμένη δύση.
Καί τό φεγγάρι ἀλόγεμο σάν τῆς Νυχτιάς τό μάτι,
κρυφοκυττοῦσε ἀπ' τό βουνό τήν ὥρα ποῦ θά σβύσει.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Κεῖνες ποῦ θάθελα νά μ'

ΑΝΤΑΣ ΝΕΓΚΡΙ

ΠΡΩΊΓΝΟ ΑΣΤΡΟ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΓ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ)

"Ω, Νάνι, πόσο ἔκλαψε, τί κλάψα ἔκανε ἡ γρηᾶ μαννοῦλα σου ;...

Μὰ κανεὶς δὲν φταίει γιὰ τὸ τέλος σου, ἀδερφέ.

☘

Κολόμπα, Οὐρανία, Λουκία, εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν ἀδερφῶν ποὺ διευθύνουν τὸ παιδεναγωγεῖο, ὅπου ἡ δεκαεφτάχρονη δασκαλίτσα θὰ μπεῖ γιὸν Ὀκτώβριο, γιὰ γ' ἀντικαταστήσει τὴ δασκάλα τῆς πρώτης τάξης, ποὺ ἔφυγε γιὰ τὴ Ρώμη. Ἡ ἀμοιβὴ σὲ χρῆμα, καὶτοιαύτα, τροφὴ καὶ πλουσιοπάροχα.

Εἶναι καιρός. Βοισκόμαστε στὸν Αὔγουστο κ' ἐδῶ τὴν ὥρα δὲν τὴν εἰδοποιήσαν γὰ λάβει μέρος σὲ κανένα διαγωνισμό, γιὰ καμμιὰ δημόσια θέση, σὲ χωριό. Κ' ἡ Ντινὶν δὲ νοιάζει πὼς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παράσει τὸ χειμῶνα ἄλχος γὰ δουλεύει.

Τὸ παιδεναγωγεῖο εἶναι τὸ μόνο ποὺ θπάρχει σὲ μιὰ μικρὴ πολιτεία, λίγο μακρύτερα ἀπ' τὴ δική της. Τὸ εἶδε. Ἔμεινε μέσα νὰ τρεῖς μέρες, γιατὶ τὴν κάλεσε ἡ διευθύντρια Κολόμπα ποὺ, καθὼς εἶναι πολὺ παθανό, γὴν ἤθελε γιὰ νὰ τὴ δοκιμάσει, πρὶν τὴν πάρει ἐποτκρικὴ δασκάλα.

Τὸ παιδεναγωγεῖο ἔχει μεγάλο κῆπο, ποὺ ἐνα μέρος εἶναι γεμάτο ὁπωροφόρα (μέσα κατ' ἀφκιμᾶζουν πιλάες κάτι δα ρόσκηκα καὶ κάτι ὑπέροχα ροδοειναι) μὰ ὁ κῆπος εἶναι ολειοτός. Ἔχει καὶ μιὰν ἀπλόχωρη αὐλὴ σκαισμένη ἀπὸ πυκνόφυλλα πρινάρια, ποὺ σίγουρα θᾶναι γεμάτα φωλιές — ἀλλὰ κλειστὴ κι' αὐτή. Ὅλα στὸ παιδεναγωγεῖο εἶναι κλεισμένα ἐρμητικὰ, ἀκόμα καὶ τὸ πρόσωπο τῆς διευθύντριας Κολόμπας.

Ἡ διευθύντρια εἶναι ἀπὸ κεῖνες τῆς γυναίκες ποὺ, εἴτε νέες εἴτε γεῆες, βρίσκονται πάντα σὲ ἡλικία ἀξιοσέβαστη. Τὸ στενὸ μαῦρο φουστάνι, ποὺ εἶναι γι' αὐτὴν ὅ,τι κι' ἡ γυαλὶ γιὰ σταριτῆρι, λὲς πὼς δὲ θὰ τὸ βγάζει ποτέ οὔτε καὶ τὴ νύχτα. Ἀκόμα κι' ὅταν κάθεται, σοῦ δίνει γὴν ἐντύπωση πὼς στέκεται ὀρθή. Οὔτε καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴ σκεφθεῖ μὲ χαλαρὲς γὰ χαρακτηριστικά, τὴν ὥρα ποὺ θᾶναι στὸν ὕπνο παραδομένη. Ὅλο τὴς τὸ κεφάλι εἶναι μονόχρωμο: μαλλιά, μάτια, μάγουλα, χεῖλη. Κανεὶς δὲν ξέρει πὼς συμβαίνει αὐτὸ, γὰ πράγμα' μὰ ἐσοι εἶναι. Κ' ἔμως, αὐτὰ τὰ μάτια μὲ γ' ἀκαθόριστο χρώμα γίνονται φοβερά, ὅταν κοιρωνθοῦν πάνω στὸν ἄνθρωπο. Κολλοῦν πάνω στὸ πρόσωπο, τὸ μετροῦν, τὸ ἐξιχνιάζουν, χωρὶς νὰ τοῦ ἀφήσουν ἄθικτη οὐδὲ μιὰ σκέψη.

Ἀλληθινὰ μάτια ἐπαγγελματικὰ ἀνθρώπου ποὺ ξέρει νὰ κυριαρχεῖ. Κανεὶς ποτὲ δὲ θὰ μπορέσει γ' ἀντισταθεῖ σ' αὐτὰ τὰ μάτια, νὰ τοὺς πεῖ ψέματα, νὰ παρακούσει τὴ διαταγή τους.

Ἡ διευθύντρια Κολόμπα ἔχει μιὰν ἰδιοτροπία, ποὺ γι' αὐτὴν μιλᾶει πρόθυμα κὰ γ' ἕνα ὕφος κάπως ματαιόδοξο :"ὕστερ' ἀπὸ κάθε φαγητὸ (κ' ὁ Θεὸς ξέρει ἂν τρώει πολύ) αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ καταφρζήσει, δίχως προσφάγι, ἕνα ὁλόκληρο μικρὸ φωμάκι σὲ σχῆμα σταυροῦ. Εἶναι ὁ καφὲς τῆς. Τὴ φορὰ ποὺ δὲ θὰ τὸ καταφρζήξει, θὰ τῆς φαινόναν πὼς δὲν ἔφαγε.

Ἡ ἀδερφὴ τῆς Οὐρανία καταγίνεται μὲ τὴν ἰματιοθήκη, μὲ τὴν ἐπίδεψη τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀπὸ πάντων μὲ τὴν κουζίνα. "Ὅταν περματεύει, σειέται πάνω σεοὺς παχουλοὺς γοφοὺς τῆς. Τ' ὅμορφο πρόσωπό της, μὲ τὰ δυὸ ἄθῶα παραδυφάκια ποὺ ἔχουν τὸ χρῶμα τοῦ ὀνόματός της, μοιάζει μὲ τ' αἰγυπτιοτίπιο φεγγάρι, ὅταν θγαίνει ἀγάλι-ἀγάλι κοκκινοπὸ, ἀνάμεσα σ' ἤρεμους ἀτμοὺς. Οἱ κινήσεις τῆς εἶναι ἀπαλὲς καὶ μονοσύμματες, σὰν τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶνε εὐχαριστημένος ἀπ' τὴ ζωή τ' κι' ἀπ' τὴν ἐαυτό τοῦ. Ἀλλὰ ἐνδιαφέρει γιὰ τὴς μαθήτριες παρὰ μονάχα γιὰ τὴν καλὴ διαστήρηση τῆς ὑγείας τους. Δὲ διαβάζει. Μονωδικὸ βιβλίο, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη της ἀξίζει νὰ τὸ γνωρίσουν λευθεῖ εἶναι: «Ὁ Βασιλεὺς τῶν μαγεί-ρων». Σ'ούς λογαριασμοὺς κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ «ἡ γελάσει. Στὴν κατασκευὴ δυὸ φαγητῶν εἶναι ἀφθαστη : τὰ βαστραχάκια γιαχνὶ καὶ τὸν καπαμᾶ μὲ φρέσκες πατάτες. Εἶναι εὐτυχισμένη, ὅταν ἀκούει κ' γὴς τὸ λένε. Κρυφὰ, πίνει ἀδνάμι.

Ἡ ἄλλη ἀδερφὴ τῆς, ἡ Λουκία εἶναι ἡ πιὸ νέα. Θὰ κοντέσει πάνω κάτω τὰ σαράντα. Ζωγραφίζει μὲ νερομπογιές, κεντᾶει πάνω στὸ ἀτλᾶζι μὲ χρωματιστὲς κλωστὲς, ἰχνογραφεῖ μὲ μεγάλη εὐχέρεια, κάνει δηλαδὴ εὐγενικὲς γυναικεῖες δουλειές. Εἶναι σχολιὸ, πολὺ μελαγχολικὴ καὶ τὰ μάτια της ζωγραφεῖ καὶ ἀνάμεσα στὰ μακριὰ τσίνουρα. Οἱ δυὸ μεγαλύτερες ἀδελφὲς, γεροντοκόρες ἀπ' τὴ γένηση τους ὡς τὸ θάνατο ἀπὸ κάποια θεϊκὴ διάταξη, λένε. γι' αὐτὴν μὲ περφρόνεια, σάμπως νὰ πρόκειται γιὰ κάτι ἀπόλυτα ἀναρμότητο στὴν τιμὴ τῆς οἰκογένειας:

—Ὦ, ἡ Λουκία σίγουρα θὰ παντρευτεῖ !

Ἡ ἡρεμία εἶναι τέλεια : ἕνας ἀτελεύτητος ἀμφίσος. Ἀμέσως ὕστερ' ἀπ' τὴν Κολόμπα, ποὺ ἡ κάθε διαταγή της εἶναι ἀμετάκλητη, ἔρχεται ἡ κυρία Ἐφρίνια, ἡ ἀρχιδασκάλα, ποὺ γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε, γιὰ νὰναι δασκάλα, τίποτ' ἄλλο παρὰ δασκάλα. Εἶναι μιὰ γυναικᾶρα μὲ συνηθισμένη ἀσχήμια, μὲ χειρονομίες δικατορικὲς κ' ἀπότομους τρόπους. Αὐτὴ κρατᾶει στὴ φούχτα τὴς δασκάλες καὶ μαθήτριες κ' ἀλλοίμονο ἂν σρίξει τὰ δάντια.

Ἐπαναδευτήριο θὰ πεῖ : νὰ ξυνᾶς, ἅμα γτυπᾶει τὸ κουδούνι, νὰ μπαίνεις στὴν τάξη, ἅμα γτυπᾶει τὸ κουδούνι, νὰ κάθεσαι στὸ τρανζέ καὶ νὰ λὲς τὴν προσευχή σου, ἅμα γτυπᾶει τὸ κουδούνι' ἕνας γόνος, ὅπου δὲν εἶσαι μόνος ποτέ, πλοσίασε θεσπενίδας μὰ τὰ ρόβει ἡ ἰδια, αὐτὴ ποὺ ἔκλεψε κὰ γρυσοχέρα.

—Νὄστρες—λέει—τὶ ὥρατα ποὺ εἶναι νὰ ρόβεις πρακειὰ, νὰ σκέπτεσαι τὸ καινούργιο σπίτι σου, νὰχεις ἕνα μητρῶπα καὶ νὰ λὲς μέσα σου : «Σ' ἕνα μῆνα θὰ παντρευτῶ !...». Τὸ δίπλωτα :..."Ε, ποιὸς τὸ σκέπτεται πιά! Τόσοῦλα στὸ συρτάρι. Ὁ Σάντρο ἔχει τώρα μιὰ καλὴ θέση. Δὲ μοῦ ἐπιτρέπει γὰ ἐρνάζομαι, γιὰ νὰ κερδίζω λεφτά. Ὦ, ξέρεις, τὸν Σάντρο μου ἐγὼ τὸν ἐφτιᾶξα, ἐπιτρέβς γὰ τὸν ἐαυτό μου.

...Κεῖνες οἱ δαντῶλες, κεῖνα τὰ ὀτάσματα εἶναι πολὺ ὄσπρα' ἡ ἀπιδοσφαιρα πολὺ γλιαρὴ ἡ φωνὴ τῆς σῆμης δείχνει πολὺ μενᾶλη ἐπτυγία. Ἡ ἀποκλεισμένη ἀπ' ὅλ' αὐτὰ βρίσκει μιὰ πρόφαση. χαιρετᾶει, φεύγει.

—Νάνι, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρωτεῦεται κανεὶς :..φτοῦσε μιὰ μέρα τὸν ἀδερφό. Κείνος τῆς ἀπαντοῦσε κοροϊδευοντάς γὴν :

—Σὺ δὲν καταλαβαίνεις τίποτα....

(ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ)

Σημ.— Στὸ προηγούμενο φύλλο ἀπὸ τυποτεχνικὴ ἀβλαψὴν ἔγινοε μερικὰ λάθη.

Ἔτσι, ἡ φράσῃ (β' στῆλη, στίχος 27) «Ὁ Ὀσκὰρ τὸ ξέρει, μὰ δὲν τὸ θέλει», νὰ διορθωθεῖ: «Ὁ Ὀσκὰρ τὸ ξέρει, μὲ δὲν τὸ λέει.

Ἡ φράση (β' στῆλη, στίχος 59) : «...μπαίνει κ' ἕνα στοιχεῖο ποὺ κάνει τὴ σπανιὰ ἀλλᾶεια πιὸ δυνατὴ, γιατὶ εἶναι καὶ πιὸ δδυνηρὴ», νὰ διορθωθεῖ: «...μπαίνει κ' ἕνα στοιχεῖο ποὺ κάνει τὴ σπορὴ ἀκόμα πιὸ δυνατὴ, ἀκριβῶς γιατὶ εἶναι καὶ πιὸ δδυνηρὴ».

Ἡ φράση (β' στῆλη, στίχος 97) «...συγκεντρωνόνεοι σὲ ἑαυτό τους, ὅπως σὰν ἐκλησιά, τοὺς βρίσκει ἡ μητέρα», νὰ διορθωθεῖ: συγκεντρωμένοεις σὲ ἑαυτό τους...».

Ἡ φράση γ' στῆλη, στίχος 47 «...ἐκεῖ νὰ ἐπαναλάβουν ἀπ' τὸν κανὸ τὰ σόλια λατινικὰ ρητὰ», νὰ διορθωθεῖ: «... κ' ἀνάμεσα στὰ δόντια κὰ μαυρισμένα ἀπ' τὸν κανὸ νὰ ἐπαναλάβουν τὰ αἰώνια λατινικὰ ρητά».

Ο ΓΟΥΕΛΣ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 5)

νηκε, τρία χρόνια ἀγότερα, ὁ καλλίτερος μαθητής τοῦ Ζύλιαν Χοὺξλοῦ. Νεαρὸς δημιουργόαος ὕστερα, ἐπέλαιψε σπληρὰ γιὰ ἕξοι τὸν ἐαυτό τοῦ καὶ τοὺς δικούς τοῦ. Τὸ χρόνιο περσνοῦσαν καὶ μέσα σ' τὸν ἀγῶνα ἀτὸ ἀρχισαν σιγὰ-σιγὰ νὰ φανερώνονται τὰ σπιμάδια τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ καὶ ἡ βεβαιότητα πὼς θἄφτανε κάποιο πολὺ ψηλά.

Μὲ μιὰ πόρτειρη ματιὰ, τὸ ἔργο τοῦ Γουέλς φαίνεται χαρισμένο σὲ τρία μέρη: Τὲ ἔργα μὲ τὴ φαντασία τὴν ὁποταγμένη στὴν ἐπιστημονικὴ γνώσι, ὅπως ὁ «Πρώτος ἄνθρωπος στὴ σελήνη». Τὰ μυθιστορήματα μὲς τὰ ὁποία ὁ ἤρωας κ' οἱ δυσκολίες του παίζουν τὸν πρῶτο ρόλο: "Ἀννα Βρονίκοβ, «Πίτερς καὶ Γιάννης» κ.τ.λ. Καὶ γράτα τὰ κοινωνιολογικὰ. Ἱστορικὰ καὶ βιολογικὰ ἔργα του. Ὡστόσο, τὰ ἔργα αὐτὰ, τὰ τόσο διαφορετικὰ φαινομενικὰ, ἐμπνεγνόνονται ἀπὸ μιὰ μεγάλη ἰδέα, στὴν ὁποίαν ὁ Γουέλς ἀφιέωσεν ὁλόκληνο τὴ ζωή του. Τὴν Ἰδέα νὰ γνωρισθεῖ κάθε ἀτέλεια καὶ κάθε ἀνόηση προκατάληψη καὶ νὰ δημιουργηθεῖ ἕνας κόσμος ποὺ νὰ στηρίζεται καὶ νὰ ἐξυπνηρετεῖται ἀπ' τὲς σίγχρονες γενικὲς καταγτήσεις. Τὸ ἔργο τοῦτο τὸ πέτυχε ἔχοντας δοσθῆ τὴν πλούσια φαντασία του καὶ τὴν πλατειὰ ἐπιστημονική τοῦ μόρφωση. Καὶ κατώρθωσε νὰ πᾶς δείξει τὲ θεμιστοὶ τοῦνο τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει ὁ ἄνθρωος ὅταν ἡ μηχανὴ κατορθόνει νὰ τὸν ἐκπροσόπει κ' ἀπειλεῖ νὰ τὸν καταβροχθίσει.

— Εἶνε κατοδε δυσκολα ἀκόμα. Λέει ὁ Γουέλς, νὰ μὴν ἀπελπιζόμαστε γιὰ τὰ πεπρωμένα τῆς Ἀνθρωπότητας.

ΖΑΝΙΝ ΝΤΕΑΜΙΕΤΣ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΣΑΙΞΠΗΡ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ Κ.ΙΣ Ν. ΒΙΚΤΩΡΑΤΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΓ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ)

Ὁ παράξενος αὐτὸς ἄνθρωπος εἶχε τὴν ἀδιαφιλονίκητη ἀρετὴ ποὺ λέγεται ἐπιβάλλον. Ὁ Σαίξπηρ τὸ ὑπέστη. Τὸν κοροϊδεύνε καὶ μυστικὰ τοὺ εἶνε δίσηο. Ὁ Τζόνσον, γιὰ παράδειγμα, περιφρονοῦσε ἀπόλυτα τὰ ἐθνικὰ ἱστορικὰ δράματα, ἀπ' ὅπου ἡ ἀφρλὴς πλατεῖα φαγταζόταν πὼς θὰ μάθαινε τὴν ἱστορία τῆς. Πίστευε στὰ θέματα ποὺ ἐφερφίσανε ὁ ποιητὴς, ὅπου αὐτὸς εἶναι κύριος τοῦ ὑλικοῦ του, ἐλεύθερος γὰ τὸ διαθέσει σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ἑνοῦς ἔργου τέχνης. Ὁ Σαίξπηρ ἄφησε τὸ γιοὺ τοῦ κτίστη νὰ λέει ὅ,τι θέλει, καὶ τὸν ἄκουγε μειδιόντας γιατὶ εἶχε φτεφὰ ὁ κεραυνοῦς ποὺ ἀνεβάζει τὸ φρόνημά του πάνω στὴν ἀνημποσία δὲν εἶν' ἀποχρεωμένος νὰ ξέρει καὶ τὸ δρόμο τῶν ποιλῶν. Μὰ ὅσο κ' ἂν ἐποιαζε πὼς γέλασε, ὁ ποιητὴς δὲν περιφρονοῦσε τὰ μαθήματα τοῦ ἐχγτοῦ. Ἀπὸ χῷ 1600 κ' ἔπειτα ὁ Σαίξπηρ ἐγκαταλείπει τὸ ἐθνικὸ δράμα. Ὑστερεῦνται μιὰ φόρμα τέχνης πιὸ ἀγγῆ, πιὸ συγκεντρωμένη, λιγότερο φορτωμένη γεγονότα, ὅπου μονάχα τὸ παιγνίδι τῶν παθῶν νὰ δημιουργεῖ τὸν κλονισμὸ, τὸ δράμα, τὴν καταστροφή. Ἀρχίζει νὰ ξεδιπλοχίνει τὸν κόσμο τοῦ ψυχρίου, τὸν κόσμο τῆς ἀνθρώπινης ἀλυσόδεσης καὶ τῶν ἀμείλικτων αἰτίων ποὺ εἶναι ὁ κόσμος τῆς τραγωδίας.

Αὐτὴ εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ ἀπόψη τοῦ προβλήματος. Μὰ δὲν περιαει καινεὶς ἀπ' τὴς κομωδίες ἢ τὲς «ἱστορίες», ἀπ' τὸ «Ὅπως σᾶς ἀρέσει» ἢ τὸν «Φάλσταφ» στὸν «Ἄμλετ» ἀπ' ἀφορμὴ μιᾶς ἁπλῆς φιλολογικῆς προόδου ἢ μιᾶς τελειοποίησης τοῦ κριτικοῦ αἰσθητηρίου. Πρέπει νὰ ὑποθέσουμε πὼς σ' αὐτὸ τὸ διάστημα συνέθεμε μιὰ διαθεβιὰ ἐπανάσταση, μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὲς ἢ θυιὲς κρίσεις ἀπ' ὅπου ἕνας ἄνθρωπος θγαίνει κομμιὰ φορὰ πιὸ δυνατὸς, μιὰ σίγουρα πληγωμένος, μ' ἕνα δραμα τοῦ κόσμου ὁλόνεια ἀλλαγμένο.

Χωρὶς ἄλλο, ὁ Σαίξπηρ εἶναι δραματουργὸς κ' ἂς προσέξουμε νὰ μὴ πάρουμε γιὰ ἐφευστήρεσες ἐκεῖνα ποὺ θάξει νὰ λένε οἱ ἥρωές του. Θάταν μωρία νὰ νομίσουμε μαζὶ μὲ τὸν Μπερνάιζ πὼς ἔγραψε τὸν «Ἄμλετ» γιατ' εἶχε πεθάνει ὁ πατέρας του καὶ τὸν «Κοριολάνο μέσ' τὴ θλίψη τοῦ χαμοῦ τῆς μητέρας του. Ὅλοι οἱ ποιητὲς εἴχανε γονιοὺς κ' κλάψανε. Εἶν' ὁλότελα διαφορετικὸ ὅταν πρόκειται γιὰ ἕνα τόνο, μιὰν ἀνώρχαση ποὺ ἀκολουθεῖται σ ἕνα σύνολο ἔργων. Ἂς μὴ πιστεύουμε ὁ' ἄλλο παρὰ στὸν ποιητὴ : «Ἡ ἀρετὴ τοῦ Σαίξπηρ, γράφει ὁ Κῆτς, θάταν ὁλόκληρη μιὰ περίοδο καταγτήσεων οἱ ἡμέρες τοῦ ἐκείνες δὲν γνώρασαν περιοσότερη γαλήνη κ' εὐτυχία ἀπ' τὲς ἡμέρες τοῦ «Ἄμλετ», τοῦ ἤρωος αὐτοῦ ποὺ ἴσως μοιάζει στὸν Σαίξπηρ τὸν καθημερινὸ πλάτερο ἀπ' ὅλα του τ' ἄλλα πρόσωπα».

Αὐτὰ θὰ μποροῦσαμε νὰ λέγαμε ἂν δὲν μᾶς εἶχε μείνει ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ παρὰ μονάχα τὸ θέατρό του : ὑπάρχουν ὅμως τὰ σονέττα.

Ὑποθέσετε πὼς ἔχουμε ἑκατὸν πενῆντα γράμματα τοῦ Ρακίνα, ἑκατὸν πενῆντα ἐρωτικὰ γράμματα, μιὰ ἀλληλογραφία παθητική, ἡ πιὸ φλογερὴ ποὺ σιάθηκε ποτὲ μαζὶ μὲ τὲς ἐπιστολὲς τῆς Κας Λεσπινὲς καὶ ἐκείνες τῆς Πορτογαλίδας Καλογρᾶς... Τέτοια εἶναι τὰ σονέττα τοῦ Σαίξπηρ.

Τὸ 1598, ὁ Φράνσις Μίερς, ὁ συγγραφέας αὐτὸς ποὺ θεωρεῖ τὸν Σαίξπηρ μεγάλον σὰν τὸν Πλάτῶ καὶ τὸν Σενέκα, τὸν συγκρίνει ἀκόμη μὲ τὸν Ὀβίδιο χάρη στὰ ποιήματά τοῦ «Λουκρητία» καὶ «Ἀφροδίτη καὶ Ἄδωνις» ποὺ εἶχαν σφραγίσει τὴ φήμη του καὶ χάρη σὲ μερικὰ ἐβδαῖα σονέττα ποὺ κυκλοφοροῦσαν μυστικὰ μέσα στὸν κύκλο τῶν στενῶν φίλων. Τὸν ἑπόμενο χρόνο, δυὸ ἀπ' τὰ σονέττα του, ἐκεῖνα ποὺ σήμερα ἔχουν ἀρίθμὸ 138 καὶ 144, τυπώθηκαν σὲ μιὰ συλλογή, ὁ «Παθητικὸς Προσκυνητὴς», ἀποδιδόμενη στὸν Σαίξπηρ, μὰ σχεδὸν ὁλόκλα ἀφιερωτοῦμενη. Τέλος, δέκα χρόνια ἀγότερα, τὸ 1609, παρουσιάστηκε ἡ συλλογὴ τῶν «Σονέττων» τοῦ Ὀθέλλιω Σαίξπηρ.

Ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὰ σονέττα αὐτὰ εἶναι μιὰ ὑπόθεση μὲ τρία πρόσωπα : τὸν ποιητὴ, ἕνα φίλο ποὺ ἀνοιαζῆς κ.λ.π. τὸν ἐρχεῖο, μιὰ γυναῖκα ποὺ τὴν ἀρίφνοε! καὶ τὸν κάνει νὰ ὑποφέρει : αὐτὸ εἶν' ἐκεῖνο ποὺ λέμε ἐρώτα. Τὰ «Σονέττα» εἶναι τὸ ἡμερολόγιο τῶν τριῶν αὐτῶν προσώπων ποὺ κρατᾶει ὁ ποιητὴς. ἕνα εἶδος ἡμερολόγιου χωρὶς ἡμερομηνίες, ἀποτελούμενο ἀπὸ φυλλάδια σίγουρα μουντζουρωμένα. ὅπου δὲν φαίνεται καμμιὰ συνθετικὴ τάξη, δν' ἄλμπουμ ξιθμμένο μὲ χαμένα τὰ γράμματα. Σημειώσεις μισοτελειωμένες, σὲ μιὰ γλῶσσα σχεδὸν κρυφὴ, κάνοντας ὁ πανιγνιώνὶς σὲ μικρογενοντὰ ποὺ δὲν τὰ ξέρουμε παρόσοα, μαλάματα, λόπες, φωνὲς θρίαμβου ἢ περηφάνειας, κρίσεις μελαγχολίας, ἕνα βαθὺ αἴσθημα τῆς δόξας· κίνησες μουσικὲς, μπαστοῦτες ποὺ δὲν ξέρουμε τὶ συνέχειά τους, ὅπως θάταν ἕνα τετράδιο τοῦ Σοσσὲ ἐρεχισμένο... Νὰ ποιὰ εἶναι τὰ «Σονέττα» τοῦ Σαίξπηρ. Προσθέτω ὅτι στὴν ἀρχικὴ ἔκδοση τὰ σονέττα χωρίζονται σὲ δυὸ ἄνισα μέρη, τὸ πιὸ μεγάλο (ἑκατὸν εἰκοσιπέντε σονέττα) ἀφιερωμένα σὲν καλὸν ἄγγελο, τὸ δεύτερο (εἰκοσιπέντε) στὴ μελαχροινὴ ἐρωμένη.

Ποιὰ νάναν αὐτὴ ἡ μαύρη Κυρία τῶν Σονέττων;».

"Ἀν πιστεύουμε τὸν ποιητὴ, ἦταν ἄσημη, κακοδαιμόνη καὶ δὲν μπόρεσε τριανταφύλλο. "Ἦταν σίγουρα μιὰ φύση στεγνὴ καὶ φιλήδονη, ἴσως διεφθαρμένη ἀκόμη, ἀλλὰ μιὰ ἀστη, ἐγκάρδια, φιλόδοξη καὶ ὑπολογίσιμα συμφερονταλόγια. Μυᾶζ μ' αὐτὰ, καλλιεργημένη ἐξιωτη, μὲ ταλέντο, πολὺ καλὴ μουσικὸς, καὶ ξέρουμε πόσο ὁ Σαίξπηρ πασνόνταν ἀπ' τὴ μουσική. Τέτοια ἦταν ἡ μαύρη σειρήνα ποὺ σαλάβωσε τὴν καρδιὰ τοῦ ποιητῆ. Εἶναι μιὰ ἀπὸ κεῖνες τὲς ἐγάπες χωρὶς τρυφερότητα, ἕνα ἀπὸ κεῖνα τὰ μαστύρια τὰ στερεωμένα πάνω σὲ μιὰ ἀπόλυτοεισπτὴ ἀνάγκη.

Ἐκεῖνο ποὺ ἡ ἐρωμένη αὐτὴ ἔκαμε, τὸ μαντεύουμε : ἀπάτησε τὸν ποιητὴ καὶ φυσικὰ τὸν ἀπάτησε μὲ τὸ φίλο τοῦ. Ἐκεῖνος συγχώρησε ἐπειδὴ ἦταν αὐτὸς, Συγχώρησε γιατὶ κατάλαβε καὶ γιατὶ ἀμέσως βρῆκε νὰ τοὺς δικαιολογήσει. Τὸ καταπληκτικὸ σονέττο Νο 42, ὅπου ἐξηγεῖ τὴν προδοσία μὲ τὴ μετάδοση τοῦ ἔρωτα, μὲ τὸ μάλωσμα ποὺ μεταβειὰ ἐπανάσταση, μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὲς ἢ θυιὲς κρίσεις ἀπ' ὅπου ἕνας ἄνθρωπος θγαίνει καμμιὰ φορὰ πιὸ δυνατὸς, μιὰ σίγουρα πληγωμένος, μ' ἕνα δραμα τοῦ κόσμου ὁλότελα ἀλλαγμένο.

Χωρὶς ἄλλο, ὁ Σαίξπηρ εἶναι δραματουργὸς κ' ἂς προσέξουμε νὰ μὴ πάρουμε γιὰ ἐφευστήρεσες ἐκεῖνα ποὺ θάξει νὰ λένε οἱ ἥρωές του. Θάταν μωρία νὰ νομίσουμε μαζὶ μὲ τὸν Μπερνάιζ πὼς ἔγραψε τὸν «Ἄμλετ» γιατ' εἶχε πεθάνει ὁ πατέρας του καὶ τὸν «Κοριολάνο μέσ' τὴ θλίψη τοῦ χαμοῦ τῆς μητέρας του. Ὅλοι οἱ ποιητὲς εἴχανε γονιοὺς κ' κλάψανε. Εἶν' ὁλότελα διαφορετικὸ ὅταν πρόκειται γιὰ ἕνα τόνο, μιὰν ἀνώρχαση ποὺ ἀκολουθεῖται σ ἕνα σύνολο ἔργων. Ἂς μὴ πιστεύουμε ὁ' ἄλλο παρὰ στὸν ποιητὴ : «Ἡ ἀρετὴ τοῦ Σαίξπηρ, γράφει ὁ Κῆτς, θάταν ὁλόκληρη μιὰ περίοδο καταγτήσεων οἱ ἡμέρες τοῦ ἐκείνες δὲν γνώρασαν περισσότερη γαλήνη κ' εὐτυχία ἀπ' τὲς ἡμέρες τοῦ «Ἄμλετ», τοῦ ἤρωος αὐτοῦ ποὺ ἴσως μοιάζει στὸν Σαίξπηρ τὸν καθημερινὸ πλάτερο ἀπ' ὅλα του τ' ἄλλα πρόσωπα».

Αὐτὰ θὰ μποροῦσαμε νὰ λέγαμε ἂν δὲν μᾶς εἶχε μείνει ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ παρὰ μονάχα τὸ θέατρό του : ὑπάρχουν ὅμως τὰ σονέττα.

Ὑποθέσετε πὼς ἔχουμε ἑκατὸν πενῆντα γράμματα τοῦ Ρακίνα, ἑκατὸν πενῆντα ἐρωτικὰ γράμματα, μιὰ ἀλληλογραφία παθητική, ἡ πιὸ φλογερὴ ποὺ σιάθηκε ποτὲ μαζὶ μὲ τὲς ἐπιστολὲς τῆς Κας Λεσπινὲς καὶ ἐκείνες τῆς Πορτογαλίδας Καλογρᾶς... Τέτοια εἶναι τὰ σονέττα τοῦ Σαίξπηρ.

Τὸ 1598, ὁ Φράνσις Μίερς, ὁ συγγραφέας αὐτὸς ποὺ θεωρεῖ τὸν Σαίξπηρ μεγάλον σὰν τὸν Πλάτῶ καὶ τὸν Σενέκα, τὸν συγκρίνει ἀκόμη μὲ τὸν Ὀβίδιο χάρη στὰ ποιήματά τοῦ «Λουκρητία» καὶ «Ἀφροδίτη καὶ Ἄδωνις» ποὺ εἶχαν σφραγίσει τὴ φήμη του καὶ χάρη σὲ μερικὰ ἐβδαῖα σονέττα ποὺ κυκλοφοροῦσαν μυστικὰ μέσα στὸν κύκλο τῶν στενῶν φίλων. Τὸν ἑπόμενο χρόνο, δυὸ ἀπ' τὰ σονέττα του, ἐκεῖνα ποὺ σήμερα ἔχουν ἀρίθμὸ 138 καὶ 144, τυπώθηκαν σὲ μιὰ συλλογή, ὁ «Παθητικὸς Προσκυνητὴς», ἀποδιδόμενη στὸν Σαίξπηρ, μὰ σχεδὸν ὁλόκλα ἀφιερωτοῦμενη. Τέλος, δέκα χρόνια ἀγότερα, τὸ 1609, παρουσιάστηκε ἡ συλλογὴ τῶν «Σονέττων» τοῦ Ὀθέλλιω Σαίξπηρ.

Ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὰ σονέττα αὐτὰ εἶναι μιὰ ὑπόθεση μὲ τρία πρόσωπα : τὸν ποιητὴ, ἕνα φίλο ποὺ ἀνοιαζῆς κ.λ.π. τὸν ἐρχεῖο, μιὰ γυναῖκα ποὺ τὴν ἀρίφνοε! καὶ τὸν κάνει νὰ ὑποφέρει : αὐτὸ εἶν' ἐκεῖνο ποὺ λέμε ἐρώτα. Τὰ «Σονέττα» εἶναι τὸ ἡμερολόγιο τῶν τριῶν αὐτῶν προσώπων ποὺ κρατᾶει ὁ ποιητὴς. ἕνα εἶδος ἡμερολόγιου χωρὶς ἡμερομηνίες, ἀποτελούμενο ἀπὸ φυλλάδια σίγουρα μουντζουρωμένα. ὅπου δὲν φαίνεται καμμιὰ συνθετικὴ τάξη, δν' ἄλμπουμ ξιθμμένο μὲ χαμένα τὰ γράμματα. Σημειώσεις μισοτελειωμένες, σὲ μιὰ γλῶσσα σχεδὸν κρυφὴ, κάνοντας ὁ πανιγνιώνὶς σὲ μικρογενοντὰ ποὺ δὲν

ΤΑ ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΑ

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΤΗΣ ΚΑΣ ΑΓΓΕΛ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Παρὰ τὲς περιποιήσεις ποὺ μᾶς δοσμαν στὸ Ναύπλιον, παρὰ τὴν χαριτωμένη τῆς πόλεως ἐμφάνιση στὸ γραφικὸ Ἀργολικὸ κόλπο, παρὰ τὲς ἀναμνήσεις ποὺ ξωντάνεψε ταξιόνας πὼς θὰ μάθαινε τὴν ἱστορία τῆς. Πίστευε στὰ θέματα ποὺ ἐφερφίσανε ὁ ποιητὴς, ὅπου αὐτὸς εἶναι κύριος τοῦ ὑλικοῦ του, ἐλεύθερος γὰ τὸ διαθέσει σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ἑνοῦς ἔργου τέχνης. Ὁ Σαίξπηρ ἄφησε τὸ γιοὺ τοῦ κτίστη νὰ λέει ὅ,τι θέλει, καὶ τὸν ἄκουγε μειδιόντας γιατὶ εἶχε φτεφὰ ὁ κεραυνοῦς ποὺ ἀνεβάζει τὸ φρόνημά του πάνω στὴν ἀνημποσία δὲν εἶν' ἀποχρεωμένος νὰ ξέρει καὶ τὸ δρόμο τῶν ποιλῶν. Μὰ ὅσο κ' ἂν ἐποιαζε πὼς γέλασε, ὁ ποιητὴς δὲν περιφρονοῦσε τὰ μαθήματα τοῦ ἐχγτοῦ. Ἀπὸ χῷ 1

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο ΜΟΤΣΑΡΤ ΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΟΤΣΑΡΤ

Σάλσμπουργκ, στίς 12 τοῦ Φλεβάρη 1778.

Ἀγαπητέ μου γιέ.

Τὸ γράμμα σου ἀπὸ τὶς 4, τὸ διάσο κι' ἔσπλιξη καὶ τρόμο. Σήμερα ...σταις 11 ἀρχίζω νὰ σ' ἀπαντήσω, ἀφοῦ λίγο τὴ νύχτα δὲ μπόρεσα νὰ κλείσω μάτι κι' εἶμαι τόσο κουρασμένος, πού γράφω σιγὰ-σιγὰ λέξη-λέξη, κι' ἔτσι μόλις ὡς αὔριο θὰ τὸ τελειώσω. Δόξα τῷ Θεῷ, ἡμουνα τὸν τελευταῖο καιρὸ σ' ὅποιον τοῦ κάνει κολακείες καὶ τοῦ πεῖ καλὰ καὶ ὡραῖα λόγια, ν' ἀφήνει καὶ βοήθεια πού χρειάζει στούς γέρους τίμιους γονεῖς του, μὲ ἐδέες ἀδάσμες καὶ κρύχειες καὶ μόνο μὲ φαντασία κατοφθορές ἀντιλήψεις. Αὐτὸ τὸ γράμμα μὲ κατέβαλε ἀκόμη περισσότερο, ἀφοῦ εἶχα μὲ τὴ λογική μου σχηματίσει τὴν ἐλπίδα, πώς, τόσο τὰ ὡρισμένα περιστατικὰ πού σούτυχαν. Ὅσο καὶ ἡ θύμηση τῶν ὅσων ἐδῶ σοῦχα πεῖ καὶ τῶν ὅσων σοῦ γράφω, θὰ σὲ εἶχαν πείσει, πώς, γιὰ νὰ βρεῖ κανεὶς τόσο τὴν ἐπιτυχία ὅσο καὶ τὴν ἔστω καὶ μικρὴ πρόοδο σ' αὐτὸ τὸν κόσμο καὶ γιὰ νὰ κτίσει τὸ σπουδαῖο του ἀνάμεσα στοὺς τόσο διάφορους, καλοὺς, κακοὺς, τίτυχισμένους καὶ δυστυχισμένους ἀνθρώπους πρέπει ν' ἀρματώνει τὴν καρδιά του μὲ τὴ μεγαλύτερη ἐπιμόνεξη νὰ μὴν ἀνάλαβαίνει τὸν πρότυπο τὸ σκεφτεῖ πολὺ καλὰ καὶ νὰ μὴν ἀφήνει ποτὲ νὰ παρασυρεθεῖ ἀπὸ ἔνθουσιώδεις ἰδέες καὶ σχεδὸν τυφλὲς φαντασιοπλήξεις.

Σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητό μου παιδί, διάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα μὲ περισκεψη—βρὲ τὸν καιρὸ νὰ τὸ διαβάσεις: μὲ προσοχὴ—μεγάλε, καλὲ Θεέ, οἱ εὐτυχισμένες μου στιγμὲς χάθηκαν, τότε πού σύ, παιδάκι ἀκόμα, δὲν ἀπηλαιες τὰ κοιμηθεῖς νὰ μοῦ τραγουδήσεις τὸ

ΔΡΕΓΚΝΙΑ ΦΙΓΚΑΡΟ,

ὀρθὸς πάνω στὴν καρέκλα, νὰ μὲ φιλήσεις πολλὲς φορὲς κι' ὕστερα ἀπὸ λίγο ἔρχεσαι, στὴν ἄκρη τὴς μύτης, καὶ νὰ μοῦ πεῖς, πὼς σὰν γεράσω, θὰ μὲ κλείσεις σὲ μιὰ γυάλινη καψούλα, γιὰ νὰ μὲ προστατέψεις ἀπὸ τὸν ἀέρα, γιὰ νὰ μ' ἔχεις πάντα κοντά σου κι' νὰ μὲ τιμᾶς. Ὁ μόχος ἀκουσὲ με μ' ὑπομονή!. Ἔξερεις πολὺ καλὰ τὶς δυσχέρειες πού χουμε ἐδῶ στὸ Σάλσμπουργκ. Ἔξερεις τόσο ἀσχημα τὰ βγάζω πέρα καὶ τέλος ἔξερεις γιατί κράτησα τὴν ὑποσχεσή μου νὰ σ' ἀφήσω νὰ πᾶς πιὸ πέρα. Ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ σου εἶχε δυὸ αἰτίες: Ἢ νὰ βρεῖς μιὰ μόνιμη καλὴ θέση, ἢ, ἂν αὐτὸ ἀποτύχαινε, νὰ πᾶς σ' ἕνα μεγάλο τόπο. ὅπου νὰ ὑπάρχουν μεγάλα κέρδη.

Καὶ τὰ δυὸ εἶχαν σκοπὸ νὰ βοηθήσεις τοὺς γονιούς σου, καθὼς καὶ τὴν πρόοδο τῆς ἀγαπητῆς σου ἀδερφῆς, πρὶν ἀπ' ὅλα ὅμως νὰ κάνεις τὴ δική σου φήμη καὶ δόξα στὸν κόσμο, πράγμα πού συνέβηκε τόσο στὴν παιδική σου ἡλικία, ὁ χρέος σου ἀπέναντι στὸ ἐξαιρετικὸ ταλάντο πού σοῦδωσε ὁ Πανάγαθος. Ἔξοδη τὴ νύχτα δὲ μπόρεσα νὰ κλείσω μάτι κι' εἶμαι τόσο κουρασμένος, πού γράφω σιγὰ-σιγὰ λέξη-λέξη, κι' ἔτσι μόλις ὡς αὔριο θὰ τὸ τελειώσω. Δόξα τῷ Θεῷ, ἡμουνα τὸν τελευταῖο καιρὸ κοινὸς μουσικοσυνθέτης πού τὸν ξεχνοῦνε ὅλοι, ἢ σὰν ἔνδοξος διευθυντὴς ὀρχήστρας, πού γι' αὐτὸν διαβάζουν οἱ ἄνθρωποι στὰ βιβλία καὶ μετὰ τὸν θάνατό του; Νὰ ναρκωθεῖς ἀπὸ μιὰ γυναίκα καὶ νὰ ζήσεις σ' ἕνα δωμάτιο γεμάτο παιδιά, πού ὑποφέρουν πάνω σὲ ἀχυροσακοῦλες, ἢ ὕστερα ἀπὸ μιὰν εὐχαριστημένη χριστιανικὴ ζωή, μὲ τιμὴ καὶ δόξα, νὰ ζήσεις ἔχοντας ὅλα ἄφθονα τὸ πάει ἄδοθε-κεῖθε ὅποιος καὶ γάνει, ὅπως τοῦ ἀρέσει, μὲ βάση φτιαχτὲς φαντασίες καὶ ναῖχχεται στὸ σημεῖο νὰ θυσιάζει γιὰ τὸ συμφέρον ξένων ἀνθρώπων τὴ δική του φήμη καὶ ἀφέλεια, κι' ἀκόμα πιότερο τὴν ὠφέλεια καὶ βοήθεια πού χρειάζεται στοὺς γέρους τίμιους γονεῖς του, μὲ ἰδέες ἀδάσμες καὶ κρύχειες καὶ μόνο μὲ φαντασία κατοφθορές ἀντιλήψεις. Αὐτὸ τὸ γράμμα μὲ κατέβαλε ἀκόμη περισσότερο, ἀφοῦ εἶχα μὲ τὴ λογική μου σχηματίσει τὴν ἐλπίδα, πώς, τόσο τὰ ὡρισμένα περιστατικὰ πού σούτυχαν. Ὅσο καὶ ἡ θύμηση τῶν ὅσων ἐδῶ σοῦχα πεῖ καὶ τῶν ὅσων σοῦ γράφω, θὰ σὲ εἶχαν πείσει, πώς, γιὰ νὰ βρεῖ κανεὶς τόσο τὴν ἐπιτυχία ὅσο καὶ τὴν ἔστω καὶ μικρὴ πρόοδο σ' αὐτὸ τὸν κόσμο καὶ γιὰ νὰ κτίσει τὸ σπουδαῖο του ἀνάμεσα στοὺς τόσο διάφορους, καλοὺς, κακοὺς, τίτυχισμένους καὶ δυστυχισμένους ἀνθρώπους πρέπει ν' ἀρματώνει τὴν καρδιά του μὲ τὴ μεγαλύτερη ἐπιμόνεξη νὰ μὴν ἀνάλαβαίνει τὸν πρότυπο τὸ σκεφτεῖ πολὺ καλὰ καὶ νὰ μὴν ἀφήνει ποτὲ νὰ παρασυρεθεῖ ἀπὸ ἔνθουσιώδεις ἰδέες καὶ σχεδὸν τυφλὲς φαντασιοπλήξεις.

Σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητό μου παιδί, διάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα μὲ περισκεψη—βρὲ τὸν καιρὸ νὰ τὸ διαβάσεις: μὲ προσοχὴ—μεγάλε, καλὲ Θεέ, οἱ εὐτυχισμένες μου στιγμὲς χάθηκαν, τότε πού σύ, παιδάκι ἀκόμα, δὲν ἀπηλαιες τὰ κοιμηθεῖς νὰ μοῦ τραγουδήσεις τὸ ΔΡΕΓΚΝΙΑ ΦΙΓΚΑΡΟ,

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Μότσαρτ στὰ 1779

...ἔσπλιξη καὶ τρόμο. Σήμερα ...σταις 11 ἀρχίζω νὰ σ' ἀπαντήσω, ἀφοῦ λίγο τὴ νύχτα δὲ μπόρεσα νὰ κλείσω μάτι κι' εἶμαι τόσο κουρασμένος, πού γράφω σιγὰ-σιγὰ λέξη-λέξη, κι' ἔτσι μόλις ὡς αὔριο θὰ τὸ τελειώσω. Δόξα τῷ Θεῷ, ἡμουνα τὸν τελευταῖο καιρὸ κοινὸς μουσικοσυνθέτης πού τὸν ξεχνοῦνε ὅλοι, ἢ σὰν ἔνδοξος διευθυντὴς ὀρχήστρας, πού γι' αὐτὸν διαβάζουν οἱ ἄνθρωποι στὰ βιβλία καὶ μετὰ τὸν θάνατό του; Νὰ ναρκωθεῖς ἀπὸ μιὰ γυναίκα καὶ νὰ ζήσεις σ' ἕνα δωμάτιο γεμάτο παιδιά, πού ὑποφέρουν πάνω σὲ ἀχυροσακοῦλες, ἢ ὕστερα ἀπὸ μιὰν εὐχαριστημένη χριστιανικὴ ζωή, μὲ τιμὴ καὶ δόξα, νὰ ζήσεις ἔχοντας ὅλα ἄφθονα τὸ πάει ἄδοθε-κεῖθε ὅποιος καὶ γάνει, ὅπως τοῦ ἀρέσει, μὲ βάση φτιαχτὲς φαντασίες καὶ ναῖχχεται στὸ σημεῖο νὰ θυσιάζει γιὰ τὸ συμφέρον ξένων ἀνθρώπων τὴ δική του φήμη καὶ ἀφέλεια, κι' ἀκόμα πιότερο τὴν ὠφέλεια καὶ βοήθεια πού χρειάζεται στοὺς γέρους τίμιους γονεῖς του, μὲ ἰδέες ἀδάσμες καὶ κρύχειες καὶ μόνο μὲ φαντασία κατοφθορές ἀντιλήψεις. Αὐτὸ τὸ γράμμα μὲ κατέβαλε ἀκόμη περισσότερο, ἀφοῦ εἶχα μὲ τὴ λογική μου σχηματίσει τὴν ἐλπίδα, πώς, τόσο τὰ ὡρισμένα περιστατικὰ πού σούτυχαν. Ὅσο καὶ ἡ θύμηση τῶν ὅσων ἐδῶ σοῦχα πεῖ καὶ τῶν ὅσων σοῦ γράφω, θὰ σὲ εἶχαν πείσει, πώς, γιὰ νὰ βρεῖ κανεὶς τόσο τὴν ἐπιτυχία ὅσο καὶ τὴν ἔστω καὶ μικρὴ πρόοδο σ' αὐτὸ τὸν κόσμο καὶ γιὰ νὰ κτίσει τὸ σπουδαῖο του ἀνάμεσα στοὺς τόσο διάφορους, καλοὺς, κακοὺς, τίτυχισμένους καὶ δυστυχισμένους ἀνθρώπους πρέπει ν' ἀρματώνει τὴν καρδιά του μὲ τὴ μεγαλύτερη ἐπιμόνεξη νὰ μὴν ἀνάλαβαίνει τὸν πρότυπο τὸ σκεφτεῖ πολὺ καλὰ καὶ νὰ μὴν ἀφήνει ποτὲ νὰ παρασυρεθεῖ ἀπὸ ἔνθουσιώδεις ἰδέες καὶ σχεδὸν τυφλὲς φαντασιοπλήξεις.

Σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητό μου παιδί, διάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα μὲ περισκεψη—βρὲ τὸν καιρὸ νὰ τὸ διαβάσεις: μὲ προσοχὴ—μεγάλε, καλὲ Θεέ, οἱ εὐτυχισμένες μου στιγμὲς χάθηκαν, τότε πού σύ, παιδάκι ἀκόμα, δὲν ἀπηλαιες τὰ κοιμηθεῖς νὰ μοῦ τραγουδήσεις τὸ ΔΡΕΓΚΝΙΑ ΦΙΓΚΑΡΟ,

Θέατρο

«ΕΥΤΥΧΩΣ ΕΠΤΩΧΕΥΣΑΜΕΝ!»

Τοῦ κ. Θ. Συναδινοῦ — Θέατρο Μαρίκας Κοτοπούλη

ΤΟΥ κ. ΠΕΛΟΥ ΚΑΤΣΕΛΗ

Ὁ κ. Θεόδωρος Συναδινὸς εἶναι ὁ συγγραφέας πού ἐξασφαλίζει πάντα μιὰ σίγουρη θεατρική ἐπιτυχία στὸ ...ατρο τῆς Κας Μαρίκας Κοτοπούλη. Ἔτσι, ὅ,τι γίνονταν ἐδῶ καὶ χρόνια μὲ μιὰ σειρὰ ἔργων καὶ εἰδικώτερα μὲ τὴν τριλογία τῶν κωμωδιῶν «Κοσμικὴ κίνησις», «Γνωρίζετε ὅτι», «Ἐλτὸς εἶμαι», συνέβηκε καὶ φέτος μὲ τὴν κωμωδία τοῦ κ. Συναδινοῦ: «Εὐτυχῶς ἐπτωχεύσαμεν». Ὁ θίασος θριαμβεύει κάθε βράδυ μὲ τὴν ἀσφυκτικὰ γεμάτη ἀπὸ θεατὲς σάλα του κι' ὅλες οἱ προβλέψεις συμφωνοῦνε, ὅτι ἡ περίοδος αὐτὴ τῶν παγέων ἀγελάδων — γιὰ τὸ θίασο καὶ γιὰ τὸ συγγραφέα — θὰ, τραβήξει γιὰ ἀρκετὲς ἑβδομάδες. Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ εἶναι ἕνα θεατρικὸ γεγονός. Γεγονὸς πού δὲν μποροῦνε νὰ τὸ προσπεράσουμε μὲ περιφρόνηση ἀπενζζοντάς το τόχχα ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ περιοχὴ τῆς μεγάλης τέχνης καὶ ἀπὸ τὴν ἀπρόσιτη σκοπιὰ τῶν πνευματικῶν ἰδανικῶν. Ἂς μὴ γινόμαστε βασιλικώτεροι τοῦ βασιλέως. Ὁ κ. Συναδινὸς εἶναι ὁ συγγραφέας πού τὰ μαλλιά του ἄσπρισαν — ἂς μὲ συγχωρέσει ὁ σεβαστὸς καὶ ἀκριβὸς μου φίλος γιὰ τὴ διαπίστωση αὐτὴ — δουλεύοντας πάνω στὸ θέατρο, εἶναι ὁ συγγραφέας πού ἔδρασε καὶ ἀναπτύχθηκε μέσα στὸ περιβάλλον μας καὶ πού ἀνάλογα μὲ ὅ,τι τρέφεται ἀπὸ τρέφει. Τὸ νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τὰ σημερινὰ ἔργα του μιὰ νίκη τῆς δραματικῆς τέχνης, πού δὲν ἔχει πατρίδα καὶ δὲ γνωρίζει χρονικὰ ὅρια, ἔργα μὲ αἰώνιους καὶ ἀθάνατους χαρακτῆρες, εἶναι μιὰ ἰδεαλιστικὴ ἀπαίτηση ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητά μας. Οἱ νέοι συγγραφεῖς χρέος τους βέβαια ἔχουν νὰ τραβᾶνε γιὰ τὰ ἀνοιχτά, γιὰ τὰ ὑπερπόντια Ἀργοναυτικὰ τεξείδια τῆς Τέχνης καὶ δικαιολογημένη λοχτάρα μας νὰ θέλουμε νὰ τοὺς βλέπουμε πάνω σὲ τέτοιες ἐπιδιόξεις, ποθοῦντας νὰ τοὺς δεχθοῦμε κάποτε — μὲ τὴ βοήθεια εἰδικώτερων συνθηκῶν τῆς ὅλης μας πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς — γυρίζοντας πίσω, θριαμβευτές, μὲ τὸ χρυσόμολο δέρας. Μιὰ ὅμως πού ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἀκόμα δὲν ξημέρωσε, ἂς μὴν ἀδικοῦμε τὸ μεγάλο κοινὸν, ὅπες φορὲς χαίρεται μὲ τὰ τοξεῖδάκια, πού ἀναλαβαίνουν νὰ τοῦ χαρίσουνε, ἐπιδέξει καὶ κεφάτοι κυβερνῆτες γύρω ἀπὸ τὰ κοντινὰ ἑλληνικὰ περιγιάλια. Καλὸ εἶναι νὰ διασχίζουμε τὸν Ὠκεανὸ, μὰ σὰ δὲ μποροῦμε, καλὸ καὶ ἄγιο καὶ χρήσιμο εἶναι νὰ ξεμουδιάζουμε λιγάκι καὶ νὰ προπονοῦμε θα πάνω σὲ μικρὰ ταξεῖδάκια ἀναψυχῆς. Ἕνα μόνο εἶναι τὸ ζήτημα. Νὰ βγαίνουμε ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι καὶ νὰ μὴ μᾶς ξεγελᾶνε μερικοὶ ἀσυνεῖδητοι κυβερνῆτες, μὲ τὸ στρυφογύρισμα τοῦ καραβιοῦ τους πρίμα-πλώρη πάνω στὸ ἴδιο μέρος, προσπαθοῦντας νὰ δημιουργήσουνε γιὰ τοὺς ἀφελεῖς ταξεῖδιῶτες, μὲ τὸ ταβατοῦρι πού κάνουν, μιὰ ψευδαίσθηση ταξεῖδιοῦ. Ἢ ἀκόμα μ' ὅ,τι ἐπιχειροῦνε μερικοί, πιὸ ἀσυνείδητοι ἀκόμα, πού, μὲ τὴ βοήθεια ναρκωτικῶν, κατοφθώνουνε νὰ πείσουνε τὸ κοινὸν πώς περνῶντας τὶς στῆλες τοῦ Σουνίου, στὸν κάβο ντόρο, διασχίζουνε τὶς Ἡράκλειες στῆλες, μπαίνοντας στὸν Ὠκεανό. Στὶς τέτοιες περιπτώσεις δίκαιο εἶναι νὰ ἐξαγριώνεται κανένας καὶ νὰ θυμίζει στοὺς κυβερνῆτες αὐτοὺς συγγραφεῖς τὶς εὐθύνες τῆς δουλειᾶς τους καὶ τὸ κακὸ πού κάνουν.

Ἀλλὰ μ' ὅλη τὴν αὐστηρότητα πού μποροῦμε νὰ δείξουμε κανένας δὲ ἐκδήλωση, ὁ Καραγκιόζης. Ἡ νοοτροπία, ἡ σύνθεση, ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ ἔκφραση — ἰδιαίτερα στὸ λεκτικὸ — τῆς λαϊκῆς μας αὐτῆς θεατρικῆς τέχνης, ἔχω τὴ γνώμη πώς ἐπηρέασε τὸν κ. Συναδινό. Τὰ ἔργα του ἔχουν πολλὲς συγγενικὲς ἰδιότητες μὲ τὴν τέχνη αὐτή. Κι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἀξία τους. Ἀξίας ὁ πολογισμὸ. Ἂν μάλιστα ἐκτιμοῦσε ἀκόμη περισσότερο τὶς ἰδιότητες αὐτὲς τῆς τέχνης του ὁ κ. Συναδινὸς καὶ δὲν ἐπηρεάζονταν ἀπὸ ξενικὰ πρότυπα, θὰ μᾶς ἔδινε τὶς χαρακτηριστικότερες ἑλληνικὲς κωμωδίες.

Αὐτὴ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ κωμωδιογράφου Συναδινοῦ. Ἡ τέχνη ὅμως αὐτὴ ἀπαιτεῖ καὶ εἰδικὸ παίξιμο. Τὰ ἔργα του ζητᾶνε τὴν ὁποκριτικὴ λύτρωση. Δὲν διαβάζονται. Τὸ παίξιμό τους ἀπαιτεῖ ἕνα ξεχωριστὸ ρυθμό. Εἶναι ἀπαραίτητη ἡ δημιουργικὴ προσφορὰ τῶν ἠθοποιῶν. Ἡ ὁπόκριή τους πρέπει νὰ εἶναι ἔντονη καὶ νὰ ἀκολουθεῖ τὶς γραμμὲς τοῦ ἔργου. Οἱ γραμμὲς αὐτὲς εἶναι ἀνοιχτὲς, ὑπερβολικὲς, γελοιογραφικές. Τέτοιο πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὸ παίξιμό τους. Οἱ ἠθοποιοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀναπαριστοῦν τὴν πραγματικότητα τῶν λεπτομερειῶν, ἀλλὰ νὰ τονίζουνε τὸ κωμικὸ καὶ τὴν εἰρωνεία τῶν καταστάσεων, μὲ κίνηση, μὲ ὑπερβολή, μὲ ἔμφαση. Νὰ τὸ κλειδὶ τῆς θεατρικῆς ἐπιτυχίας τῶν ἔργων τοῦ Συναδινοῦ. Καὶ τὸ κλειδὶ αὐτὸ τὸ κατέχει μόνο ὁ Κα Μαρίκα. Τὸ φαντασιῶτικο γελοιογραφικὸ τῆς παίξιμο, καθὼς καὶ τὸ κ. Λογοθετίδη, εἶναι δημιουργίες ὁποκριτικὲς ἀλληγορίες. Κάθε τους κίνηση, κάθε τους λόγος, εἶναι χαρά. Ὅσοι τὸ παίξιμο αὐτὸ τὸ χαρακτηρίζουν ἐπιθεωρησιακὸ ἢ ἔξω ἀπὸ τὸ νόημα τῆς τέχνης, δὲν ἔχουνε ἀντίληψη τῆς τέχνης. Ἐπιτέλους εἶναι καιρὸς νὰ λευτερωθοῦμε ἀπὸ τοὺς ξενισμοὺς καὶ τοὺς ἀναμίκους καθωσπρεπισμούς. Οἱ σκηνὲς μας, τὶς περισσότερες φορὲς, πού ἔχασαν τὴν ἐπαφὴ τους μὲ τὸ κοινὸν, τὸ ὀφείλουνε στὴν ὁποκριτικὴ χλωρίδα, πού ἔπαψαν ἀπὸ τὰ ἀχνάνευτα ξενικὰ σκηνοθετικὰ διδάγματα. Εἶναι ἀνάγκη οἱ ἠθοποιοί μας νὰ ξαναβροῦνε τὸν ἑαυτό τους, νὰ ξαναγίνουν "Ἕλληνες, κι' σύμφωνα μὲ τὴν ἐθνική τους ψυχοσυστασία νὰ δημιουργήσουν ἀνάλογα ὁποκριτικὰ σχήματα, ἀνάλογους θεατρικοὺς ὅρους. Καὶ δείγμα ἔξοχο, γνήσιας ἑλληνικῆς ὁπόκρισης, σ' ἕνα τομέα τῆς θεατρικῆς τέχνης, εἶναι τὸ παίξιμο τῆς Κας Μαρίκας Κοτοπούλη στὸ ἔργο τοῦ κ. Συναδινοῦ: «Εὐτυχῶς ἐπτωχεύσαμεν».

Τὸ παίξιμο αὐτὸ δὲν ἀναλύεται. Μόνον τὸ ἀπολαμβάνουμε. Ὅσοι πωθοῦνε τὴν αἰσθητικὴ χαρὰ τῆς ὁποκριτικῆς τέχνης ἂς παρακολουθήσουνε τὴν παράσταση.

ΠΕΛΟΣ ΚΑΤΣΕΛΗΣ

---

50 δυνατὰ τὴν ὄπερα, ἀφοῦ ξέρεις, πὼς οἱ Βερονέζοι δὲν ἔχουν χρήματα, καὶ δὲν ζητᾶνε ποτὲ τους ὄπερες; Παραδέχομαι πὼς ἡ δεσποινίδα Βέμπερ τραγουδᾶει σὰν τὴν Γκιωμπιέλι. Πὼς ἔχει δυνατὴ φωνὴ καὶ ἄξια γιὰ ἰταλικὸ θέατρο, πὼς εἶνε καλοκαμωμένη, ὅπως πρέπει γιὰ μιὰ πριμαντόνα, μὰ εἶνε γελοῖο νὰ θέλεις νὰ μὲ πείσεις γιὰ τὴν ἠθοποιΐα της. Ὄχι μιὰ γυναίκα μόνο, μὰ κι' ἕνας ἄντρας συνηθισμένος στὸ θέατρο, τρέμει τὴν πρώτη ἐμφάνιση σὲ ξένο τόπο. Καὶ θαρρεῖς πὼς αὐτὰ εἶνε ὅλα: Κάθε ἄλλο... Χρειάζεται ὁ ἄφρας τοῦ θεάτρου ἀκόμα καὶ στὴ γυναίκα, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ρούχα, τὴ χτενισιά, τὸ στόλισμα κλπ. Ὅμως αὐτὰ ὅλα τὰ καταλεβαίνεις μόνος σου, φτάνει νὰ θελήσεις νὰ τὰ σκεφτεῖς. Ξέρω πὼς ἂν

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 12)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΤΟΥ κ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

Μιὰ ἡ παράσταση, ἕνα τὸ τυπωμένο κείμενο, καὶ πόσο διαφορετικά τὰ διαβάσματα καὶ τὰ συμπεράσματα! Θὰ κοντεύει νὰ γίνει ὁ νοῦς τοῦ κόσμου ὁπομονετικοῦ ἀναγνώστη «ἔρμος κόσμος πού χαλέτεαι»... Γι' αὐτὸ καὶ μόνο, ἀνάγκη νὰ ξεκαθαριστοῦνε πράγματα, διαβάσματα καὶ ἐρμηνεῖες, μὲ τὴ χρονολογική τους σειρά.

1. Ἡ παράσταση τῶν «Πεσσῶν» τοῦ Αἰσχύλου ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἔγινε στὶς 10 τοῦ Αὐγούστου κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Στὶς 14, ὁ κριτικὸς τῶν «Ν. Γ.» ἔγραφε: «Τὸ σκοῦμπο τῆς κουκουβάγιας... ἦταν μιὰ παραστατικὴ ἐκτέλεση τοῦ στίχου τοῦ Ξέρξη ποὺ λέει στὸ χορό: «Ἰυγγά μοι δῆτ' ἐσθῶν ἑτάρων ὁπορίνης» — Ἰυγὲ δὲ ἦταν γιὰ τοὺς δρχαίους ὅ,τι συμβολίζει καὶ γιὰ τὴ λαϊκὴ μας παράδοση: τὸ κακοπούλι». Μιὰ μέρα ὅμως πρίν, ἀπὸ τὶς 13 τοῦ μηνός, ὁ κ. Ν. Γιοκαρίνης στὴ «Ἀθηνιάτικα Νέα» εἶχε γράψει: «Ἡ κουκουβάγια ποὺ ἐπέρασε ὁράτη ἀπάνω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Θεάτρου καὶ ἄφησε τὴν κραυγή της.... ΔΕΝ ἦταν σκηνοθετημένη, ΔΕΝ ἐξετελέσθη ἀπὸ μουσικὸν ὄργανον... Ἐπέρασε... ἴσως τὸ ἴδιο πνεῦμα τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἐσκηνοθέτησε αὐτὴν τὴν ὁπόρχον εἰκόνα ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ποὺ ἀπηγγέλλετο ὁ περίφημος στίχος: —Τί κακὸ μοῦ ἀναγγέλλεις, γυκτοπούλι;... [Ἴσως] οἱ ἀρχαῖοι θεοί... ἐστείλαν τὴν κουκουβάγια νὰ συμμετάσχει εἰς τὴν ὡραίαν ἐρμηνείαν τοῦ δράματος. Δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχουν τέτοιοι ὁλωνοὶ εἰς τὴν ἰδικήν μου ἐποχήν, ἀλλὰ πιστεύω εἰς τὴν ποίησίν των. Καὶ μὲ ὅλην μου τὴν ψυχὴν ἐνεθάρρυνα τοὺς Γάλλους φοιτητὰς νὰ μὴ ἀφήσουν νὰ χαθεῖ τὸ ὡραῖον αὐτὸ σκηνοθέτημα ποὺ τοὺς ἔχαρισε ἡ ἀθηνατκὴ φύσις. Εἰς τὸν ἐρασιτεχνικὸν θίασόν των πρέπει ἐξάπαντος νὰ προστεθεῖ ἡ ἀγησυχητικὴ κραυγὴ τοῦ πουλιοῦ τῆς νύχτας. Ἀφοῦ μπορεῖ νὰ γίνει, πρέπει νὰ γίνει....» κλπ.

Στὶς 21 Αὐγ. συνεχίζει ὁ κριτικὸς στὰ «Ν. Γ.» τὰ δίκαια ἐγκώμιά του γιὰ τὴν «ἐμπνευσμένη ἐκτέλεση», καμμιὰ ὅμως ἐπανόρθωση ἢ διόρθωση δὲν κάνει γιὰ τὴν τάχα «παραστατικὴ ἐκτέλεση τοῦ στίχου», οὔτε γιὰ τὴν «Ἰυγγα» ποὺ τὸν ἀπροσδόκητο γιὰ μᾶς τοὺς ἄλλους συμβολισμὸ τῆς καὶ χαρακτηρισμὸ της.

Στὶς 28 Αὐγ. τοῦ παρατηρῶ: «Τὸ σκούξιμο τῆς κουκουβάγιας ΔΕΝ ἦταν οὔτε ἐπινόηση, οὔτε «παραστατικὴ ἐκτέλεση» ΚΑΝΕΝΟΣ ΣΤΙΧΟΥ. Δὲν τὸ ἔκαμε ΚΑΝΕΝΑ τεχνικὸ ὄργανο. "Ετυχε μιὰ στιγμὴ νὰ λαλήσει μιὰ κουκουβάγια». Καὶ «Ἰυγὲ δὲν εἶναι νυχτοπούλι — παρὰ γλυκὸ πουλάκι... ποὺ τὸ μεταχειρίζονταν οἱ ἀρχαῖοι σὲ μαγικὰ φίλτρα. Γι' αὐτὸ μεταφορικῶς «ἰυγὲ» σημαίνει «φίλτρον, πόθος, μεγάλη ἀποθυμιὰ» κλπ.

Στὶς 4 Σεπτ. ὁ κριτικὸς σαρκαστικώτατος: «Μεγάλη ἀνακάλυψη! Ὁ κ. Π. ἐπιμένει... γλυκύκας νὰ μᾶς κομίζει!... Ἡ ἀποκατάσταση αὐτὴ ἔγινε πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Γάλλους... Ὁμολόγησαν ὅτι ἦταν τυχαία σύμπτωση».

Καὶ ἀμέσως (καταμρώνοντας): «Σὰν ἄκουσα στὴν παράσταση τὸ θλιβερὸ αὐτὸ λάλημα τῆς κουκουβάγιας, γύρισα... καὶ τοῦ εἶπα: «Γιὰ λέγουν ὅλα τὰ κείμενα τοῦ Αἰσχύλου, — καὶ ὁ παλαιὸς Σχολιαστὴς στὸ Μεδίκειο Κώδικα τὴς Φλωρεντίας ἐρμηνεύει: «Τοῦτὸ φησιν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν χορόν, ὅτι ἰυγγα καὶ φιλίαν καὶ ἠδονὴν τῶν ἀγαθῶν ἑταίρων μοι Περσῶν ὑπομιμνήσκει» — καὶ ὁ Νεόφυτος ὁ Δούκας ἀρχαστὶ παραφράζει: «οὗ ἔχω πόθου πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτου ὑπόμνησάς με ἤδη»— καὶ ὁ Γάλλος Ρ. ΜΑΖΟΝ στὴν τόσο τέλεια πανεπιστημιακὴ του ἔκδοση (1931) μεταφράζει :

«Oui, tu réveilles en moi la nostalgie de mes preux compagnons»

—καὶ οἱ κακόμοιροι οἱ Γάλλοι φοιτητὲς παραφράζοντας τὴ φράση, γιὰ νὰ τὴν ταιριάξουνε ἀπάνω στὴν ἀρχαία προσῳδία, μουσικὰ τραγουδήσανε :

— «Tu réveilles le souvenir de mes compagnons d'armes.»

* * *

2. Στὶς 21 Αὐγ. ὁ κριτικὸς: «Κατόρθωσαν δημιουργῶντας μιὰ θρησκευτικὴ τελετὴ ΒΑΡΒΑΡΙΚΗΣ μορφῆς...». Ἡ ὅλη τελετὴ δημιουργήθηκε... μέσα στὴν ἔξοχὴν ΒΑΡΒΑΡΙΚΗ τῆς μορφῆ... Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὕφους μὲ τὶς βαρειὲς καὶ ΒΑΡΒΑΡΙΚΕΣ σὲ ΗΧΟΥΣ λέξεις τοῦ κειμένου: βάρβαρα, βάγματα, βοάσω...». Δηλαδὴ τρεῖς (ἀριθ. 3) φορὲς ἡ σημασία «ἄγριος, ἀπολίτιστος, ἄξεστος».

Στὶς 4 Σεπτ. ὁ ἴδιος κριτικὸς εἰρωνικώτατα: «Ὁ κ. Π. παίρνει τὸν κόπο νὰ μὲ διδάξει (κλπ. γιὰ τὴ λ. βάρβαρος καὶ τὴν τέτοια σημασία τῆς). Ἀλλὰ τί σχέση ἔχουν αὐτὰ μὲ τὰ γραφομενά μου; Ποῦ εἶδατε στὴν κριτική μου νὰ δίνω τέτοια σημασία; Τίποτ' σὸν τὸ μειρακιῶδες;...».

Τὴν ἀπάντηση τὴν εἶχε δοσμένη ὁ ἴδιος κ. κριτικὸς ἐκ τῶν προτέρων γιὰ τὸν ἑαυτό του ποὺ νοῦλζει «βάρβαρος» ὡς καὶ τὰ εὔηχα καὶ σεμνὰ δωρικὰ τῆς τραγωδίας.

* * *

3. Στὶς 28 Αὐγ. Ἐγώ: «Χαράσσεται πέδον» διόλου δὲ σημαίνει «σέρνονται χάμου» παρὰ πὼς «σκίζεται τὸ ἔδαφος» γιὰ ν' βγεῖ τὸ εἴδωλο τοῦ Δαρείου.

Στὶς 4 Σεπτ. πάντα σαρκαστικώτατος ὁ κ. κριτικός: «Ὁ κ. Π. ἐξανα πάνοντάς μ ο ε Από τὸ αὐτὶ, μὲ ὁ.φος κατηγορηματικὸ μᾶς λέει «κλπ.)... Καὶ ἀπαντᾶμε :

α') Ἀπ' ὅ,τι γράφεμε δὲν φαίνεται ὅτι ἀποδεχόμαστε αὐτὴ τὴν ἐρμηνεία α

ΤΟ ΞΕΝΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΑΙΣΑΡ ΜΠΙΡΟΤΩ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ Κ. ΝΙΚΟΥ ΛΟΥΡΩΤΟΥ — **ΤΟΥ ΟΝΟΡΕ ΝΤΕ ΜΠΑΛΖΑΚ**

Τις χειμωνιάτικες νύχτες ὁ θόρυβος στὴν ὁδὸ Σαὶντ-Ὀνορὲ δὲ σταματᾶει οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή. Μόλις πάψουν τ' ἁμάξια ποὺ γυρίζουν ἀπ' τὴ θεάματα καὶ τοὺς χορούς, ἀρχίζουν γ' ἀκούγονται οἱ σοῦστες τῶν μανάβηδων ποὺ πηγαίνουν στὴ λαχαναγορά. Καὶ μιὰ νύχτα, ἀκριβῶς κείνη τὴ στιγμὴ ποὺ ξεφυγάει τῆς μιᾶς ὀρχήστρας ἡ συμφωνία γιὰ ν' ἀοχίσει ἡ ἄλλη, τινάχτηκε τρομαγμένη πάνω ἀπ' τὸ κρεββάτι της ἡ γυναῖκα τοῦ Καίσαρα Μπιροτό, τοῦ ἀρωματοπώλη τῆς πλατείας Βαντῶν. Τὸ ἀπότομο ξύπνημά της τὸ εἶχε προκαλέσει ἕνα τρομερὸ ὄνειρο. Μὰ γιὰ σκεφτεῖτε: Εἶδε τὸν ἑαυτό της δικό! Ἔτσι ποὺ σᾶς τὸ λέω. Ὁ ἴδιος της ἑαυτὸς παρουσιάστηκε στὸ κατῶφλι τοῦ μαγαζιοῦ τους, τυλιγμένος μὲ κουβέρτα, κι' ὁ ἄλλος ἦταν ἐκεῖ καθισμένος, ὅπως πάντα, στὴν πολυθρόνα τοῦ τιμητίου. Ἡ πρώτη ἀπλωνε τὸ στεγνὸ καὶ ζαρωμένο της χέρι καὶ γύρευε ἐλεημοσύνη κι' ἡ δεύτερη κάτι τῆς ἔλεγε. Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ ἀνειρεύεσαι πὼς ἔσσαι ζητιάνος καὶ γυρεύεις βοήθεια ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου — πῶω μου σ' ἔχω. Σατανᾶ!

Κούος Ἰδρώτας τὴν ἔλουσε τὴν καϋμένη τὴν κ. Μπιροτὰ κι' ἄπλωσε ἀσυναίσθητα τὸ χέρι της δίπλα, Ἀλλὰ βιαιος γιὰ τὸ κεφάλι τοῦ ἀντρός της, ἀκούπησε στὸ κρύο ποσκέφαλο. Ὁ φόβος της τότε μεγάλωσε τόσο, ποὺ ἀπολιθώθηκε πάνω στὸ κρεββάτι. Ἡ φωνὴ κολλοῦσε στὸ λαρύγγι της, ἡ καρδιὰ της χτυποῦσε σὰν ἀλεκφασμένη, τὰ χέρια της παράλυτα, τὰ μάτια της καρφωμένα στὴν κουρτίνα τοῦ κρεββατιοῦ καὶ τὸ κορμί της λουσμένο ἀπ' τὸν ἰδρῶτα. Γιὰ λίγες στιγμές, τῆς ἤταν ἀδύνατο νὰ κουνήσει καὶ τὸ δαχτυλάκι της ἀκόμα. Μονάχα ἀπ' τὸ μυαλὸ της περνοῦσαν μὲ ξεφρεσιασμένη γρηγοράδα τὰ πιὸ παράξενα πράγματα:

— Γιὰ ποιὸ λόγο λείπει ἀπ' τὸ κρεββάτι ὁ Καίσαρας; Μήπως τὸν χάλασε τὸ πολὺ βυδιό; Μὰ ἀν ἤταν ἄρροστος, δὲ θὰ μὲ ξυπνοῦσε; Δέκα ἐννιὰ χρόνια κοιμόμαστε στὸ ἴδιο κρεββάτι καὶ ποτὲ δὲν ἔφυγε, χωρὶς νὰ μοῦ μιλήσει. Νὰ, τότε, ποὺ πήγαινε νὰ ξευχτήσει στὴ φρουρά. Πλάγιασε ὅμως μαζί μου χτὲς τὸ βράδυ; Μὰ νὰ. Θεέ μου, τί χαζὴ ποὺ εἶμαι.

Πάνω ὀτὸ ψαξίλάρι, ὁ σκοῦφος τοῦ Καίσαρα, εἶχεν ἀκόμα τὸ σχῆμα τοῦ κεφαλιοῦ.

— Π·θαυε λοιπόν; Σκοτώθηκε: Μὰ γιατί; ἐξακολούθησε νὰ σκέφτεται ἡ κ. Μπιροτὰ. Δυὸ χρόνια τώρα, ποὺ γύνμκε πάεεδρος, κατάντησεν ὅλοσδιόλου ἀλλοιότικος. Μὲ κάνει αὐτὸς γιὰ τέτοιες δουλειές; Τὸ μαγαζὶ πάει καλά, ἀφοῦ μοῦ χόρισε προχτὲς τὸ μεταξωτὸ σάλι. Μπορεῖ ὅμως καὶ νὰ πηγαίνει ἀσκημα. Μὰ θὰ τὸξερα. Ἀλλὰ μπά, ·ποῦ μπορεῖς νὰ καταλάβεις τί κρύβει στὸ μυαλό του ἕνας ἄντρας; Καὶ μιὰ γυναῖκα τὸ ἴδιο. Ἡ ἐξοπαλὴ ὅμως ἔφτασε στὶς πέντε χιλιάδες σήμερα. Κι' ·ὅστεσα, ἕνας πάρεδρος δὲν πάει νὰ σκοτωθεῖ, γιατί τὸν ξέρει καλὰ τὸ νόμο. Μὰ τότε ποῦ εἶναι ;

·Ἀδύνατο καὶ τὸ χέρι της ν' ἁπλωθεῖ καὶ νὰ τραβήξει τὸ κορδόνι τοῦ κουδουνιοῦ. ·Ἐνόμισε μονάχα πὼς φώναξε μὲ δλη της τὴ δύναμη: «Μπιροτὰ», σ·τ' ἀλήθεια ὅμως οὔτε κἀν τὴν ψιθύρισεν αὐτὴ τὴ λέξη. Μονάχα ποὺ ἐξακολούθησε νὰ σκέφτεται.

— Μήπως ἔχει ἐρωμένη; Μπά, μ· ἀγαπᾶει τόσο πολὺ καὶ τὸν δέρνει τέτοια κουταμάρα, ποὺ τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ κάνει τέτοιες βρωμοδουλειές. Μὴ δὲν εἶπε στὴν κ. Ρογκὲν, πὼς οὔτε μὲ τὴ σκέψη του δὲ μ' ἔχει ἀπατήσει ὡς τώρα; Αὐτὸς εἶναι ἡ ἴδια ἡ τιμιότητα. Ποιὸς ἄλλος θὰ μπορέσει νὰ πάει στὸν Παοοθέεισο ἀν δὲν πάει αὐτός; Ὁ πνευματικὸς του ποτὲ δὲν τοῦβαλε τὴν παραμικρὴ τιμωρία. Στὴν ἐκκλησία πηγαίνει τακχτικὰ κάθε πρωί. Πῶς μπορεῖ λοιπὸν νἀχει ἐρωμένη; Ἡ ἔξχασα πὼς ξεμακραίνει τόσο λίγες ὧρες ἀπ' τὴ φουστάνια μου, ποὺ πολλὲς φορὲς τὸν βαρυ·ιαι; Μὰ εἶναι βέβαιο πὼς μ' ἀγαπᾶ πιὸ πολὺ κἀπὸ τὰ μάτια του. Ποτὲ δὲ σκέφτηκε τίποτε, χωρὶς νὰ μοῦ τὸ πεῖ.

"Ἐστριψε μὲ κόπο τὸ κεφάλι κι' ἔριξε μιὰ φοβισμένη ματιὰ στὸ δωμάτιο ποὺ ἤταν γεμάτο ἀπὸ παράξενους ἰσκιους. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τῆς φάνηκε πὼς εἶδε μιὰ λάμψη στὴ διπλανὴ κάμαρα κι' ἀμέσως ἀπ' τὸ μυαλό της πέρασαν ἡ ἰδέα τῆς πυρκαγιᾶς.

"Ὅταν ὅμως θυμήθηκε τὴν εἰσπραξη τῆς προηγούμενης μέρας, ἤρθαν στὴ σκέψη της οἱ κλέφτες καὶ τινάχτηκεν ἀπάνω τρομαγμένη γιὰ νὰ βοηθήσει τὸν ἄντρα της, ποὺ τὸν ἐνόμιζε νὰ χτυπιέται μὲ τοὺς δολοφόνους.

— Μπιροτώ! Καίσαρα! κατώρθωσε στὸ τέλος νὰ φωνάξει γεμάτη ἀγωνία κι' ἔτρεξε πρὸς τὰ ἔξω.

"Ἀνοίγοντας τὴ μεσιανὴ πόρτα, εἶδε τὸν ἀρωματοπώλη στὴ μέση τοῦ διπλανοῦ δωματίου νὰ μετράει τὸν

Ὁ Μπαλζάκ

ἀέρα μὲ μιὰ πῆχυ. Κι' ἤταν φαίνεται τόσο ἀπορροφημένος ἀπ' αὐτὴ τὴ δουλειά, ποὺ δὲν αἰσθανόταν καθόλου πὼς αἰ γάμτες του, ποὺ ἦ πρᾶσιυη ψυχτικιά· τοῦ δὲν ἔφτανε νὰ τὶς σκεπάσει, ἤταν κατακόκκινες ἀπὸ τὸ κρύο. Κι' ὅταν πάλι ἐγύρισε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε: «Καλά γτέ, τί ἔπαθες καὶ φωνάζεις», εἶχεν ἕνα ἔβρος τόσο ἀπροβλεκψιμένο, ποὺ ἡ γυναῖκα του ἔπιπξε τὰ γέλια.

— Μὰ τὸ Θεό, Καίσαρα, ὡραῖα τὰ καταφέρνεις, ποὺ εἶπε κατόπιν. Πῶς μ' ἀφίνεις ἔτσι μονάχη χωρὶς νὰ μοῦ μιλήσεις; Παρὰ λίγο νὰ πεθάνω ἀπ' τὸ φόβο μου. Δὲν ἤξερα τί νὰ φανταστῶ. Μὰ τί πῆγες καὶ σταμάτησες μέσα στὰ ρεύματα νὰ πάρεις κάνα συνάχι; Μ' ἀκοῦς ποὺ σοῦ μιλῶ ἢ ὄχι ;

— Σ' ἀκούω, γυναῖκα. Ἐδῶ εἶμαι, ἀπάντησε ὁ Μπιροτὼ γυρίζοντας ξανὰ στὸ δωμάτιό τους.

— "Ελα λοιπὸν νὰ ξεστοθεῖς καὶ πές μου τί ἰδιοτροπία ἤτανε κι' ἡ ἀποψινή σου; τοῦ εἶπεν ἡ Κονστάνς καὶ ἔπιασε τὴ φωτιά. Ἐγὼ ἐξεπλάγιασα. Τί βλάκας ποὺ ἤμουνα νὰ σηκωθῶ μὲ τὸ πουκάμισο. Φοβήθηκα ὅμως ἀληθινὰ πὼς σὲ σκότωσαν.

·Ο ἀρωματοπώλης ἀκούμπησε μηχανικὰ τὸν κηροστάτη πάνω στὸ τζάκι, τυλίχτηκε καλὰ μὲ τὴ ρόμπα του κ' εἶπε στὴ γυναῖκα του, ἐνῶ τῆς ἔβινε ἕνα φανελλένιο ζυπόνι.

— Πάρε, χρυσή μου, νὰ τυλιχτεῖς —ἐξκοσιδύο ἐπὶ δεκαοχτώ, ξανάρχισε ἀμέσως τοὺς λογαριασμοὺς του, μὰ βέβαια, δὲ χωράει κουβέντα πὼς μπορεῖ νἄχουμε ἕνα σαλόνι πρώτης τάξεως.

— Νάτα μας. Αὐτὸ μᾶς ἔλειψε τώρα. Τὸ κατάλαβες Μπιροτὸ πὼς τἄχεις χαμένα; "Ὀνειρεύεσαι ἢ παραμιλᾶς;

— "Ὀχι, γυναῖκα, λογαριάζω.

— Κουτοαμάρες. Μποροῦσες ὅμως, μοῦ φαίνεται, νὰ περμένεις νὰ ξημερώσει πρῶτα, τοῦ εἶπε ἡ γυναῖκα του, πηγαίνοντας ἡ ἀνοίξει τὴν πόρτα τῆς κάμαρας ποὺ κοιμότανε ἡ κόρη τους. Ἡ Ρηνοῦλα κοιμότανε. Ἐαναοεῖπε γυρίζοντας στὴ θέση της, καὶ δὲ μᾶς ἀκοῦει. Γιὰ μλῆησε λοιπόν, τί ἔπαθες κι' ἐβρυκολάκιασες ἀπόψε ;

— Πρέπει νὰ δώσουμε γορό.

— Νὰ δώσουμε χορό; "Ἐυεἰς; Μὰ τὴν πίστη μου, ὀνειρεύεσαι.

— Δὲν ὀνειρεύοιαι καθόλου, γυναῖκα. "Ἀκουσέ με καλά. Ποέπει νὰ ζαῦμε πάντα κατὰ τὴ θέση μας. Ἡ κυβέρνηση μᾶς ὑποστήριξε καὶ εἶμαι φίλος της. Εἶμαστε ὑπογοεσμένοι νἀ καταλαβαίνουμε τὰ πνεῦμα τῆς καὶ νὰ ἐκτελοῦμε τὶς ἐπιθυμίες της. Ὁ δοῦκας ντὲ Ρισελιέ ἐλευθέρωσε τὴ Γαλλία ἀπ' τὸ ζυγὸ τοῦ καταχτητῆ. Καὶ σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τοῦ κ. Βιλλαρντιέρ, οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Παρισιοῦ πρέπει νὰ τὸ γιορτάσουν αὐτό, καθένας ὅπως μπορεῖ. "Ας δείξουμε κι' ἐμεῖς τὸν πατριωτισμό μας, μὲ τέτοιο τρόπο, ποὺ νὰ σκάσουν ἀπ' τὸ κακό τους οἱ δῆθεν φιλελεύθεροι, οἱ καταρραεῖνοι αὐτοὶ ραδιοῦργοι. "Ε; Νομίζεις πὼς δὲν ἀγαπῶ ἐγὼ τὸν τόπο μου; Τὸν ἀγαπῶ καὶ θέλω νὰ δείξω στοὺς φιλελεύθερους, τοὺς ἐχθροὺς μου, πὼς ἀγαπῶντας τὸ βασιλέα σου ἀγαπᾶς τὴ Γαλλία

— Πιστεύεις λοιπὸν πὼς ἔχεις ἐχθροὺς, καλὲ μου Μπιροτώ ;

— Μὰ καὶ βέβαια, γυναῖκα, πὼς ἔχουμε ἐχθροὺς. Οἱ μισοί, ἀπ' ὅσους μᾶς κάνουν τὸ φίλο στὴ γειτονιά εἶνε ἐνθροί μας. "Ὀλοι τους λέ·νε: «Ὁ Μπιροτὸ πάει καλά. Δὲν ἔχει καμμιὰ ἀξία κι' ὅλοι εἶναι πάαεδρος. Σὲ δ,τι κι' ἂν δοκιμάσει πετυχαίνει». "Ἐγὼ ὅμως θὰ τοὺς κάνω ν' ἀνάψουν πεεισσότεοο. Καί, μάθε πρῶτα - πρῶτα πὼς εἶμαι ἱππότης τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς. Χτὲς ὀπογρὰ φτηκε τὸ Διάταγμα ἀπ' τὸ Βασιλέα.

— "Ω, μὰ τότε, ἀνεροῦλη μου, πρέπει νὰ τὸν κάνουμε τὸ χορό, εἶπε ἡ κ. Μπιροτώ, κατασυγκινημένη. Τί ἔκαμες ὅμως γιὰ ν' ἀποχτήσεις τὸ παράσημο αὐτό ;

— Χτὲς ποὺ μοῦ εἶπε τὸ νέο αὐτὸ ὁ κ. Βιλλαρντιὲρ, ἐξακολούθησεν ὁ Μπιροτὸ λιγάκι στενοχωρημένος ἀπ' τὴν ἐρώτηση, ἀναρωτήθηκα κ' ἐγὼ ποιοί νὰ ἦσαν ἄραγες οἱ τίτλοι μου. Γυρίζοντας ὅμως τὸ σπιτὶ κατάλαβα πὼς ἡ κυβέρνηση ξεχάσε. Πρῶτα-πρῶτα εἶμαι βασιλικὸς κ' ἐπληγῆκα ἀπ' τοὺς ἐπαναστάτες στὰ 89. Καὶ δὲ μπορεῖς νὰ πεῖς πὼς δὲν εἶσαι κάτι δίκαιο γιὰ τὴ ὑπερασπίσεις τὸ βασιλέα σου. "Ὑστερα εἶμαι ἔνορκος καὶ πάρεδρος. Ἡ κυβέρνηση δίνει ἑξοσερὰ παράσημα τὸ γρόνο στὸ δημοτικὸ συμβούλιο τοῦ Παρισιοῦ. Καὶ τώρα, γιὰ τὶς πολλὲς ὑπηρεσίες ποὺ ἔχω προσφέρει στὴν πατρίδα φιλοτιμήθηκαν καὶ μὲ εἶχαν πρῶτο στὸν κατάλογο. Τὸ ἔξρεις πὼς μονάχα ἐμεῖς ἔχουμε τὴ συνταγὴ τῆς πούντρας τῆς μακαρίτισσας βασίλισσας, τῆς ἀδικοκατοιμένης μας μεγαλειοτάτης.

·Ο ἄμιαοχος μὲ ὑποστήριξε πάρα πολύ. Τί νὰ κάνω; Ὁ βασιλέας μοῦ δίνει τὸ παράσημο χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζει, κι' ἐγὼ ὅμως δὲ μπορῶ νὰ μὴν τὸ δεχτῶ γιατὶ θὰ ἤτανε ἐλειψη σεβασμοῦ. Μήπως ἤθελα ἐγὼ νὰ εἶμαι πάρεδρος; Κι' ὅστερα, γυναῖκα, μιὰ καὶ στὸ σπίτι μας φυσᾶει ὁ ἄνεμος τῆς εὐτυχίας, κατὰ πόιο λέει κι' ὁ θεῖος σου ὁ Πυγεοὸ ὅταν εἶναι στὰ κέφια του, θέλω νὰ τὰ τακτοποιήσουμε ὅλα, σύυφωνα μὲ τὴν ὁρθὴ κοινωνικὴ μας θέση. Κι' ὅστερα ἐσὺ θαρρεῖς πὼς ἕνας πολίτης ἐξεπλήοωσε τὸ χρέος του γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὸ νὰ πουλάει μυοωδικὰ εἴκοσι χρόνια σὲ κείνους ποὺ τὰ ἀγόραζαν; Λοιπὸν ὄχι. Ἀφοῦ τὸ κράτος ζητᾶει τὰ φῶτα μας, θὰ τοῦ τὰ δώσουμε. Μήπως ἔχεις δρεξὴ νὰ κάθεσαι πάντα μπροστὰ στὸ ταμεῖο; Δόξα σοι ὁ Θεὸς μοῦ φαίνεται πὼς πατασκόθησες. Ὁ γορὸς θὰ εἶναι γιὰ ποτὸ κι' ἀπὸ ὅλο ὁ κόσμο, ἡ νοιτὴ καὶ μιᾶς δικῆς μας χαρᾶς. Βέβαια. ἀφίνουμε γειὰ στὸ μικροεμπόριο. Θὰ κάψουμε τὴν ταμπέλα τῆς ὁδὸς Ρὸ Βασὶ καὶ τὴν ἄλλη ποὺ λέει ΚΑΙΣΑΡΑΣ ΜΠΙΡΟΤΩ, ΕΜΠΟΡΟΣ ΑΡΩΜΑΤΩΝ. ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΡΑΓΚΟΝ καὶ θὰ ἀτιάξουμε μιὰ κοινοπραγία ποὺ θὰ γράφει ἕνα ἀκέτο ΑΡΩΜΑΤΟΠΩΛΕΙΑ με γοντοὰ γουσᾶ νοάμματα. Θὰ ἐνκαταστήσουμε στὸ Ἰνδίανειο τὸ γραφεῖο, τὸ ταμεῖο κ' ἕνα διοφόρο γραφειάκι γιὰ σ'να. Τὸ παλιὸ μαγαζὶ μας θὰ τὸ κάνουμε ἐπαρτεζάτο καὶ κουλίνα. Νὰ κ·ἀ·ἀοῦμε ἕνα ὄστρεα τὸ πρῶτο πάτωμο τοῦ διπλανοῦ σπιτιοῦ. Νὰ ἀνοίξουμε δεκάτο δωμάτιο δικό σου καὶ γυναῖκάρα δικό σου καὶ δωμάτιο τῆς Ρηνοῦλας. Τὰ κορίτσι ποὺ θὰ πάρουμε γιὰ τὸ ταμεῖο καὶ ποὺ θὰ εἶναι ἡ πρώτη μας ὑπάλληλος, κοθὼς κι' ἡ καμαριέρα — μάλιστα κυρία Μπιροτώ, θὰ ἔχετε καὶ καμαριέρα — λοιπὸν, αὐτὲς θὰ μένουν στὸ δεύτερο. Στὸ τρίτο θὰ εἶναι ἡ κουζίνα, ἡ μαγείρισσα κι' ὁ ὑπηρέτης. Στὸ τρίτο θἄχουμε τὸ μαγαζὶ γιὰ μποτίλιες, κρύσταλλα καὶ πορσελάνες. Τὸ ἐργατικὸ θὰ εἶναι στὴ σοφίτα. Οἱ διαβάτες δὲ θὰ βλέπουν πιὰ τοὺς ἐργάτες μας μὲς τὸ δρόμο νὰ πολλάνε ἐτικέτες, νὰ κάνουν δέματα, νὰ σφραγίζουν μποτίλιες. Καλὸ αὐτὸ γιὰ τὴν ὁδὸ Ντενίς. Ἡ ὁδὸς Σαὶντ-Ὀνορὲ ὅμως; Τί γίνεται μ' αὐτήν; Καὶ ξέρεις πὼς τὸ μαγοζὶ μας πρέπει νὰ μοιάζει μὲ σαλόνι. Μὰ γιατί σοῦ φαίνουνται παράξενα ὅλα αὐτά; Μήπως ἐμαστε οἱ μόνοι ἀρωματοπώλες ποὺ μᾶς κάνουν αὐτὲς τὶς τιμές; Δὲν ξέρεις κ' ἄλλους, ἐμπόρους μουστάρδας καὶ ξυδιοῦ ποὺ διατάζουν στὴν ἐθνικὴ φρουρὰ καὶ τοὺς βλέπουν μάλιστα μὲ πολὺ καλὸ μάτι στὸ παλάτι; Ἀς κάνουμε λοιπὸν κ' ἐμεῖς τὸ ἴδιο. Ἀς μεγαλόσουνε τὸ ἐμπόριό μας καὶ κοντὰ σ' αὐτὸ ἄς ἀριστοβοῦμε στὴν ψηλότερη κορφὴ τῆς ἀριστοκρατίας, μιὰ καὶ ἀξίζουμε γιὰ νὰ τὴ φτάσουμε.

— Λοιπὸν Μπιροτὸ, ξέρεις τί σκέφτομαι ποὺ σὲ ἀκούω; Πῶς βάζεις τὸ κεφάλι σου ἐκεῖ ποὺ δὲ χωράει. Θυμάσαι τί σοδᾶχ πεῖ ὅταν θέλανε νὰ σὲ κάμουν δήμαχο; Πρῶτα ἡ ἡσυχία σου! «Ἐοῦ ἐἶσαι καμαιμένος, θυμᾶσαι ποὺ στάχυα πεῖ καὶ τότε, τὸ πολὺ-πολὺ γιὰ νὰ βγαίνεις περίπατο μὲ τὴ γυναῖκα σου κἀν τὴν Κυριακή. Δὲν ἔχεις γεννηθεῖ γιὰ ἀξιώματα. Θὰ σὲ κατασταρέψουν». Δὲ μ' ἀκουσες καὶ νὰ ποὺ ἤρθε ἡ καταστροφή μας. Γιὰ νὰ κάνεις τὸν κομματάρχη χρειάζουνται παράδες. "Ἐγεις; Καὶ θὲς νὰ κάψεις τὴν ταμπέλα ποὺ μᾶς ἐκόστισεν ἑξακόσια φράγκα. "Αφησε τὴς αὐτὲς τὶς δουλειὲς γιὰ κείνους ποὺ θέλουνε δόξες. "Οποιος ζυγώνει στὴ φωτιὰ καίγεται, δὲν τὸ ξέρεις; Ἡ πολιτικὴ εἶναι φωτιὰ τὴ σήμερον ἡμέρα. Δὲν ἔχουμε ἑκατὸ χιλιαδοῦλες φράγκα στὴν Τράπεζα, χὰρια τὴ συμμαγιὰ τοῦ αὐγαζεῖοῦ μας; "Αν θὲς νὰ μεγαλώσεις τὴν περιουσία μας, γιατὶ δὲν κάνεις ὁ,τι ἔκαμες καὶ στὰ 1793; Σήμερα οἱ μεταχχὲς ἔχουνε ἐξθρυνηταδοῦ φράγκα. "Αν ἀγοοάσεις μετοχὲς ἀξίουμε βέκα χιλιάδες ἀρόνια εἰσόδημα καὶ δὲ θὰ στεναχωρηθοῦμε κἀι στὸ μαγαζί. Εὐκαιρία τώρα ποδχουν πέσει οἱ μετοχὲς γιὰ νὰ πωτρέψουμε τὴν κοροῦλα μας. Ἂς τὰ πουλήσουμε ἐπὶ τέλους ὅλα κ' ἄς πᾶμε νὰ κάτσουμε στὸ χωριό σου. Δεκαπέντε χρόνια, ἀπὸ τότε ποὺ παντρευτήκαμε δὲ μοῦ μιλοῦσες παρὰ γιὰ ἕνα μεγάλο χτῆμα ποὺ βρίσκεται ἐκεῖ κάτω, κοντὰ στὸ Σινόν, κ' ἔχει χωράφια, νερά, ἀμπέλια, σπίτια ποὺ δίδουν γίλια δουκάτα εἰσόδημα τὸ χρόνο καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ τ' ἀγοοάσουμε ἐξῆν. τα χιλιάδες φράγκα. Τί σοῦ κάπνισε «τῶρα ν' ἀνακατευτεῖς μὲ τὰ πολιτικά; Ἐεχνᾶς πὼς εἶσαι ἕνας ἀρόεωτοπώλης καὶ τίποτ' ἄλλο; Πρὶν κάξη χρόνια, ποὺ δὲν εἶχες ἀπολύψει ἀκόμα τὴν κ ρ έ μ α τ ο σ ο υ λ τ ά ν α ς καὶ τὸ ἀγ ν ε ρ ο κ α τ ᾶ τ ῆ ς φ α γ ρ ας, ἂν ἐρχότανε κόσποιος νὰ σοῦ πεῖ: «Ζοῦ δίνω λεπτὰ ν' ἀγοοάσεις τὸ χτῆμα στὸ Σιμόν» δὲ θὰ τρελλοκόσουνα ἀπ' τὴ χαρά σου; Νὰ μπορεῖς κῶρα νὰ τὸ πάρεις. Κι' ἀφοῦ σκέφτεσαι νὰ πετάξεις τὰ λεπτὰ σ' αὐτὸ ἀέρι, τὰ λεπτὰ αὐτὰ ποὺ κερδίσαμε μὲ τὸν ἱδρῶτα τοῦ πρωσώπου μας. Γιατὶ κουράστηκε ἡ ἐγὼ καθισμένη τόσα χρόνια στὸ μείο. Δὲν εἶνοι καλλίτερα νὰ φτρέψουμε τὴν κόρη μας μὲ ἕνα βολαιογράφο ἀπ' τὸ Παρίσι καὶ ζοῦμε ὀχτὸ μῆνες τὸ χρόνο στὸ νόν; Ἐκεῖ, γεροντάκο μου, θὰ εἶστε σὰν πρίγκηπες, ἐνῶ ἐδῶ χρειάμαστε ἑκατομμύρια γιὰ νὰ μᾶς κ· γαριάζουν λιγάκι.

— "Ολα αὐτά, γυναῖκα, τὰ ·ποέμενκ, εἶπεν ὁ Καίσαρας. Δὲν εἶμαι ὅμως βλάκας, ἔτσι ποὺ θαρρεῖς ἐγὼ νὰ ἀνεβῶ στὴ κορφὴ τῆς κοινωνίας. Ἐγὼ ἐἶμαι μιαρὴ ἐγὼ ἀρκετοὺς ἐπιφανοὺς καὶ ἀπὸ τὴν κοσμικὴ πλευρὰ ν' ὑστερεῖ ἀπὸ ἄλλες πόλεις.

"Οποιος συμβαίνει σὲ κάθε ἐπαρχιακὴ πόλη, ἔτσι κι' ἐδῶ, ἀν ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξη δὲν λείπει ὁλότελα, πάντως θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς πιὸ πολλοὺς πολιτισμένους τὴ ἀπόσταση τῆς πατρίδος μου, ποὺ ἀν εἶναι μιαρὴ ἐγὼ ἀρκετοὺς ἐπιφανοὺς καὶ ἀπὸ τὴν κοσμικὴ πλευρὰ ν' ὑστερεῖ ἀπὸ ἄλλες πόλεις.

"Οποιος συμβαίνει σὲ κάθε ἐπαρχιακὴ πόλη, ἔτσι κι' ἐδῶ, ἀν ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξη δὲν λείπει ὁλότελα, πάντως θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς πιὸ πολλοὺς πολιτισμένους τὴ ἀπόσταση τῆς πατρίδος μου, ποὺ ἀν εἶναι μιαρὴ ἐγὼ ἀρκετοὺς ἐπιφανοὺς καὶ ἀπὸ τὴν κοσμικὴ πλευρὰ ν' ὑστερεῖ ἀπὸ ἄλλες πόλεις.

Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἐπιφανεῖς ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν ἀριστοκρατία καὶ τὴ μεγάλη ἀστικὴ τάξη. "Ακουσε με καλά. Ὁ "Αλλέτρος Κράτα εἶναι πρώτης τάξης γοαμπρὸς γιὰ τὴν κόρη μας καὶ ἀγοοάσει τὴ θέση τοῦ Ρογκὲν. Ἡ μίζεις ὅμως πὼς θὰ μείνει εὐχαοιστημένος μὲ τὶς ἑκατὸ χιλιάδες ποὺ δίνουμε στὴν κόρη μας; Ἡ μὴν ξεχνᾶς πὼς δὲν ἔχουμε ἀλλοῦ πτᾶ οὔτε γιὰ νὰ γυρίσουμε τὸ ἀγοοάζι. "Ε, λοιπὸν ἑκατὸ χιλιάδες φράγκα ἢ ὀχτὼ χιλιάδες φράγκα ἀόδημα δὲ φτάνουν γιὰ ν' ἀγοοασεῖς ἡ θέση τοῦ Ρογκὲν. Ὁ νεαρὸς ἀγοαστὴς, ὅπως κι' ὅλος ὁ κόσμος, ἡ νομίζει πολὺ πλουσιώτερους ἀπ' ὁ εἶμαστε. "Αν ὁ σπεγγοοεμένος πατέρας του δὲν πουλήσει μεγάλο μέρος τῆς περιουσίας καὶ οἱ βροχὲς ἔχουν σοβαρὸ τὸ εἰκονογραφημένο σουβενὶρ ποὺ ἐφούσκωσαν καὶ ἀχιοαν μάκρα τὸ ἀφεντικό. Ἡ καταστροφὴ τῶν ἐγγοοαφιῶν εἶναι βέβαια ἀκόμα στὴν ἀρχή, ἀλλὰ δὲν θὰ περάσουν παρὰ λίγες ἑβδομάδες καὶ οἱ παλλιτεκνάς εἰκόνες δὲν θὰ ὑπάρχουν πιά. Ἀλλὰ τὶς ἄλλες τοιγοοαφίες κινδυνεύει νὰ καταστραφεῖ σύντομα καὶ ἕνα μέρος τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ ἡ κατοχὴ τῆς μονῆς αὐτῆς ἀπὸ τὸ βουλία: Ἀρκεῖ νὰ ἀναλάβουν λίγοι μῆνες ὥρισμένη πρωτοβουλία καὶ οἱ ἄλλοι θὰ ἀκολουθήσουν. Μὲ ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ μεγάλη ἀρρώστεια τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας : ἡ ἐ λ λ ε ι ψ η τ ῆ ς π ρ ω τ ο β ο υ λ ί α ς. Κ' αὐτό, ὡς ἕνα σημεῖο, διαιολογημένα, γιατὶ δίπλα σ' ἐκεῖνον ποὺ θ' ἀναλάβει κάποια πρωτοβουλία παραμονεύει ἡ κέρνεια. Ἡ κέρνεια, ποὺ κατερουλαγτεῖ νὰ τοῦ γιχτεῖ. Πῶς νὰ τολμήσει νὰ κάνει κάτι. Ἀπὸ σκέπεται πὼς τὴν ἐπομένη — καὶ ποιὸς ξέρει ἐσαιμε πότε — θὰ σχολιάζεται ἡ ἐνέργειά του αὐτή; Καὶ τὴν ἔλλειψη αὐτῆς τῆς πρωτοβουλίας τὴ διακρίνει κανεὶς σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἀκόμα καὶ στὰ πιὸ ἀσήμαντα πράγματα.

Κι' ὅμως —γιὰ νὰ ξαναφθοῦμε στὸν πνευματικὸ τομέα— ἡ πρωτοβουλία δὲν ἔλειψαν στὸ παρελθόν. Ὁ «Ὅμιλος Διανοουμένων καὶ Φιλοτέχνων Λαρίσης» μᾶς ἔδωσε στὴ λιγόχρονη δράση του θαυμάσια δείγματα τοῦ τί μποροῦν νὰ κάνουν λίγοι ἄνθρωποι ποὺ κινοῦνται ἀπὸ εὐγενικὰ ἰδεάτρια, ποὺ ζητᾶνε νὰ θέξουν τὴν καλλιτεχνικὴ χοροῦ ποὺ βρίσκεται σὲ κάθε ἄνθρωπο στὴν ὑποσυνείδητή της μορφή.

Μὰ ἡ ὡραία κείνη δουλειὰ σταμάτησε. Τὰ αἴτια πολλά, ποὺ δὲν θὰ τὰ ἐξετάσουμε σήμερα...

Σήμερα θὰ σταματήσουμε πιροστὰ σὲ μιὰ ἄλλη προσπάθεια: Ἡ ἐφημερίδα τῆς πόλης μας «Ἐλευθερία» ἀναγγέλλει πὼς θὰ βγάζει ξεχωριστὴ φιλολογικὴ σελίδα κάθε 15 ἡμέρες, στὴν ὁποία θέλει νὰ συγκεντρώσει ὅλη τὴν πνευματικὴ δημιουργία τόσο τῆς Λαρίσας, ὅσο καὶ τῆς Θεσσαλίας γενικά, δίνοντας μιὰ μεγάλη ὤθηση γιὰ πνευματικὴ κίνηση. Εὐχόμαστε ὁλόψυχα νὰ ἐπιτύχει ἡ κίνηση αὐτή. Καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τραβήξει καὶ νὰ συγκινήσει κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο καὶ ἰδιαίτερα τοὺς διανοούμενος, τόσο αὐτοὺς ποὺ μένουν ἐδῶ, ὅσο καὶ τῆς Ἀθήνας, ποὺ ἔχουν ὑποχρέωση ν' ἐνισχύσουν καὶ νὰ περιβάλουν μὲ πραγματικὴ ἀγάπη μιὰ τέτοια προσπάθεια...

Γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ καὶ μουσικὴ κίνηση — ποὺ εἶναι ἀρκετὰ ἀξιόλογη— θὰ μιλήσουμε στὴν ἄλλη μας ἀντιπροσωπεία.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΗΕΡΙΒΟΛΗΣ

ΛΕΣΒΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΣΤΣΕΝΚΟ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Λ. Κ.

Ὁ Νίτσε ἤταν πολὺ φανατικός, ἔπεφτε μὲ τὰ μοῦτρα στὴ δουλειά του καὶ ἀγηφοῦσε ὅλα τὰ ἄλλα. Οἱ ἀπεροδολές, οἱ ἀστόχαστες ἀκρότητες, τὸν ὑδηγήσαν στὴν ὑπερκόπωση, στὴν νευρασθένεια καὶ στὴν παραφροσύνη.

Δὲν εἶχε κανένα λόγο νὰ φτάσει σ' αὐτὰ τὰ χάλια. Λέγω καὶ ἐπιμένω πὼς δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη νὰ βασανίζει τὸ σῶμα του τόσον ἀδιάκοπα καὶ τόσο δάσβαρα. Ὅσο καὶ νάνει αὐτὸ θαρρῶ. δὲν μπορῶ παρὰ νὰ ἀποδώσω ὅλα αὐτὰ στὴ σχετικὴ του ἀμάθεια.

ΜΙΑ ΠΛΑΝΗ ΠΕΡΙ ΜΕΓΑΛΟΥΡΓΙΑΣ

Ἀλήθεια, ἐπιφρατεῖ ἡ γνώμη πὼς τὰ μεγάλα πράγματα δημιουργοῦνται σὲ μιὰν ἀρρωστη καὶ ἀνώμαλη κατάσταση.

Φυσικά, αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου σωστό. Συμβαίνει τὸ ἐναντίον· ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα δημιουργοῦνται μὲ ἀπόλυτη ὑγεία καὶ δύναμη. Ὑστερα ὁλοκλυδεῖ ἡ ἀντίδραση τοῦ ὀργανισμοῦ. Καὶ ἀν δὲ μεσολαβήσει κάποια διακοπὴ τῆς ἐργασίας, θέγουμε χρόνια ὁλόκληρα μιὰν ἀσθενική κατάσταση — πρᾶμα ποὺ τόσο συχνὰ παρατηροῦμε στοὺς μεγάλους ἀνδρες. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο ποὺ μᾶς κάνει νὰ νομίζουμε πὼς τὰ μεγάλα ἔργα δημιουργοῦνται ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σὲ ἀσθενική κατάσταση. Καὶ ὅμως ἡ κατάσταση αὐτὴ δχι μόνο δὲν ἀνυψώνει, ὅπως νομίζουνε μερικοί, τὴν ποιότητα τοῦ ἔργου, ἀλλὰ τὸ δίχως ἄλλο τὴν ἐξασθενεῖ.

Ἡ ἱστορία τῆς φιλολογίας ἀνακρέει πὼς τὰ ἐξοχότερα ἔργα δημιουργήθηκαν σὲ πλέρια ὑγεία. Καὶ τὰ ἔργα αὐτὰ πολλὲς φορὲς γεννήθηκαν ὄχι μέσα σεὶς τὰς ὀδύνας τῆς δημιουργίας, ἀλλὰ ἐτσοῦλα κ' ἀπάλαφρα, σὰν παιχνίδεια. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου σωστὰ ὅταν μερικοὶ τολμοῦν νὰ ὑποστηρίξουν πὼς τάχατες ὁ Νίτσε γιὰ νὰ δημιουργήσει ἔπρεπε νὰ προστρέξει στὴ ἀρρωστημένο του ἐκεῖνο κατάντημα.

Δὲν ἐχτιμᾶ τὴν ποιότητα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν μακρὴ ἢ σύντομη διάρκεια τῆς ζωῆς του. Ὑπάρχει πολλὲς φορὲς ζωὴ σύντομη ποὺνναι πολυτιμότερη ἀπὸ μιὰ ἑκατόχρονη ζωή. Πισστεύω ὅμως πὼς ἄν μπορέσουμε καὶ παρατένουμε τὴν ἀνώμαλη ποιότητα ζωῆ, ἡ ποιότητά της δὲ θὰ χάσει τίποτε.

Αὐτὸ δὲν τὸ κατώφθασε ὁ Νίτσε καὶ 11 χρόνια, τὰ πέρασε τρελλός.

ΟΙ ΠΡΩΙΝΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

Ἀρκετὰ μπλήσαμε γιὰ τὶς διάφορες ταχύτητες τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ γιὰ τὴ σημασία τους. Ὁ ἴδιος ὀργανισμὸς μπορεῖ νὰ δουλέψει μὲ μικρὴ καὶ μὲ μεγάλη ταχύτητα. Καὶ ἡ μεταδολὴ αὐτὴ, πολλὲς φορὲς, ἐξαρτάται ἀπὸ τοὺς νευρικοὺς ἐρεθισμούς. Ἡ νευρόβασση καὶ ἀναμιγκὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου φέρνει ἀνάλογα ἀποτελέσματα σὲ ὁλόκληρο τὸν ὀργανισμό.

Ἔνας ἐνγαίος νευρικὸς ἐρεθισμός, ταραχὴ ἢ ἔξαψη, λοξοδρομοῦν ἀμέσως τὸν ὀργανισμὸν ἀπὸ τὴ συνειδισμένη του δραδυπορία. Καὶ τὸ ἀφάδαρμα ποὺ μᾶς ἀναφέρουμε πιὸ κάτω εἶναι τρανὴ ἀπόδειξη πὼς ἡ σωματικὴ λειτουργία ἐξαρτᾶται κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο. Ἀλ' αὐτὸν ἐξαρτᾶται καὶ ἡ μικρὴ ἢ μεγάλη ταχύτητα τῆς σωματικῆς λειτουργίας.

Παραδέχονται πὼς βαθύτερος ὕπνος εἶναι ὁ πρωϊνός — ἀπὸ τὶς τρεῖς ὡς τὶς πέντε τὸ πρωί. "Ὅσοι ἐξέτασαν τὴν ἐγκεφαλικὴ λειτουργία, θρῆκαν, πὼς τὶς πρωϊνὲς ὧρες εἶναι ἐλάχιστοι οἱ γεγυκοὶ ἐρεθισμοὶ τοῦ ἐγκεφάλου· ὄνειρα καὶ διάφορες συμφορσεῖς.

Ἀλλὰ ἡ σπανιοτιὰ μᾶς πληροφορεῖ, πὼς ἀ' αὐτὲς ἀφοιδῶς τὶς πρωϊνὲς ὧρες, ἀνάλογοῦν οἱ περισσότεροι θάνατοι, καὶ μάλιστα θάνατοι γαλήνιοι καὶ ἀνώδυνοι. Δηλαδὴ μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε πὼς ἡ ἔλλειψη νευρικὼν ἐρεθισμῶν σὰ νὰ ἐλαττώνει τὴν ταχύτητα τῆς λειτουργίας, καὶ μερικὲς φορὲς ὅταν ὑπάρχει καὶ καμμιὰ ἄλλη πάθηση, μπορεῖ νὰ σταματήσει ὁλότελα τὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ.

Τὸ ἐναντίον, ἡ ὑψηλὴ ταχύτητα τῆς λειτουργίας τοῦ ὀργανισμοῦ προκαλεῖ καὶ ἐξῆγεί φαινόμενα ὅπως αὐτὸ ποὺ θὰ ἀναφέρουμε πιὸ κάτω.

Η «ΧΑΡΑ» ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Σ' ἕνα σοφὸ καὶ περίφημο βιβλίο γίνεται λόγος γιὰ τὸ «μυστηριώδες» ἐνθρώπινο ἐνστιχτο — γιὰ τὴ χαρὰ τῆς καταστροφῆς.

Καὶ ἀλήθεια, ἡ πρώτη ἐντύπωση εἶναι πὼς ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἰδιοτιτὰ νὰ χαίρεται ὅταν βλέπει καμμιὰ μεγάλη καταστροφή, πυρκαϊὰ κ.λ.π. (Φυσικά, ὅταν ὁ ἴδιος δὲν κινδυνεύει).

Πραγματικά, ἀπὸ ποῦ νὰ πηγάζει ἀ-

ΤΙ ΛΕΝΕ ΟΙ ΕΚΔΟΤΕΣ

Συνεντεύξεις: 1) Μὲ τὸν κ. Γ. Τσουκαλᾶ καὶ 2) Μὲ τὸν κ. Ἀριστ. Μαυρίδη

ΜΕ ΤΟΝ κ. ΓΙΩΡΓΟ ΤΣΟΥΚΑΛΑ

Ὁ γνωστὸς ποιητὴς κ. Γιώργος Τσουκαλᾶς εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ ἀπαντήσει στὰ σχετικὰ ἐρωτήματα τῆς ἐρεύνας μας, ἐκ μέρους τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Α. Παπαδημητρίου.

—Ὑπάρχει κατὰ τὴ γνώμη σας κρίση στὴ Ἑλληνικοῦ βιβλίου;

—Ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ βιβλίου. Ἂν πρόκειται βέβαια γιὰ τὸ λαϊκὸ βιβλίο, οἱ παράγοντες εἶνε διαφορετικοὶ ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ διέπουν τὸ φιλολογικὸ βιβλίο. Καὶ πάλι τὸ φιλολογικὸ βιβλίο, πρέπει νὰ τὸ διαφοροποιήσουμε καὶ νὰ τὸ ξεχωρίσουμε ἀπ' τὴ μεγάλη σαδούρα· τῶν προτολείων ποὺ κατέκλεισαν τελευταῖα τὴν βιδλιοπωλικὴ ἀγορὰ καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα ἡ πιὸ ἀνετικὴ κρίση, δὲν θὰ ἰσοδυναμοῦσε παρὰ μὲ τὴν ὁλοκληρωτικὴ καταδίκη τους. Νόμιζα γι' αὐτὸ πὼς «ἡ κρίση» γιὰ τὸ καλὸ φιλολογικὸ βιδλίο, δὲν ὑπῆρξε ποτέ. Γιατὶ τὰ καλὰ ἑλληνικὰ βιδλία ὅταν παρουσιάστηκαν, δρήκαν τὴν καλλίτερη ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ μας κοινό. Σᾶς ρωτῶ : Μήπως τάχα δὲν ἐξαντλήθηκε μιὰ ὁλόκληρη ἔκδοση τοῦ βιδλίου τοῦ Καραγάτση «Ὁ Συνταγματάρχης Λιάπκιν», ἢ δὲν πουλήθηκε τὸ βιδλίο τῆς Νάκου «Παραστρατημένοι», ἢ καὶ τὸ βιδλίο τοῦ Μυριβήλη; Ἐκεῖνοι ποὺ μιλᾶνε σήμερα γιὰ κρίση τοῦ βιδλίου, μοῦ φαίνεται πὼς ἀδικοῦν πολὺ τὸν ἑαυτό τους, ἀπερτιμόνταις ἕναν παράγοντα, ποὺ δὲν ὑπῆρξε ποτέ. Ὅλοι ἔχουμε τὴν ἀντίληψη, δυστυχῶς, ὅτι ὁ κόσμος δὲν διαβάζει. Κι' ὅμως ἐγὼ ποὺ χρόνια τώρα ἐρίσκομαι στὴν «πάτησα» τοῦ βιδλίου, ἔχω διαπιστώσει τὴν ἀντίθετη ἀποψη. Ὁ κόσμος ἔχει μιὰ ἀφάνταστη δίψα γιὰ μόρφωση καὶ γιὰ μάθηση. Ξέρετε δέδαια ὅτι ἐμεῖς καταγινόμαστε μὲ τὴν ἔκδοση λαϊκῶν ἐκδόσεων, μυθιστορημάτων κ. λ. π. Ἡ ζήτηση τῶν φυλλαδίων ὑπερδαίνει πολλὲς φορὲς τὸ τιράζ τῶν 35—40 χιλιάδων ἀντιτύπων. Ποῦ δρίσκεται αὐτὸ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινό; Ἀπὸ ποιοὺς ἀποτελεῖται; Θὰ σᾶς τὸ πῶ ἀμέσως : Κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι οἱ μαθηταὶ ἡλικίας 12—17 ἐτῶν. Στὴν ἡλικία αὐτή, ἡ φαντασία ζητᾶ τὸ ἡρωϊκὸ στοιχεῖο, τὸ ποτισμένο ἀπὸ εὐγενιὰ καὶ ἱπποτικὰ αἰσθήματα. Ἀπεχθάνεται τὶς αἰσθησιακὲς καὶ τὶς ἄλλες ὑποτιμὲς καὶ τυχοδιωκτικὲς πράξεις τῶν ἡρώων τοῦ ἐγκληματικοῦ πανθέου. Οἱ πιὸ συμπαθητικοὶ ἥρωές του εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἀγωνίζονται τίμια καὶ «παλληκαρίσια» γιὰ μιὰ ἰδέα, ἢ γιὰ μιὰ πρᾶξη δικαιοσύνης. Εἶναι ἐλληνικοὶ ἐξ ὑπερήφανοι. γενναιόψυχοι καὶ δικαιοκράτες. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο τελευταῖα, ἐπειτα ἀπὸ δική μου προτοδουλία, ἀντικατεστάθηκαν τὰ ἡητορικὰ περιπετειώδη μυθιστορήματα, μὲ τὰ ἠρωϊκά, τὰ παρμένα ἀπὸ τὴν ἐθνική μας ἐποποιία, τὴν μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Ὁ πρὸς θὰ προσδέτε. τώρα δὲν ὑπάρχουν πιά, οὔτε Ντιδέλης, οὔτε Τσεκουραῖοι, οὔτε Καπαρλήσηδες στὰ λαϊκὰ μυθιστορήματα. γιατί, ἀντικατεστάθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀθανάσιους Διάκους, τοὺς Κραβελιοκάηδες, τὸν Κολοκοτρώνη· τὸν Κωνσταντῶνη, τὸν Ἀστραπόγιαννο κ.λ.π.

Ὅλη αὐτὴ τὴν παρένθεση τὴν ἔνοιξα εἰνόνα καὶ μόνο, γιὰ νὰ σᾶς τονίσω ἕνα ψυχολογικὸ σημεῖο ποὺ πρέπει νὰ προσεχθεῖ ἀπὸ δλους μας. Πολλὲς φορὲς δνανα τὴν ὑπόθεση αὐτή, δασανζοντάς τὴν. διδαχώς, στὸ μυαλό μου. Ἐρ' ὅσον ὑπάρχει ἕνα τόσο μεγάλο διψασμένο κοινό, γιατὶ ἄραγε ἔκεινα ἀπὸ τὴν ἡλικία τῶν 17 ἐτῶν νὰ μένει νεκρὸ καὶ ἀνεκμετάλλευτο ; Ἢ ἀπάντηση ἔρχεται μὲ συνέπεια κατηγορηματική. Χωρὶς νὰ δδὸν μπορεῖ νὰ ἰκανοποιηθεῖ ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ἐργασίας ποὺ τοῦ προσφέρεται.

— Θὰ μπορούσατε νὰ μᾶς πεῖτε ποῦ δασίζεται κατὰ τὴ γνώμη σας αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία τοῦ ;

— Δὲν εἶναι καὶ πολὺ δύσκολο νὰ σᾶς ἀπαντήσω. Ἀπλούστατα τοῦ Ἕλληνος ἡ δαθύτερη καλλιέργεια. Ἔως τὴν ἡλικία τῶν 17 χρόνων, ἔδρισε τὸν ἑαυτό του, μέσα στὸ ἡρωϊκὸ στοιχεῖο, ποὺ εἶναι πολὺ φυσικὸ στὴ νεότητα. Ἀπὸ κεῖ καὶ ὕστερα ἀπότομα, κόδεται ὁ δεσμὸς τοῦ ἰδανικοῦ ποὺ θὰ τὸ ἰσορροποῦσε μὲ τὶς δσώτερες ἀναζητήσεις του. Ἀπλούστατα οἱ συγγραφεῖς μας δὲν μπόρεσαν νὰ συλλάδουν τὴν πραγματικότητα ποὺ ζοῦμε, γιὰ νὰ κάνουν καὶ τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ νὰ ἐνδιαφερθεῖ γιὰ τὸ ἔργο τους.

—Μήπως λοιπὸν «ἡ κρίση» εἶναι κρίση συγγραφέων μονάχα;

—Ὄχι. Δὲν ὑποστήριξα ποτὲ μιὰ τέτοια γνώμη. Εἶναι μονάχα πὼς οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς μας δρίσκουνται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν πραγματικότητα καὶ πὼς αὐτὸς εἶνε ἕνας σοδαρὸς λόγος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ὁ μοναδικός. Δεύτερον παράγοντα θεωρῶ—καὶ τὸν σπουδαιότερον — τὸ σχολεῖο. Τὸ σχολεῖο πρὸ ἔπρεπε νὰ σταδεῖ σὰν ἕνας ἐμπνευσμένος καθοδηγητὴς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴν καλλιέργεια μιᾶς αἰσθητικῆς καὶ φιλολογικῆς μόρφωσης, δὲν ἔκανε σχεδὸν τίποτε. Οἱ περισσότεροι καθηγητές, δὲν εἶνε σὲ θέση νὰ ξέρουν καὶ τὰ πιὸ ἀπλὰ ζητήματα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Τὶς προάλλες κάποιος γνωστός μου καθηγητὴς μ' ἐρωτοῦσε μὲ ποιὰ προσοδιακὰ μέτρα ἔπρεπε νὰ διδάξει τὸν... Σαλομὸ!... Καὶ σᾶς ρωτῶ) Ἐὰν εἶναι δυνατὸ μὲ τέτοιες συνθῆκες νὰ δγαίνουν οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ νὰ μὴν ἔχουν τὴν τερατώδη ἀντίληψη ὁλοι οἱ συγγραφεῖς, δὲν εἶναι παρὰ κάτι ἄνθρωποι ποὺ ἀντιγράφουν ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ κάνουν... διδλία!!! Τέτοιος παράγοντας ἀκόμα εἶναι καὶ ὁ ἐκδοτικός. Δυστυχῶς ἀπὸ τὸν τόπο μας ἐλειψαν οἱ ἐκδοτικὲς ἐπιχειρήσεις ποὺ ἔχουν συνείδηση τῆς ἀποστολῆς τους. Οἱ περισσότεροι θὰ μποροῦσαν νὰ ἦσαν ἱκανοὶ γιὰ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐργασία, ἐκτὸς τοῦ διδλιοεκδότη. Αὐτὰ μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ σᾶς δόσουν σὲ μικρογραφία τὶς ἀντιλήψεις μου πάνω στὴν περίφημη «κρίση» τοῦ Ἑλληνικοῦ διδλίου.

ΜΕ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ κ. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΜΑΥΡΙΔΗ

Ὁ κ. Ἀριστείδης Μαυρίδης γιὰ ἕνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα στάθηκε, ὁ ἀποκλειστικὸς καὶ μοναδικὸς ἐκδότης τῆς ἐργασίας τῶν νέων. Οἱ περισσότεροι νέοι τῆς τελευταίας δεκαετίας, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Τεοζάκη καὶ τὸν Ἄνθεα, τὸν Σκαρίμπα τὸν Ν. Παπαγεωργίου καὶ τὸν Μαγγανάρη, τὴν Σοφία Μαυροειδῆ καὶ τὴν Ρίτα Μπούμη, τοὺς ἀλησμόνητους καὶ ἄτυχους νέους τὸν Σαρδᾶ καὶ τὸν Ζώτο, τὸν Βισάνθη, τὸν Θρασιώτη, τὸν Βρεττάνο, τὸν Ἑλληνα τὸν Ζιώγα τὸν Τσακίρη κτλ. κτλ. ἐμφανίστηκαν καὶ ἔδρασαν στὶς συντροφιὲς τῆς «Νύχτας» τοῦ «Λόγου» καὶ τῶν «Νέων Ἀνθρώπων» ποὺ ὁ ἴδιος τὶς εἶχε δημιουργήσει. Ἐκεῖ προτογνόρισαν οἱ περισσότεροι σχεδὸν, τὴν χαρὰ τοῦ τυπωμένου χαρτιοῦ καὶ τὴν ἀγνὴ φιλοδοξία τῶν δημιουργῶν.

Τώρα ὁ κ. Ἀρ. Μαυρίδης ἔχει παραγωγήσει τὴ Ὁδύ; τοῦ σὲ ἄλλους. Ἡ δράση του ἀν καὶ περιορίστηκε κατὰ πολὺ, ὡστόσο κάποιες φορὲς, ἐρχεται νὰ μᾶς θυμίσει μὲ κάποια φιλότιμη ἔκδοση τὴν ὕπαρξη τῆς φίρμας του. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο δὲν μπορούσαμε νὰ τὸν ξεχάσουμε κάνοντας τὸν δημοσιογραφικὸ μας περίπατο, ἀνάμεσα στοὺς ἐκδότες, χωρὶς νὰ πάρουμε τὴν γνώμη του γιὰ τὴν «κρίση» τοῦ Ἑλληνικοῦ διδλίου.

Ἡ περίφημη «κρίση» τοῦ διδλίου, μᾶς λέγει, εἶναι ἀνύπαρκτη. «Κρίση ποτὲ δὲν ὑπῆρξε στὴν Ἑλλάδα, γιατὶ ἀπλούστατα δὲν ὑπῆρξε ποτὲ διδλιακὴ ἀνθηση γιὰ μιὰ μικρὰ φώτα. Ἐκεῖνοι ποὺ ἀγαποῦν τὸ διδλίο, ἀνέκαθεν ἦταν ἐλάχιστοι. Τὸ γυναικωμάνι ἔφευγε ἀλὸ ὅπως εἶχε ἔρθει καὶ τὸ ἐστιατόριο ἀνοιξε στὴν πρώτη του κοιμισμένη ἡσυχία.

—Τί πρᾶμα εἶναι τοῦτο... ἀδελφές εἶναι ὅλες ἢ συγγενεῖς; ρωτοῦσαν οἱ πελάτες ἀπερημένοι.

—Τὸ γκαρσόνι ἔδινε κάθε μέρα τὶς ἴδιες λαδερέντες πληροφορίες μένο ἀπὸ ἕνα πρᾶγματα ποτὲς γιὰ τὶς ἀποτελεσῶσεις. Κάποιος τοῦ φώναξε καὶ τὸ ἄφινε μόνο.

Καὶ μεναχὲς τους γελοῦσαν σὰ νὰ ἐκαδάνε τὴν περιέργεια ποὺ κινοῦσε τὸ πᾶσαμά τους. Εἶταν πολλὲς ἀλήθεια οἱ συμπτώσεις ποὺ εἶχανε μαζοῦξει ὅλες μαζὶ στὴν ἀφιερωμένη αὐτὴν ἀκριεγιαλιά. Τὸ σύνολο τῶν ἀφιερωμένων ἔφθανε πολλὲς φορὲς ἡ Ἄννα. Ἀλ' ἐκεῖνοι ἔφευγε.

Γιατὶ κάποιος γνωστός τους εἶχε πάρει ἐργολαδία τὸ χτίσιμο γιὰ ἕνα χτίριο δημόσιο καὶ γιὰ νὰ μὴν εἶναι μοναχὸς πῆρε τὴν γυναίκα του μαζί. Ἐκεῖνη πάλι ξελόγιασε τὸ φιλνόδα της τὴν κ. Ἀγνή. Αὐτὸ ξεσήκωσε καὶ τὴ γυναίκα τοῦ δεδλωμένου τῆς μὲ τὰ παιδιά.

—Ἔτσι κέτσι, εἶπε, θὰ κάνουνε μαχαρία τὰ παιδιά μου, φέρε μαζί μου τὰ δικά σου, γιὰ γλυτώσουμε μιὰ καὶ καλή. Ἔχει καλὸ ξενοδοχεῖο καὶ ὀραία ἀμμουδιὰ γιὰ μπάνιο.

Ἔτσι ἔγινε ἕνα κουδάρι ἀπὸ τὴν ἀγκυροφόντα καὶ φιλὲς ποὺ τὴλιξε τὴν Ἄννα καὶ τὴν μεγάλη ἀδελφή της.

Ὁ τόπος εἶταν ὀραῖος. Μιὰν ἀφογολαία ἑλληνική ποὺ ἡ ἱστορία τῆς δαστοῦσε ἀπὸ τὴ μυθολογία καὶ τὴ δαθεῖα ἴσαμε τὴν ἐπανάσταση. Αὐτὸ τὶς συγκίνησε περισσότερο ἀλλ' τ' ἄλλα καὶ τ' ἀποφασίνοιανε. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα μείνανε ἔνθουσιασμένες. Γνωρίστηκαν καὶ μὲ τὶς πιὸ πολλὲς κυρίες ποὺ δὲν τοὺς εἶτανε γνωστές.

Τί μακρυὰ ποὺ φαίνουνταν στὸ νεῦ ὀλονῶν τοῦς ἡ Ἀθήνα! Ὁ παχὺς, κολόκαρδος Ἀχιλλέας, ὁ ἄνταρας τῆς κυρίας Ἀγνῆς, ἔδινε μιὰν ἰδέα κόλασης κάδε ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ κεῖ.

— Ζέστη, σκένη, τσίκνα, Ἱδρωτας.

Ἀξέχαστο καλοκαίρι! Τὰ φέρνει ὅλα στὸ νοῦ της ἡ Ἄννα ἔνα, ἕνα! Τὸν πλατὺ κόλπο. Τὸ νησάκι καταμεσίς του ποὺ ἔμειαζε τούρτα σερδιρισμένη σὲ θαλασσὶ σμαλτωμένε πιάτο. Τὸν ἥσυχο δρόμο τῆς ἀκροθαλασσιᾶς, καὶ πάνω ἀπ' δλα αὐτὰ τὴ γνωριμία τους. Ἔτσι ἀπλῆ, ἔτσι συνηδισμένη, χωρὶς τίποτε τὸ ἐξκιρετικό. Μιὰ γνωριμία ἀκέμια μὲς τὶς τόσες!

Στὸ μικρὸ χῶλλ τοῦ ξενοδοχείου διάδαζε ἕνα γράμμα τοῦ πατέρα τους. Ὁ κύριος μπῆρε. Τὸν ἄκουσε ποὺ χαιρέτησε τὸν ξενοδόχο. Στεκότανε ὄρθια, ἀκουμπισμένη στὸ γραφεῖο. Ἐκεῖνος πῆγε στὸ κανατεδάκι καὶ πῆρε τὰ βιδόλία της: Μιὰν Ὀδύσσεια τοῦ Μπεράρ ἔκδοση Ἰωδὲ καὶ ἕναν τόμο «Sous l'olivier» τοῦ Ἔρριώ.

Διάδασε τοὺς τίτλους, τὰ φυλλομέτρησε, κύτταξε τὴν ἔκδοση τοῦ κοδενοῦ, τὰ πασπάτεφε.

— Τίνες εἶναι; ρώτησε μὲ μεγάλη περίεργεια τὸν ξενοδόχο.

— Τῆς ματιαζέλ ἀπὸ δῶ, ἔκαμε ἐκεῖνος μὲ μιὰ χειρονομία ἔλα ἐὐγένεια.

Ἡ ἔκπληξη πετάχτηκε θκρρεῖς ἔξω ἀπὸ τὰ στρογγυλὰ γυαλιά του.

— Δὲν γνωρίζεστε; κι ὁ ξενοδόχος ποὺ εἶχε κάνει ἕνα φεγγαρὶ στὴ Λόντρα καὶ ἤξερε ἀπὸ τρόπο τοὺς οὐστησε: Ἢ δεσποινὶς Βάσω, κύριος Γιαννούλης, καθηγητής.

Τοῦ δόωσε τὸ χέρι καὶ γέλασε: Μὰ τότες ἐξηγιέται τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ διδλία... καὶ ἡ ἔκπληξη...

— Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι μιὰ ἀρρώστεια. Τὸ διδλίο μὲ μαγνητίζει, εἶναι τῶν δδυνάτων νὰ δῶ διδλίο καὶ νὰ μὴν «Πνοῆς» κάνω κοντά· Ἢ ἔκπληξη δίκαια... Ποῦ νάξερα πὼς ὁ πάρχουνε κορίτσια ποὺ διαδάζουν τέτοια!

"Ἔκαμε ἕνα μορφασμὸ λιγάκι κωμικὸ. Δὲν τὴ πρόλαδε νὰ τοῦ ἀπαντήσει γιατὶ ἡ Φάλεια χύμηξε λαχανιασμένη καὶ κατακόκκινη.

— Ποῦ εἶσαι λοιπόν; Τρέχω καὶ σὲ ψάχνω. Μπράδο σου.

Ἡ Ἄννα τοῦς σύστησε. μένο ποὺ εἶχε ξεχάσει τὸ ἐπίθετό του.

— Ἄ, δὲν εἶστε. Γερμανός; ἔκαμε ἡ Φάλεια. Ἐμεῖς γιὰ ξένο σᾶς εἴχαμε.

— Μπᾶ, καὶ πῶς; Δὲ μοιάζω...

— Δὲν ξέρω, μὲ τὸ νεῦ μου ἔτσι σᾶς πῆρα.

—Ἔγὼ ἐμοιὸ δὲ σᾶς πῆρα γιὰ ἀδέρφαδες, ἀς σᾶς ἔξελα μαζί.

Καὶ πῶς τὸ καταλάδατε; Τάχα δὲν εἶναι κι ἀδέρφες ποὺ δὲ μοιάζουνε;

— Ναί, μὰ πάντα ἔχουν κάτι, ἕναν ἀέρα, μιὰ κίνηση, μιὰ γραμμὴ συγγενική...

— Ἐ' ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τίποτε ἀπ' αὐτά;

— Ἔχετε δίκιο, εἶπε γελαστὴ ἡ "Ἄννα, δὲν εἶμαστε οὔτε συγγενεῖς, οὔτε γνωρίζαμστε καλὰ, καλὰ πρὶν ἔρδουμε. Μᾶς ἔδσε τὸ κολοκαίρι... ἡ θάλασσα...

— ...Καὶ ἡ μονεξία, ἀπέσωσε διαστικὰ ἡ Φάλεια. Πέστα, πέστα, ἡ δεσποινὶς ἐλέττετε δὲν εἶναι σὰν ἐμένα. Εἶναι τοῦ διδλίου, τῆς μουσικῆς, σοδαρὴ κοπέλλα.

— Δὲν εἶμαι διόλου σοδαρή, ποιὸς τὸπε;

Δὲν πρόλαδε νὰ πεῖ παραπάνω καὶ ἡ φιλόνεικα τῆς τὴν ἔσυρε ἀπὸ τὸ χέρι:

— Μπρὸς πᾶμε, τὶ ὧρα θὰ κάνουμε μπάνιο, τὸ μεσημέρι; Χαίρετε, κύριε, χαρήκαμε διὰ τὴν γνωριμίαν.

Ὕστερα ἀπὸ μιὰ δδομάδα εἶχανε φιλιωδεῖ τόσο μαζὶ του σὰ νὰ τὸν ξέρανε ἀπὸ χρόνια. Δὲ χώριζαν στιγμή. Ἡ Φάλεια μάλιστα τοῦ ἐκμυστηρεύτηκε καὶ τὰ μυστικά της. Τελοῦσε μαζὶ της καὶ τὴς κυράτεως. Τὸ δεσποινὶς Βάσω, κύριος Γιαννούλης, καθηγητής.

Τοῦ δόωσε τὸ χέρι καὶ γέλασε: Μὰ τότες ἐξηγιέται τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ διδλία... καὶ ἡ ἔκπληξη...

— Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι μιὰ ἀρρώστεια. Τὸ διδλίο μὲ μαγνητίζει, εἶναι τῶν δδυνάτων νὰ δῶ διδλίο καὶ νὰ μὴν «Πνοῆς» κάνω κοντά· Ἢ ἔκπληξη δίκαια... Ποῦ νάξερα πὼς ὁ πάρχουνε κορίτσια ποὺ διαδάζουν τέτοια!

"Ἔκαμε ἕνα μορφασμὸ λιγάκι κωμικὸ. Δὲν τὴ πρόλαδε νὰ τοῦ ἀπαντήσει γιατὶ ἡ Φάλεια χύμηξε λαχανιασμένη καὶ κατακόκκινη.

— Ποῦ εἶσαι λοιπόν; Τρέχω καὶ σὲ ψάχνω. Μπράδο σου.

Ἡ Ἄννα τοῦς σύστησε. μένο ποὺ εἶχε ξεχάσει τὸ ἐπίθετό του.

— Ἄ, δὲν εἶστε. Γερμανός; ἔκαμε ἡ Φάλεια. Ἐμεῖς γιὰ ξένο σᾶς εἴχαμε.

— Μπᾶ, καὶ πῶς; Δὲ μοιάζω...

— Δὲν ξέρω, μὲ τὸ νεῦ μου ἔτσι σᾶς πῆρα.

—Ἔγὼ ἐμοιὸ δὲ σᾶς πῆρα γιὰ ἀδέρφαδες, ἀς σᾶς ἔξελα μαζί.

Καὶ πῶς τὸ καταλάδατε; Τάχα δὲν εἶναι κι ἀδέρφες ποὺ δὲ μοιάζουνε;

— Ναί, μὰ πάντα ἔχουν κάτι, ἕναν ἀέρα, μιὰ κίνηση, μιὰ γραμμὴ συγγενική...

— Ἐ' ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τίποτε ἀπ' αὐτά;

— Ἔχετε δίκιο, εἶπε γελαστὴ ἡ "Ἄννα, δὲν εἶμαστε οὔτε συγγενεῖς, οὔτε γνωρίζαμστε καλὰ, καλὰ πρὶν ἔρδουμε. Μᾶς ἔδσε τὸ κολοκαίρι... ἡ θάλασσα...

— ...Καὶ ἡ μονεξία, ἀπέσωσε διαστικὰ ἡ Φάλεια. Πέστα, πέστα, ἡ δεσποινὶς ἐλέττετε δὲν εἶναι σὰν ἐμένα. Εἶναι τοῦ διδλίου, τῆς μουσικῆς, σοδαρὴ κοπέλλα.

— Δὲν εἶμαι διόλου σοδαρή, ποιὸς τὸπε;

Δὲν πρόλαδε νὰ πεῖ παραπάνω καὶ ἡ φιλόνεικα τῆς τὴν ἔσυρε ἀπὸ τὸ χέρι:

— Μπρὸς πᾶμε, τὶ ὧρα θὰ κάνουμε μπάνιο, τὸ μεσημέρι; Χαίρετε, κύριε, χαρήκαμε διὰ τὴν γνωριμίαν.

Ὕστερα ἀπὸ μιὰ δδομάδα εἶχανε φιλιωδεῖ τόσο μαζὶ του σὰ νὰ τὸν ξέρανε ἀπὸ χρόνια. Δὲ χώριζαν στιγμή. Ἡ Φάλεια μάλιστα τοῦ ἐκμυστηρεύτηκε καὶ τὰ μυστικά της. Τελοῦσε μαζὶ της καὶ τὴς κυράτεως. Τὸ διδλίο μὲ μαγνητίζει, εἶναι τῶν δδυνάτων νὰ δῶ διδλίο καὶ νὰ μὴν «Πνοῆς» κάνω κοντά· Ἢ ἔκπληξη δίκαια... Ποῦ νάξερα πὼς ὁ πάρχουνε κορίτσια ποὺ διαδάζουν τέτοια!

"Ἔκαμε ἕνα μορφασμὸ λιγάκι κωμικὸ. Δὲν τὴ πρόλαδε νὰ τοῦ ἀπαντήσει γιατὶ ἡ Φάλεια χύμηξε λαχανιασμένη καὶ κατακόκκινη.

— Ποῦ εἶσαι λοιπόν; Τρέχω καὶ σὲ ψάχνω. Μπράδο σου.

Ἡ

ΕΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΝΑ

ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ

ΤΗΣ Δος ΙΩΑΝΝΑΣ ΒΑΝΣΕΒΕΡΕΝ

"Ενας ξένος μπορεί εύκολα νά διστρέξει την 'Ελλάδα σάν άπλός περιηγητής, νά θυμηθεί, λίγο πολύ έπιπόλαια, πώς τοῦ φάνηκε κάθε τοπείο, κάθε ἐρείπιο, νά γνωρίσει ἐπιφανειακά τούς κατοίκους. Μά πιό πολύ δυσκολεύεται ἄν θέλει νά ψυχολογήσει κατά βάθος τόν τόπο καί τούς ἀνθρώπους. "Οποιος προσπαθεῖ νά καταλάβει τί εἶναι ἡ ἑλληνική ζωή, βρίσκει πολύτιμο βοηθό τόν 'Ελληνικό 'Ορειβατικό Σύνδεσμο. Εἶναι τοῦ ὡρισμένου δρόμου, ὥστε τό φαινομενικό ἄλλο, ἀν ἐξαιρέσουμε μερικά λογοτεχνικά κέντρα, τό πιό ζωντανό στοιχεῖο.

Φτάνει ἕνας ξένος νά πάει ἐκδρομή μέ μερικά μέλη τοῦ Ε.Ο.Σ., γιά νά καταλάβει· ἀμέσως πώς εἶναι σάν στό σπίτι του καί πώς βρῆκε μιά πολύτιμη συντροφιά. Μόλις θυμᾶται πώς εἶναι ξένος, γιατί οἱ σύντροφοί του θά τόν περιποιηθοῦνε μέ ἰδιαίτερη φροντίδα. Κοιτά τή γνώμη μου αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό χαρακτηριστικό πού δίνει ὁπτά Σύνδεσμο τήν ἀληθινή του ἀξία. Σέ μιά ἐκδρομή, ἄν τύχει ἕνας νά φανεῖ κουρασμένος ἢ ἀδέξιος, δέ θᾶχει ποτέ τήν ἐντύπωση πώς τόν ἀφήνουν γι' αὐτό· δέ θά μείνει πίσω μόνος του. Πάντα θά βρεθοῦν ἄλλοι ποῦ θά τοῦ κάνουνε παρέα, θά τόν βοηθήσουνε ἀν χρειάζεται, μέ ὑπομονή λεπτότητα, χωρίς νά τοῦ δώσουνε νά καταλάβει πώς μπορεῖ νάναι κατώτερος. Ὑπάρχει, βέβαια, ἀμιλλα, εἶτε πρόκειται γιά ἀντοχή, εἴτε γιά δεξιότητα (π. χ. σέ καμμιά δύσκολη ὀρειβασία, ἢ σέ χιονοδρομία) — χωρίς ἀμιλλα ἀδύνατο ἕνας σύδεσμος νά προοδεύσει — μα ἡ ἀμιλλα αὐτή δέν ἔχει καμμιά ἐχθροπαθεια, καμμιά ζήλεια, κι' ἄν κάποτε γίνει συζήτηση (μεταξύ δύο μελῶν γιά τήν ἀξία τοῦ τάδε ἢ τοῦ δεῖνα, ἡ κουβέντα ἔχει πάντα φιλικό καί εὐτράπελο χαρακτῆρα. Γιατί τό ἰδανικό τους δέν εἶναι νά φανοῦνε πρωταθλητές, μά νά δοκιμάσουνε τίς χαρές τοῦ βουνοῦ μαζί μέ καλούς συντρόφους. Ἄνθρωποι διαφορετικοί στήν ἀνατροφή, τό ἀπάγγελμα καί τό κοινωνικό ἐπίπεδο, σμίγουν καί γίνουνται ἀνταλλαγές πού πλουτίζουν τή ζοῦ τοῦ καθενός. "Επειτα κι' οἱ γυναῖκες συμμετέχουν πρακτικά σέ τέτοια συντροφιά — κι' αὐτό ἐἶναι ἀκόμα μιά αἰτία νά τούς ἀρέσει ὁ σύνδεσμος. Δέ γίνεται καμμιά διάκριση ἀνάμεσα στούς ἄνδρες καί στίς γυναῖκες, κι' αὐτό βέβαια ὀπό τήν αἴρεση νά μήν ἀποδειχθοῦν κατώτερες εἴτε σέ ἀντοχή, εἴτε στήν δεξιότητα τῆς ὀρειβασίας. "Ολοι παραδέχουνται πώς μπορεῖ νά κάνει ἕνα τέτοιο ἔργο ἡ ἄλλοι. Σέ τέτοιο περιβάλλον, ἔξοινο, δραστήριο καί ἀπλό, μπορεῖ νά ὑπάρχει ἡ ἀληθινή συντροφιά μεταξύ ἀντρῶν καί γυναικῶν, συντροφιά βαθειά πού πηγάζει ἀπό τίς κοινές ἀπολαύσεις κι' ἀπό τούς κοινούς κόπους. Δέν ἀτσκελεῦνται βέβαια, οὔτε τό φλερτάρισμα οὔτε ὁ ἔρωτας. Μά μιά κοπέλλα μπορεῖ νά περπατᾶ μέρες μαζί μέ μερικούς νέους, καί δέ χχι μόνος δέν σχόβαινεται στενοχωρημένη, οὔτε μιά στενχωμένη — λίγο θάταν· ἐ αὐτό — μά καταλαβαίνει πώς κάθε τους σκέψη, κάθε τους αἴσθημα, εἶναι καί δική της σκέψη, δικό της αἴσθημα. Κι' αὐτό μοῦ φαίνεται νάναι ἕνας ἀπό τούς μεγαλείτερους ἔπαινους ποῦ μπορεῖ κανεῖς νά κάνει γιά τόν 'Ορειβατικό Σύνδεσμο.

Ἡ συντροφιά αὐτή ὁλοκληρώνεται πρό πάντων τό βράδυ, ἄνια κατασκηνώνουν στό δῶ-παιθρο ἢσέ κάποια εὐρύχωρη σάλλα ἑνός σπιτιοῦ ἢ σέ κανένα μονοστήρι. Μ' ὅλη τήν κούραση,τους ἐξ αἴτί, ὅσα γτῆς, τούς χαίρεται κανείς πού ἔρτασε στό τέρμα τοῦ ὡρισμένου δρόμου, ὥστε τό φανομενικό ἄλλο, ἀν ἐξαιρέσουμε μερικά λογοτεχνικά κέντρα, τό πιό ζωντανό στοιχεῖο.

Τό γιοφύρι τῆς Κόντσας

Φτάνει ἕνας ξένος νά πάει ἐκδρομή μέ μερικά μέλη τοῦ Ε.Ο.Σ., γιά νά καταλάβει· ἀμέσως πώς εἶναι σάν στό σπίτι του καί πώς βρῆκε μιά πολύτιμη συντροφιά. Μόλις θυμᾶται πώς εἶναι ξένος, γιατί οἱ σύντροφοί του θά τόν περιποιηθοῦνε μέ ἰδιαίτερη φροντίδα. Κοιτά τή γνώμη μου αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό χαρακτηριστικό πού δίνει ὁπτά Σύνδεσμο τήν ἀληθινή του ἀξία. Σέ μιά ἐκδρομή, ἄν τύχει ἕνας νά φανεῖ κουρασμένος ἢ ἀδέξιος, δέ θᾶχει ποτέ τήν ἐντύπωση πώς τόν ἀφήνουν γι' αὐτό· δέ θά μείνει πίσω μόνος του. Πάντα θά βρεθοῦν ἄλλοι ποῦ θά τοῦ κάνουνε παρέα, θά τόν βοηθήσουνε ἀν χρειάζεται, μέ ὑπομονή λεπτότητα, χωρίς νά τοῦ δώσουνε νά καταλάβει πώς μπορεῖ νάναι κατώτερος. Ὑπάρχει, βέβαια, ἀμιλλα, εἴτε πρόκειται γιά ἀντοχή, εἴτε γιά δεξιότητα (π. χ. σέ καμμιά δύσκολη ὀρειβασία, ἢ σέ χιονοδρομία) — χωρίς ἀμιλλα ἀδύνατο ἕνας σύδεσμος νά προοδεύσει — μα ἡ ἀμιλλα αὐτή δέν ἔχει καμμιά ἐχθροπαθεια, καμμιά ζήλεια, κι' ἄν κάποτε γίνει συζήτηση (μεταξύ δύο μελῶν γιά τήν ἀξία τοῦ τάδε ἢ τοῦ δεῖνα, ἡ κουβέντα ἔχει πάντα φιλικό καί εὐτράπελο χαρακτῆρα. Γιατί τό ἰδανικό τους δέν εἶναι νά φανοῦνε πρωταθλητές, μά νά δοκιμάσουνε τίς χαρές τοῦ βουνοῦ μαζί μέ καλούς συντρόφους. Ἄνθρωποι διαφορετικοί στήν ἀνατροφή, τό ἀπάγγελμα καί τό κοινωνικό ἐπίπεδο, σμίγουν καί γίνουνται ἀνταλλαγές ποῦ πλουτίζουν τή ζοῦ τοῦ καθενός. "Επειτα κι' οἱ γυναῖκες συμμετέχουν πρακτικά σέ τέτοια συντροφιά — κι' αὐτό ἐἶναι ἀκόμα μιά αἰτία νά τούς ἀρέσει ὁ σύνδεσμος. Δέ γίνεται καμμιά διάκριση ἀνάμεσα στούς ἄνδρες καί στίς γυναῖκες, κι' αὐτό βέβαια ὀπό τοῦ ὡρισμένου δρόμου, ὥστε τό φανομενικό ἄλλο, ἀν ἐξαιρέσουμε μερικά λογοτεχνικά κέντρα, τό πιό ζωντανό στοιχεῖο.

Φτάνει ἕνας ξένος νά πάει ἐκδρομή μέ μερικά μέλη τοῦ Ε.Ο.Σ., γιά νά καταλάβει· ἀμέσως πώς εἶναι σάν στό σπίτι του καί πώς βρῆκε μιά πολύτιμη συντροφιά. Μόλις θυμᾶται πώς εἶναι ξένος, γιατί οἱ σύντροφοί του θά τόν περιποιηθοῦνε μέ ἰδιαίτερη φροντίδα. Κοιτά τή γνώμη μου αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό χαρακτηριστικό πού δίνει ὁπτά Σύνδεσμο τήν ἀληθινή του ἀξία. Σέ μιά ἐκδρομή, ἄν τύχει ἕνας νά φανεῖ κουρασμένος ἢ ἀδέξιος, δέ θᾶχει ποτέ τήν ἐντύπωση πώς τόν ἀφήνουν γι' αὐτό· δέ θά μείνει πίσω μόνος του. Πάντα θά βρεθοῦν ἄλλοι ποῦ θά τοῦ κάνουνε παρέα, θά τόν βοηθήσουνε ἀν χρειάζεται, μέ ὑπομονή λεπτότητα, χωρίς νά τοῦ δώσουνε νά καταλάβει πώς μπορεῖ νάναι κατώτερος. Ὑπάρχει, βέβαια, ἀμιλλα, εἴτε πρόκειται γιά ἀντοχή, εἴτε γιά δεξιότητα (π. χ. σέ καμμιά δύσκολη ὀρειβασία, ἢ σέ χιονοδρομία) — χωρίς ἀμιλλα ἀδύνατο ἕνας σύδεσμος νά προοδεύσει — μα ἡ ἀμιλλα αὐτή δέν ἔχει καμμιά ἐχθροπαθεια, καμμιά ζήλεια, κι' ἄν κάποτε γίνει συζήτηση (μεταξύ δύο μελῶν γιά τήν ἀξία τοῦ τάδε ἢ τοῦ δεῖνα, ἡ κουβέντα ἔχει πάντα φιλικό καί εὐτράπελο χαρακτῆρα. Γιατί τό ἰδανικό τους δέν εἶναι νά φανοῦνε πρωταθλητές, μά νά δοκιμάσουνε τίς χαρές τοῦ βουνοῦ μαζί μέ καλούς συντρόφους. Ἄνθρωποι διαφορετικοί στήν ἀνατροφή, τό ἀπάγγελμα καί τό κοινωνικό ἐπίπεδο, σμίγουν καί γίνουνται ἀνταλλαγές ποῦ πλουτίζουν τή ζοῦ τοῦ καθενός. "Επειτα κι' οἱ γυναῖκες συμμετέχουν πρακτικά σέ τέτοια συντροφιά — κι' αὐτό ἐἶναι ἀκόμα μιά αἰτία νά τούς ἀρέσει ὁ σύνδεσμος. Δέ γίνεται καμμιά διάκριση ἀνάμεσα στούς ἄνδρες καί στίς γυναῖκες, κι' αὐτό βέβαια ὀπό τοῦ ὡρισμένου δρόμου, ὥστε τό φανομενικό ἄλλο, ἀν ἐξαιρέσουμε μερικά λογοτεχνικά κέντρα, τό πιό ζωντανό στοιχεῖο.

ΙΩΑΝΝΑ ΒΑΝΣΕΒΕΡΕΝ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΘΑ ΔΗΜΟΣΙΕΨΟΥΜΕ
ΤΟ ΝΕΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
ΤΟΥ ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ
ΟΙ "ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΙ,,
(ΕΙΚΟΝΕΣ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΚΑΛΟ)

Τό Βιβλίο

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΜΑΣ

ΘΑΝΑΣΗ ΠΕΤΣΑΛΗ: «Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ»

Στά περισσότερα μυθιστορήματα μέ ἡρωσιάζεται ὁ ἥρωας μέ τρόπο ποῦ νά γίνεται εἴτε ἀπολύτως συμπαθητικός, εἴτε ἀντίθετα ἀπαισιόκοπος. "Ενα μυθιστόρημα παρατρέπεται ὅτι, στήν πρώτη περίπτωσι ὁ διακαλούμενος κι ὁποιοδήποτε κφκοποιός, στή δεύτερη ὁ ἀξιοκατάκριτος μέ ὁποιαδήποτε ἀκόμα μέρη φέρνει κι ἐγκαλλιάση σέ δλα τά χειμερία του. Στήν κάνοβοίνη περιπέτεια δέ δοκιμάζεται ὁπό τά κυνόνεια, τό ἀρίς κυμάνσεις αἴσθημα γιά τόν ἥρωα. Γιά εἶν' ἕνας τύπος κιπικρός ἀπ' αὐτή τήν ποση. Αὐτός ὁ 'Αγγέλος Δημάκος στήνει κινεί τον σκυο καί τή συμπάθεια γιά τό κατάντιαό του ― εἶν' ἕνας ἐχμπόρμ· ὁ λέει κι ὁ Ἕλιος — μέ ἄλλοτε ἀμίλιόν ἀηδιάς φέρνον οἱ βδελυρές ἐπιδόλωσεις τής σατισμένης ζυχῆς του. Δέν μπορεῖ κανείς νά τόν ἀντιπαθήσει ὁλότελα· ἔνιωθε πώς ὑπάρχει κάτι ἀμάλιν σ' αὐτό κείνο τή σκουριά· μά ὁ κι καί νά τόν συμπαθήσει ― εἶναι τόσο ἡ ζωή του διαφορά ἀπό τήν ἀνθρωπινή ζωή τῶν ἄλλων. Γιατί ἀπό τότε ἀρχίζει ἀγώνας καί ὁ ὁπου μέ σιμαιδέιε παρατσέκουμε τόν ἀγωνιστή. Στή στιγμή αὐτή, ἀφοῦ εἶχε κατάντιά τά περισσότερα σκολοπάτια πρός τήν ἀνάτιμιση τοῦ πλούτου, γνωρίζει μιά κοπέλλα ἀγγελική κι ἀγνή καί τό κάνει γι' αὐτήν, ἡ πρώτη φορά. ὀχι μιά σαρκικό πόθο μά ἡ ἀνώτερη ψυχική ἐλξη, ποῦ τόν κάνει νά τόν, τόν κάγγελο τόν κακοῦν — τόν λέει ἀάτρη τοῦ κόσμου, ἀόβχε ζήσει μέ τόν τρόπο τόν τή ζωή του στό Παρίσι αὐτόν, ποῦ ποτέ δέ σεβάστηκε γυναῖκα· γίνεται ἐξωτερικός γιά μέρες ἀκούστας μονάχα τή φωνή τής ἀπ' τό τηλέφωνο. Τρέπει ἀλήθεια ἡ ἐγνότητα αὐτής τής ἀέλλας κι ἡ ψυχική της ἐνοτεχτήρια τόν δίνωνη ἀπέρεντη γιά νά κατορθώσει νά κήσει τόν καταστροφικό δαίμονα, ποῦ μπεῖ στήν ψυχή του, δαίμονα, ποῦ σέτι ἀόβχιμο ἀπ' τό σπίτι, αὐτό ἡ ἀθάνατη ὀὔτε κι ὁ θάνατος τής μητέρας του κάφερε γά νικήσει. Ὁ τύπος τοῦ 'Αγγέλου τή στιγμή ποῦ γνωρίζεται μέ τήν Ἕλιος τή δέν παρουσιάζει τέποτε τό κοφέξεμα Ἕνας σάν τοῦ νόσου, ποῦ κυλιοῦνται τή λάσση στό βούρκο... Ὁ κυρετός τοῦ ἀγώνος, ποῦ τόν πιάνει, ἀφοῦ γνωρίσει τήν Ἕλενη ἐγκίζει Ἕλιο. Πῶς αὐτός ὁ ἀγώνας, ποῦ ἡ δυστυχία τής κοπέλλας ποῦ διέφθειρε δέν τόν συγκίνησε καί ὁόμση, τρεχυγκή κοριτσομόνγκας ἄλλωνα ― Περίεργο μέ δυό ποσεία, πῶς μπορεῖ αὐτός ὁ ἀρχανισμός ποῦ εἶχε πιότερο σέ ἀνεψια παρά αἷμα, νά κυριεύεται ἀπό τόσα συγκίνηση γι' αὐτό τό κορίτσι; Μά κ. Πετσάλης τό δικαιολογεῖ ἀρκετά... Κι, ἀπόσταση ἀνάμεσα στούς δυό τους ― τή βλέπει νά στέκεται τόσο πιό ψηλά σ' ― εἶναι ποῦ τόν σπράχνει σέ κάθε ὁπόχρηση, σέ κάθε συμβιβασμό μέ δ,τι πρίν ἀπεποιοῦσε. μόνο καί μόνο γιά νά τή σώσει. Ἀπαντγυρνάει σπίτι, κάβει τό κρεβάτι Τι ἀγώνας! Μά καί τί ἐπιαθο! Τήν Ἕλενη αὐτή πότεσο τή μαντεύει, τή διαισσάνεται κανείς παρά τή βλέπει. Σά θαμπή, σά ἀπόγεφένια. Δέν τοῦ δίνεται ἀλόκληρη. Μά δέ χρειάζεται. Ἀπ' τήν τετάνια προσπάθεια πρός τήν ἀπολύτρωση, ποῦ κάνει ὁ Ἄγγελος μαντεύει κανείς τί πρέπει νάναι ὁ κόρίτσι.

Καί στήν τραγικώτερη στιγμή τής ζωῆς σ' στήν ανιγκρότερη σκοτεινιά φτάνει ἕνα φῶς γιά νά μάς σώσει. Φτάνει τό φῶς αὐτό κ. Θεό ἀπό κεῖ ποῦ πρέπει καί δ,τι πρέπει. Μά τί βγαίνει, νομίζω, ἀπ' τήν κ. Θεό πρέπει τήν κανανθρώκινη ἐνῶ "Αγγελου κ. μάκου.

'Αγανιά τό ὄφος τοῦ κ. Πετσάλη. Ἡ ἀνάτομη, κομμένη σχεδόν φράση του κι ἡ μαλέα δημοτική του κατακυριευων τόν ἀναγνώστη. Ἀπ' τούς νέους μας πεζογράφους αὐτός μέ δυό τρεῖς ἄλλους ἔχει, ἡ μικρό, τό λογοτεχνικότερο ὄρος. Ὑστερεῖ βαθειά γνῶση τῆς ζοῦς ἀπ' ὅλες τίς ἐποχές τῆς κ. Πετσάλη. Ἀπ' τέτοια λειπτά πράγματα ἀρέπει νά τά προσέχετε περισσότερο, γιά νά δώσετε ὅρτια τραγοῦδια, ἀφοῦ δέν σᾶς λείπει, ὅπως φαίνεται ἡ ἱκανότητα γι' αὐτό.

Γ. Κριτάλινη: Ἡ ἀντιπάθειά σας σχετικά μέ τό ἐπεισόδιο τής Σύρου, ὅπως μάς γράφετε, δέν δημοσιεύεται, γιατί δέν λέει τίποτα γιά μοσσική ἢ ἀλλη καλλιτεχνική κίνηση στή Σύρα. Μᾶς γράφετε ἀπλοϊσάτα πώς δέν ὑπάρχει καμμιά μουσική κίνηση στή Σύρα. Μά ἔκτος ἀπό ἐλόχιστες πάλεις, ποῦ ἄλλοῦ ὑπάρχει ἐτοῦτο; Ὁ σκοπός τῶν ἀντιπολρίσεων δέν εἶναι αὐτός. Μά νά τονίσουμε τήν ἀποτυπώδη ἔστω φιλολογική καί καλλιτεχνική κίνηση κάθε τόπου, μέ ἀπώτερο σκοπό νά κεντήσουμε τήν ἀμιλλα κλπ. Μ' αὐτό τό πνεῦμα γράψετε μας μιάν ἀντιπόκριση ἢ ὅτι ἄλλο καί θά τό δημοσιεύσουμε μ' εὐχαρίστηση.

Παναγιώτην Σεϊτανίδην: Τό φύλλο ποῦ μᾶς ζητήσατε σᾶς τό στείλαμε καί σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τό ἐνδιαφέρον ποῦ δείχνετε στό περιοδικό μας.

Σύλβε Μάϊσπουλον: Ὅπως φαίνεται ἐπουελιμμένοι, σ' ὅλα τά γράμματα καί τίς συνεργασίες ποῦ λαβαίνουμε, ἀπαντοῦμε μέ τή σειρά. Ἐπειδή ὅμως λαβαίνουμε καθημερινά πλήθοια ἐπιστολῶν καί μᾶς διαθέτουμε ἐλάχιστο χῶρο γιά τήν ἀλληλογραφίας μας, γι' αὐτό δέν κατορθώνουμε νά εἰμαστε ἐνημερωμένοι. Τώρα μόλις ἀπαντοῦμε σέ γράμματα ποῦ πήρανε στό τέλος Ἰουλίου. Ἐπομένως πρέπει νά περιμένετε τή σειρά σας.

Πέτρον Ρούκον: Ἀφοῦ μᾶς ἔχετε παρεξηγήσει τά πράγματα. Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος, νά δημοσιευτοῦν οἱ συνεργασίες σας. Μόνο ποῦ περιμένουν τή σειρά τους. Ἐλπίζουμε νά βροῦμε σύντομο τόν ἀπαιτούμενο χῶρο. "Ενα περιοδικό, ὅπως θά ξέρετε, ἔχει διάφορες ἀνάγκες, χῶρου κλπ., ποῦ τό κάνουνε νά μή μπορεῖ νά εὐχαριστησει ὅλους τούς συνεργάτες του. Τό ἐσώκλειστο γράμμα σας τό δώσαμε στόν κ. Μ., ποῦ σᾶς εὐχαριστεῖ καί θά σᾶς ἀπαντήσει μέ τό ταχυδρομεῖο.

Σπύρον Μαρίνον: Δέν βρίσκουμε τό λόγο γιατί ἀφοπιοπιόσαστε. Ψάξαμε στό φάκελλο καί βρήκαμε τά γραμμόδια σας ποῦ λέτε πώς μάς τά στείλατε ἀπό τίς ἀοτρονόμο...» τοῦ Θοῦλτ Οὔτσμαν, ἀπό τόν κ. Κώστα Πεσπόδακη, σημείωμα γιά τόν ξεχασμένο ποιητή Μανόλη Βασιλάκη - Κουνελιωτό, ποῦ αὐτοκτόνησε νέος πρίν ἀπό μερικά χρόνια, ἀπόσπασμα ἀπό τήν «Ἐπιστολή τοῦ Κόκκινα τοῦ κ. Πετρόβου Βρεττάκου, ποῦ κυλιοφόρησε αὐτές τίς μέρες, δυό ποιήματα τοῦ κ. Ἄρη Δικταίου, ποιήματα τόν κ. Μήτσου Καρρανίνι, Κώτινας Τσατσαρονάκη καί Κλέφτου Στ. Μήμπρα, τό διήγημα «Ἡ χήρα τής Ἐφέσου τοῦ Μάρτιν Ἀρνστρογκ, μεταφρασμένο ἀπό τόν κ. Κώστα Πεσπόδακη, πεζογράφο τῆς Δόας Ἐλληνικῆς Κυριακοῦλαστ, «Σημειώσεις στό πεζιφάριο ἑνός βιβλίου τοῦ κ. Βάσσου Βαρέκα, τή ἀνέκδοτη «Ἡ γυναῖκα στό ὁρεινό τοῦ βιβλοκιν τῆς κ. Ἀθήνας Σαρανιτίδη, «Ὁ Γκρέκο, τό παιδί τῆς Κρήτης» ἄρθρο τοῦ κ. Ἥλιε Ζιώγα, κριτικές τοῦ κ. Σάλλους Βογιατζάμη γιά τά βιβλία: «Ἡ χρονολογία τῆς «Φύσεως τοῦ Ἀβρᾶαμ» τοῦ κ. Μ. Βάρβε, «Παραλλαγές καί Ἀντίφωνα» τοῦ κ. Γιάννη Κ. Ζερβοῦ καί «Ἐπαρχιακός τοῦ κ. Φώτου Γιοσχολινόβ, κριτική τοῦ κ. Γ. Μ. Μιλωνογιάννη γιά τό βιβλίο «Μύθοι τοῦ κ. Ἀλέξου Φωτιάδη, φιλολογικά σημειώματα, ἀνακοινώσεις τῆς πνευματικῆς καί καλλιτεχνικῆς ζοῦς, νέα βιβλία γιά περιοδικά, βιβλιογραφίες κλπ. Σ' ἕνα σημείωμα διεβάζουμε πώς τό ἑπόμενο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ θ' ἀφιερωθεῖ στή ζοῦ καί στό ἔργο τοῦ ποιητή κ. Σωτήρη Σκίπη.

Ὁ ἀναγνώστης τοῦ κ. Πετσάλη. Ἡ ἀνάτομη, κομμένη σχεδόν φράση του κι ἡ μαλέα δημοτική του κατακυριευων τόν ἀναγνώστη. Ἀπ' τούς νέους μας πεζογράφους αὐτός μέ δυό τρεῖς ἄλλους ἔχει, ἡ μικρό, τό λογοτεχνικότερο ὄρος. Ὑστερεῖ βαθειά γνῶση τῆς ζοῦς ἀπ' ὅλες τίς ἐποχές τῆς κ. Πετσάλη. Ἀπ' τέτοια λειπτά πράγματα ἀρέπει νά τά προσέχετε περισσότερο, γιά νά δώσετε ὅρτια τραγοῦδια, ἀφοῦ δέν σᾶς λείπει, ὅπως φαίνεται ἡ ἱκανότητα γι' αὐτό.

Γ. Κριτάλινη: Ἡ ἀντιπάθειά σας σχετικά μέ τό ἐπεισόδιο τής Σύρου, ὅπως μάς γράφετε, δέν δημοσιεύεται, γιατί δέν λέει τίποτα γιά μοσσική ἢ ἄλλη καλλιτεχνική κίνηση στή Σύρα. Μᾶς γράφετε ἀπλοϊσάτα πώς δέν ὑπάρχει καμμιά μουσική κίνηση στή Σύρα. Μά ἔκτος ἀπό ἐλόχιστες πάλεις, ποῦ ἄλλοῦ ὑπάρχει ἐτοῦτο; Ὁ σκοπός τῶν ἀντιπολρίσεων δέν εἶναι αὐτός. Μά νά τονίσουμε τήν ἀποτυπώδη ἔστω φιλολογική καί καλλιτεχνική κίνηση κάθε τόπου, μέ ἀπώτερο σκοπό νά κεντήσουμε τήν ἀμιλλα κλπ. Μ' αὐτό τό πνεῦμα γράψετε μας μιάν ἀντιπόκριση ἢ ὅτι ἄλλο καί θά τό δημοσιεύσουμε μ' εὐχαρίστηση.

Παναγιώτην Σεϊτανίδην: Τό φύλλο ποῦ μᾶς ζητήσατε σᾶς τό στείλαμε καί σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τό ἐνδιαφέρον ποῦ δείχνετε στό περιοδικό μας.

Σύλβε Μάϊσπουλον: Ὅπως φαίνεται ἐπουελιμμένοι, σ' ὅλα τά γράμματα καί τίς συνεργασίες ποῦ λαβαίνουμε, ἀπαντοῦμε μέ τή σειρά. Ἐπειδή ὅμως λαβαίνουμε καθημερινά πλήθοια ἐπιστολῶν καί μᾶς διαθέτουμε ἐλάχιστο χῶρο γιά τήν ἀλληλογραφίας μας, γι' αὐτό δέν κατορθώνουμε νά εἰμαστε ἐνημερωμένοι. Τώρα μόλις ἀπαντοῦμε σέ γράμματα ποῦ πήρανε στό τέλος Ἰουλίου. Ἐπομένως πρέπει νά περιμένετε τή σειρά σας.

Πέτρον Ρούκον: Ἀφοῦ μᾶς ἔχετε παρεξηγήσει τά πράγματα. Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος, νά δημοσιευτοῦν οἱ συνεργασίες σας. Μόνο ποῦ περιμένουν τή σειρά τους. Ἐλπίζουμε νά βροῦμε σύντομο τόν ἀπαιτούμενο χῶρο. "Ενα περιοδικό, ὅπως θά ξέρετε. Ἐχει διάφορες ἀνάγκες, χῶρου κλπ., ποῦ τό κάνουνε νά μή μπορεῖ νά εὐχαριστήσει ὅλους τούς συνεργάτες του. Τό ἐσώκλειστο γράμμα σας τό δώσαμε στόν κ. Μ., ποῦ σᾶς εὐχαριστεῖ καί θά σᾶς ἀπαντήσει μέ τό ταχυδρομεῖο.

Σπύρον Μαρίνον: Δέν βρίσκουμε τό λόγο γιατί ἀφοπιοπιόσαστε. Ψάξαμε στό φάκελλο καί βρήκαμε τά γραμμόδια σας ποῦ λέτε πώς μάς τά στείλατε ἀπό τίς ἀοτρονόμο...» τοῦ Θοῦλτ Οὔτσμαν, ἀπό τόν κ. Κώστα Πεσπόδακη, σημείωμα γιά τόν ξεχασμένο ποιητή Μανόλη Βασιλάκη - Κουνελιωτό, ποῦ αὐτοκτόνησε νέος πρίν ἀπό μερικά χρόνια, ἀπόσπασμα ἀπό τήν «Ἐπιστολή τοῦ Κόκκινα τοῦ κ. Πετρόβου Βρεττάκου, ποῦ κυλιοφόρησε αὐτές τίς μέρες, δυό ποιήματα τοῦ κ. Ἄρη Δικταίου, ποιήματα τόν κ. Μήτσου Καρρανίνι, Κώτινας Τσατσαρονάκη καί Κλέφτου Στ. Μήμπρα, τό διήγημα «Ἡ χήρα τής Ἐφέσου τοῦ Μάρτιν Ἀρνστρογκ, μεταφρασμένο ἀπό τόν κ. Κώστα Πεσπόδακη, πεζογράφο τῆς Δόας Ἐλληνικῆς Κυριακοῦλαστ, «Σημειώσεις στό πεζιφάριο ἑνός βιβλίου τοῦ κ. Βάσσου Βαρέκα, τή ἀνέκδοτη «Ἡ γυναῖκα στό ὁρεινό τοῦ βιβλοκιν τῆς κ. Ἀθήνας Σαρανιτίδη, «Ὁ Γκρέκο, τό παιδί τῆς Κρήτης» ἄρθρο τοῦ κ. Ἥλιε Ζιώγα, κριτικές τοῦ κ. Σάλλους Βογιατζάμη γιά τά βιβλία: «Ἡ χρονολογία τῆς «Φύσεως τοῦ Ἀβρᾶαμ» τοῦ κ. Μ. Βάρβε, «Παραλλαγές καί Ἀντίφωνα» τοῦ κ. Γιάννη Κ. Ζερβοῦ καί «Ἐπαρχιακός τοῦ κ. Φώτου Γιοσχολινόβ, κριτική τοῦ κ. Γ. Μ. Μιλωνογιάννη γιά τό βιβλίο «Μύθοι τοῦ κ. Ἀλέξου Φωτιάδη, φιλολογικά σημειώματα, ἀνακοινώσεις τῆς πνευματικῆς καί καλλιτεχνικῆς ζοῦς, νέα βιβλία γιά περιοδικά, βιβλιογραφίες κλπ. Σ' ἕνα σημείωμα διεβάζουμε πώς τό ἑπόμενο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ θ' ἀφιερωθεῖ στή ζοῦ καί στό ἔργο τοῦ ποιητή κ. Σωτήρη Σκίπη.

Ὁ ἀναγνώστης τοῦ κ. Πετσάλη. Ἡ ἀνάτομη, κομμένη σχεδόν φράση του κι ἡ μαλέα δημοτική του κατακυριευων τόν ἀναγνώστη. Ἀπ' τούς νέους μας πεζογράφους αὐτός μέ δυό τρεῖς ἄλλους ἔχει, ἡ μικρό, τό λογοτεχνικότερο ὄρος. Ὑστερεῖ βαθειά γνῶση τῆς ζοῦς ἀπ' ὅλες τίς ἐποχές τῆς κ. Πετσάλη. Ἀπ' τέτοια λειπτά πράγματα ἀρέπει νά τά προσέχετε περισσότερο, γιά νά δώσετε ὅρτια τραγοῦδια, ἀφοῦ δέν σᾶς λείπει, ὅπως φαίνεται ἡ ἱκανότητα γι' αὐτό.

Γ. Κριτάλινη: Ἡ ἀντιπάθειά σας σχετικά μέ τό ἐπεισόδιο τής Σύρου, ὅπως μάς γράφετε, δέν δημοσιεύεται, γιατί δέν λέει τίποτα γιά μοσσική ἢ ἄλλη καλλιτεχνική κίνηση στή Σύρα. Μᾶς γράφετε ἀπλοϊσάτα πώς δέν ὑπάρχει καμμιά μουσική κίνηση στή Σύρα. Μά ἔκτος ἀπό ἐλόχιστες πάλεις, ποῦ ἄλλοῦ ὑπάρχει ἐτοῦτο; Ὁ σκοπός τῶν ἀντιπολρίσεων δέν εἶναι αὐτός. Μά νά τονίσουμε τήν ἀποτυπώδη ἔστω φιλολογική καί καλλιτεχνική κίνηση κάθε τόπου, μέ ἀπώτερο σκοπό νά κεντήσουμε τήν ἀμιλλα κλπ. Μ' αὐτό τό πνεῦμα γράψετε μας μιάν ἀντιπόκριση ἢ ὅτι ἄλλο καί θά τό δημοσιεύσουμε μ' εὐχαρίστηση.

Παναγιώτην Σεϊτανίδην: Τό φύλλο ποῦ μᾶς ζητήσατε σᾶς τό στείλαμε καί σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τό ἐνδιαφέρον ποῦ δείχνετε στό περιοδικό μας.

Σύλβε Μάϊσπουλον: Ὅπως φαίνεται ἐπουελιμμένοι, σ' ὅλα τά γράμματα καί τίς συνεργασίες ποῦ λαβαίνουμε, ἀπαντοῦμε μέ τή σειρά. Ἐπειδή ὅμως λαβαίνουμε καθημερινά πλήθοια ἐπιστολῶν καί μᾶς διαθέτουμε ἐλάχιστο χῶρο γιά τήν ἀλληλογραφίας μας, γι' αὐτό δέν κατορθώνουμε νά εἰμαστε ἐνημερωμένοι. Τώρα μόλις ἀπαντοῦμε σέ γράμματα ποῦ πήρανε στό τέλος Ἰουλίου. Ἐπομένως πρέπει νά περιμένετε τή σειρά σας.

Πέτρον Ρούκον: Ἀφοῦ μᾶς ἔχετε παρεξηγήσει τά πράγματα. Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος, νά δημοσιευτοῦν οἱ συνεργασίες σας. Μόνο ποῦ περιμένουν τή σειρά τους. Ἐλπίζουμε νά βροῦμε σύντομο τόν ἀπαιτούμενο χῶρο. "Ενα περιοδικό, ὅπως θά ξέρετε. Ἐχει διάφορες ἀνάγκες, χῶρου κλπ., ποῦ τό κάνουνε νά μή μπορεῖ νά εὐχαριστήσει ὅλους τούς συνεργάτες του. Τό ἐσώκλειστο γράμμα σας τό δώσαμε στόν κ. Μ., ποῦ σᾶς εὐχαριστεῖ καί θά σᾶς ἀπαντήσει μέ τό ταχυδρομεῖο.

Σπ

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Πατησίων 8
ΤΗΛ. 30-461

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περίοδ
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ
Ἀριθ. φύλλου

Νίκολα: Κεφαλή κόρης, (χαλκός)

Ἴνγκρ: «Ἡ ὡραία Ζελί» (Πορτραῖτο τῆς κ. Ἀθμόν). Βλέπε στὴ σελίδα 2 σχετικὸ ἄρθρο τοῦ Ζάν Κασοῦ

Μερικὲς χορεύτριες τοῦ Παρισινοῦ μπαλλέτου

Ἡ ἠθοποιὸς τοῦ κινηματογράφου Ὀλίβια ντὲ Χάβιλοντ στὴν ἐξοχή